

Riksdagens protokoll

2009/10:86

Torsdagen den 11 mars

Kl. 12.00 – 19.59

Protokoll
2009/10:86

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 5 mars.

2 § Utökning av antalet suppleanter i miljö- och jordbruksutskottet

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter i miljö- och jordbruksutskottet skulle utökas från 26 till 27.

Kammaren medgav denna utökning.

3 § Val av extra suppleant i miljö- och jordbruksutskottet

Företogs val av extra suppleant i miljö- och jordbruksutskottet.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i miljö- och jordbruksutskottet

Anne-Marie Pålsson (m)

4 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Tredje vice talmannen meddelade att *måndagen den 22 mars kl. 15.00* skulle bordläggningsplenum äga rum.

5 § Meddelande om namnändring

Tredje vice talmannen meddelade att Fredrik Lundh (s) ändrat namn till *Fredrik Lundh Sammeli*.

6 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2009/10:133 till näringsutskottet

7 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2009/10:FPM54 EU-strategi och EU-mål för biologisk mångfald efter 2010 KOM(2010)4 till miljö- och jordbruksutskottet
2009/10:FPM55 Förordning om gränsöverskridande arvsfrågor KOM(2009)154 till civilutskottet

*Mellanöstern
och Nordafrika*

8 § Mellanöstern och Nordafrika

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2009/10:UU9
Mellanöstern och Nordafrika.

Anf. 1 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Utrikesutskottet besökte i går kväll Folke Bernadotteakademien. Vi erinrades om att Folke Bernadotte var den förste som dödades i FN:s tjänst. Konflikten i Mellanöstern lever däremot vidare och återfinns även i dagens betänkande. I går hörde vi att Israel godkänt ytterligare 1 600 bosättningar i det ockuperade östra Jerusalem.

Det understryker mer än väl behovet av konfliktförebyggande insatser. Det är något som inte nog kan understrykas, inte heller försoningsprocessen. Det handlar om att med kunskap om historien kunna ta nya steg och att arbeta för framtiden.

I dag har vi att behandla utrikesutskottets betänkande *Mellanöstern och Nordafrika* med ett antal motioner från innevarande och tidigare riksdagsår som behandlar frågor som Iran. Det är ett land som vi ofta håller debatter om här i kammaren, huvudsakligen ganska samstämmigt. Vi talar om demokratirörelsen, och många av oss lyfte upp kvinnorna den 8 mars, den internationella kvinnodagen.

Iran är något som jag bedömer att vi dess värre kommer att få återkomma till. Utvecklingen är djupt oroande.

Fru talman! Till betänkandet har också förts motioner som har lett till reservationer. Jag väljer att yrka bifall till två reservationer. De har för oss socialdemokrater sin grund i ett beslut på vår partikongress i slutet av 2009.

Den första är reservationen om Västsahara. Den andra är ”Folkmord – kristna i det osmanska riket 1915”. Det är också en rödgrön reservation.

Förra veckan förlängde vi Sveriges bidrag till marina insatser utanför Somalias kust. Då talade vi om utfiskning. Nu är vi på Afrikas västra kust, och utfisket är åter i blickpunkten.

Europaparlamentets juridiska experter har sagt i ett rättsligt yttrande om fiskeavtalet att det strider mot folkrätten, eftersom intäkterna från fisket inte kommer det västsahariska folket till del. Det synliggör ett problem och omvärldens oförmåga att hantera frågor kring Afrikas sista koloni, Västsahara.

De är medlemmar i Afrikanska unionen, AU, medan Marocko står utanför. Jag beklagar att regeringen inte tog chansen under ordförandeskapet i EU, när den också var i Marocko, att agera. Vi menar att tiden är inne för att ta ytterligare ett steg.

Vi rödgröna skriver att många i Sverige sedan länge stött kampen för ett fritt och självständigt Västsahara och att Polisario måste fortsätta att föra en demokratisk kamp. De behöver också fortsatt omvärldens stöd.

Vi önskar demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna för Västsaharas folk. Första steget på den vägen måste vara att Marockos orättfärdiga ockupation av Västsahara upphör. Västsaharas frihet har i flera år engagerat det socialdemokratiska partiet och dess sidoorganisationer.

Vi stöder arbetet för ett fritt och självständigt Västsahara. Vi vill att ockupationen upphör, folkomröstningen genomförs liksom förhandlingar mellan partierna, muren på ockuperat område rivs och att de marockanska kränkningarna av mänskliga rättigheter i Västsahara får ett slut. Sverige måste utöka sina relationer med det västsahariska folket samt erkänna Västsaharas självständighet och verka för detta i EU.

Handelsminister Ewa Björling har däremot av någon outgrundlig anledning uttryckt sig mycket kritiskt till Västsahara och bland annat kallat landet för ett territoriellt tomrum. Det är ett anmärkningsvärt uttalande som vi hoppas att andra här kan korrigera.

Vi vet att nuvarande regeringskollegan Birgitta Ohlsson har uttryckt sig till Västsaharas förmån. Vi hoppas att det är något som partiet kommer att stå fast vid här.

Man har också understrukt att Malmström ska göra skillnad i det här som kommissionär. Det är dags att visa att Folkpartiet gör skillnad och röstar för den rödgröna reservationen.

Fru talman! Jag kommer inte att kunna behandla alla delområden i betänkandet utan får fokusera på ytterligare två. Ett är reservationen om folkmordet i det osmanska riket.

Här har den moderatledda regeringen brutit samman i två särskilda yttranden av tre partier. Det är brasklappar där de två sina händer från regeringens politik. Det är något som inte inger respekt för ett regeringsparti.

Samtidigt vet vi att det inte endast är riksdagsledamöter som uttrycker sig på möten i enlighet med det som vi uttrycker i vår reservation. Det här är också något som har skrivits i motioner. Statsminister Fredrik Reinfeldt var inte återhållsam när han var i opposition och var i Söder-

tälje 2006. Han talade om att erkänna folkmordet bara han kom till regeringsmakten.

Folkpartiets Fredrik Malm tillhör dem som har varit tydliga i den här frågan. Det finns många andra som inte heller har lagt band på sig. Nu återstår att se om man kommer att rösta för det man har uttryckt mycket tydligt eller om man kommer att rösta på ett annat sätt än vad man har sagt sig ha som uppfattning.

Vi däremot skriver om de fruktansvärda händelserna 1915 i det dåvarande osmanska riket. De uppmärksammades tidigt av det internationella samfundet. 1915 fördömde de allierade brottet mot armenierna som ett brott mot humaniteten och mänskligheten. Det var något som senare bidrog till utvecklingen av brottsbegreppet brott mot mänskligheten som använts efter andra världskriget.

Som utskottet konstaterar i sitt betänkande skulle dessa händelser 1915 sannolikt betraktas som ett folkmord enligt 1948 års konvention om den hade varit i kraft vid det aktuella tillfället. Den förföljelse och de massakrer som skedde 1915 hör till en fruktansvärd lista över övergrepp som folk har utsatts för. Dessa händelser har återverkningar för människor i dag. Forskning och en fri och öppen diskussion om det som skedde är viktiga medel för att kunna få till stånd en försoningsprocess.

Till skillnad från folkmord som har skett i modern tid såsom de i Rwanda, Darfur och Srebrenica finns det betydande svårigheter när det gäller att klarlägga skeenden som avgör skuldfrågor för händelserna 1915. Länge var arkiven stängda för forskare. Offentliga diskussioner var därför inte möjliga.

I dag har vi att ta ett ytterligare steg. Det bygger på att man i dag har en större tillgång till arkiv och också på att relationerna mellan Turkiet och Armenien är av en mer positiv art. Vi välkomnar de steg som har tagits till närmande och avtalsprocesser.

Folkmord är ett brott mot folkrätten och medför ett vittgående ansvar. Det är väsentligt att denna fråga kan hanteras på ett ansvarsfullt sätt som kan främja en hållbar utveckling och inte minst vara stödande mellan folket i Turkiet och Armenien och människor i diasporan runt om i världen, så också i Sverige. Ett erkännande i modern tid av ett historiskt folkmord måste prövas noga och omsorgsfullt.

Vi anser att riksdagen borde tillkännage för regeringen sin mening att regeringen noggrant ska undersöka de moraliska, politiska och rättsliga aspekterna på ett erkännande av folkmordet 1915.

Vi känner med alla dem som mist nära och kära under denna oroliga period i det osmanska rikets mäktiga historiska upplösning där det moderna Turkiet som vi känner det kom att födas och strax tog vid – ett land som vi har goda och nära relationer med och som vi vill välkomna till EU.

Men den diskussionen hör hemma i ett senare arbete, i ett EU-betänkande, och jag stannar därför här i den delen.

Jag vill bara nämna att vi understryker återigen och välkomnar de närmanden som finns mellan Armenien och Turkiet. Jag noterar att detta också är en diskussion som förekommer mycket utanför denna kammare. Jag har läst många intressanta debattartiklar i den här frågan, inte minst i dag.

Fru talman! Även frågan om folkmordet på kurderna i Irak 1988 behandlas i betänkandet. Vi socialdemokrater menar att betänkandetexten beskriver de fällande domarna för folkmord och brott mot mänskligheten angående al-Anfal. Dessa händelser har erkänts som ett folkmord, och i betänkandetexten kan vi läsa: ”Utskottet konstaterar att för att öka det lokala ägarskapet bör rättsprocesser i första hand äga rum i nationella domstolar. Ett sådant förfarande kan även bidra till försoningsprocesser. Sverige tillhör de stater som, i enlighet med Romstadgans principer för ICC, anser att internationella jurisdiktioner endast bör träda in i fall där det nationella rättssystemet saknar vilja eller förmåga att åtala misstänkta förövare.

Utskottet understryker sitt stöd för en utveckling i Irak emot ett system byggt på rättsstatens principer, med rättssäkerhet och fungerande nationella domstolar. Utskottet konstaterar att en rättegång har ägt rum i Irak med anledning av de militära attackerna mot kurder 1988.”

Det blev fällande domar, men jag beklagar konsekvent överallt, när helst det händer och oberoende av vad grunden är, att man har utdömt dödsstraff och tar konsekvent avstånd från dödsstraffet i sig. Men jag välkomnar att det har skett en rättsprocess.

Vi har ytterligare uttryckt detta i texten *Sveriges relationer med världens länder*.

Vi är många som har uppmärksammat den 16 mars och som även framdeles kommer att uppmärksamma den dagen för att visa på folkmordens konsekvenser, de grymheter som skett och också understryka vikten av att vi arbetar för nedrustning och kampen mot massförstörelsevapen.

Fru talman! Vi välkomnar att dessa händelser har erkänts som folkmord.

Jag yrkar för tydlighetens skull än en gång bifall till reservationerna 4 och 5.

I detta anförande instämde Nikos Papadopoulos (s).

Anf. 2 HANS LINDE (v):

Fru talman! Få regioner har plågats av auktoritära ledare och väpnade konflikter i samma utsträckning och grad som Mellanöstern. Diktaturena i Iran, Syrien och Saudiarabien, våldet på de ockuperade palestinska områdena, i Irak och Jemen samt det utbredda förtrycket mot kvinnor, hbt-personer, etniska och religiösa minoriteter, fackföreningsaktiva med flera är exempel på detta.

Men utvecklingen i Mellanöstern är långt ifrån nattsvart. I enskilda länder har vissa framsteg gjorts. Folkliga rörelser för demokrati och jämställdhet, där människor gått samman för sina egna intressen och sina egna rättigheter, inger hopp. Studenterna som trotsar regimen på Teherans gator, kurderna som kräver sina rättigheter i Turkiet och palestinierna som inte gett upp hoppet om att en dag få leva i frihet visar att ett annat Mellanöstern är möjligt och att fröet till förändring redan är sått.

Men det är viktigt att understryka att dagens Mellanöstern inte har uppstått i ett politiskt vakuum. Kampen om regionens olja och andra naturresurser har lett till omfattande stormaktsinblandning i regionen, vilket har bidragit till sociala och ekonomiska problem, till väpnade konflikter och stärkta auktoritära regimer.

I Irak har USA:s anfällskrig och efterföljande ockupation drivit miljontals irakier på flykt och kostat kanske så många som en miljon irakier livet. I Palestina har 43 år av ockupation skapat ett samhällssystem på Västbanken, Gazaremsan och i östra Jerusalem som svårigen kan beskrivas som något annat än apartheid. Utanför Västsaharas kust tömmer europeiska fiskare vattnen i strid med folkrätten samtidigt som de västsahariska flyktingarna i lägren i Algeriet kämpar för att mätta sina barn.

Inte heller vårt land har varit konsekvent i försvaret av de mänskliga rättigheterna i regionen. För bara ett par veckor sedan stod Sveriges utrikesminister i denna talarstol och välkomnade vad han kallade den demokratiska omvandlingen av Turkiet, samtidigt som politiska partier förbjuds och demokratiskt valda politiker arresteras i samma land. I Iran deltog den svenska ambassadören vid presidentinstallationen för Ahmadinejad, samtidigt som oppositionella misshandlas i landets fångelser.

Retoriken i väst om demokrati och mänskliga rättigheter har alltför ofta offrats, och offras fortfarande, när tillgången till olja ska säkras eller när nya allierade i USA:s så kallade krig mot terrorismen ska vinnas. Saudi-Arabien kan därför fortsätta med sin könsapartheid, Tunisien kan fortsätta fängsla oppositionella och makten i Egypten koncentreras i familjen Mubaraks händer med västs tysta medgivande.

Det Mellanöstern vi i dag ser är inte vårt eget samhälles antites eller motsats utan i hög grad resultatet av en politik vi har fört i Europa och USA, där de egna ekonomiska och politiska intressena alltför ofta gått före folkens frihet i regionen. Vill vi därför bidra till politisk förändring i Mellanöstern, demokratisering och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna börjar arbetet här hemma, på vår egen hemmaplan.

Fru talman! Utrikespolitik beskrivs ibland som en politik av ord, och det är helt sant att utrikespolitik i stor utsträckning handlar just om att förhålla sig till och beskriva sin omvärld. Vår möjlighet i denna kammare är ofta begränsad när det gäller att fatta beslut som har direkt påverkan på människor som lever utanför vårt lands gränser.

Men det finns också tydliga undantag. Vi äger möjligheten att i vissa fall i denna kammare fatta beslut som kommer ha långtgående och direkt påverkan på människor långt bortom vårt lands gränser. På riksdagens bord i dag ligger flera sådana möjligheter.

Vi skulle kunna bryta den kultur av straffrihet som har skapats under Israels ockupation av Palestina, där grova brott mot folkrätten och de mänskliga rättigheterna har kunnat passera utan konsekvenser. Vi skulle kunna göra det genom att stödja Goldstonerapporten och i FN agera för att alla som gjorde sig skyldiga till krigsförbrytelser under Israels anfällskrig mot Gaza ställs inför rätta.

Vi skulle också kunna skicka ett tydligt budskap av hopp till de västsahariska flyktingarna som sen 1975 levt under Marockos ockupation eller under ytterst svåra förhållanden i läger i Algeriet genom att erkänna Västsahara, Afrikas sista koloni.

Vi skulle kunna ge upprättelse till offren och de överlevande efter Saddam Husseins Anfalkampanj 1988 genom att erkänna detta folk mord som just ett folk mord på kurderna och uppmärksamma den 16 mars, årsdagen av den fruktansvärda gasattacken mot den kurdiska staden Halabja och uppmärksamma det som en internationell dag mot massförstörelsevapen.

Fru talman! Alla dessa frågor jag har nämnt förtjänar var och en för sig kanske en helt egen riksdagsdebatt. Men jag vill ändå använda min talartid här i dag i denna debatt till att fokusera på en fråga, nämligen folkmordet 1915 i Turkiet.

År 1915 mördade den dåvarande turkiska ledningen kanske så många som 2,5 miljoner armenier, assyrier/syrianer, kaldéer, pontiska greker med flera. Syftet var uppenbart och medvetet: att utrota dessa folk, utplåna deras kulturer och skapa ett etniskt och religiöst homogent Turkiet.

Den dåvarande svenska ambassadören i Istanbul skrev hem till Stockholm i en rapport ”att ungturkarna vilja begagna tillfället, då av olika skäl ingen effektiv påtryckning utifrån behöver befaras, för att en gång för alla göra slut på den armeniska frågan. Sättet härför är enkelt och består i den armeniska nationens utrotande”.

Att det som skedde 1915 var ett folkmord har det egentligen aldrig rått något tvivel om i vårt land. Det som saknats har varit den politiska viljan att också ta konsekvenserna av denna insikt och erkänna detta folkmord.

Det vanligaste argumentet som vi har mött mot ett erkännande är att vi som politiker och riksdagsledamöter inte ska skriva historia. Det är ett helt sant argument. Vi som politiker ska inte skriva historia. Världen är i dag full av exempel där regimer försöker slå fast olika historieberäkningar. Dagens Turkiet är tyvärr ett sådant exempel.

Precis som vi som är riksdagsledamöter och politiker inte ska skriva historia har vi ett ansvar, jag skulle sträcka mig så långt som att kalla det en plikt, att förhålla oss till historiska faktum, att kalla saker för deras rätta namn och att kalla ett folkmord för just ett folkmord.

Varför är då ett erkännande så viktigt? Världens mörka historia visar med tydlighet att vi måste ta lärdom av det som har skett för att förhindra att liknande förfärliga händelser inträffar på nytt. Arbetet med att förhindra folkmord måste börja med att vi gör upp med dem som redan har begåtts och lär av historien.

Frågan om folkmordet är också intimt förknippad med många av de problem som vi i dag ser i Turkiet och dagligen får rapporter om. Det handlar om trakasserier mot etniska och religiösa minoriteter, det exkluderande politiska systemet som utestänger dessa grupper från möjligheten till påverkan och den mörka statens långa skuggor. Ska Turkiet fullt ut kunna bli en demokratisk stat måste man också göra upp med sin historia.

Fru talman! Frågan om folkmordet handlar också och kanske nästan framför allt om att ge offren och deras ättlingar upprättelse. För de drabbade och för deras barn, barnbarn och barnbarnsbarn, varav många bor här i Sverige, är folkmordet fortfarande ett levande trauma och ett öppet sår. Utan att offren får upprättelse och får sitt lidande bekräftat riskerar detta trauma att leva vidare generation efter generation.

Vi som inte själva drabbades av folkmordet 1915 och saknar släktingar som drabbades kanske aldrig fullt ut kan förstå detta trauma. En av de många armenier, syrianer, kaldéer och pontiska greker som har hört av sig de senaste veckorna beskrev det mycket väl i sitt mejl till mig.

Så här skrev Suzanne: ”Vi kan inte gå vidare med våra liv, utan sitter fast i destruktionens minne. Min högsta önskan är att mitt land, Sverige, någon gång inom snar framtid ska visa vägen och skipa rättvisa. Hjälp oss att sörja klart. Befria oss från smärtan. Jag vill tro att vi har kraften för att stå emot förnekandet.”

Jag delar Suzannes förhoppning. Jag tror att vi i Sverige har kraften att stå emot förnekandet. Jag tror att vi i Sverige har modet att i dag vid voteringen erkänna folkmordet 1915 på armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontier. Jag vill därför yrka bifall till reservation 4.

Fru talman! Låt mig kort avsluta med följande. Vi ser i dag två allt tydligare alternativ i svensk utrikespolitik. Det understryks av det betänkande vi har på bordet framför oss. Mot en borgerlighet som har lutat sig tillbaka på Utrikesdepartementet för att betrakta sin omvärld och låta andra föra vår talan ser vi i dag en rödgrön utrikespolitik. Vi ser att vårt land fortfarande kan spela en roll i världen, att arbete för demokrati, rättvisa, frihet och fred varken börjar eller slutar vid Gibraltar sund, Uralbergen eller för den delen Bosporen.

Vi behöver inte vänta till valet i september för att vårt land ska spela roll och för att vi ska göra skillnad. Det kan vi göra redan i dag genom att rösta för ett erkännande av Västsahara, genom att rösta för ett erkännande av Anfalkampanjen som ett folkmord på kurderna och genom att tillsammans rösta för ett erkännande av folkmordet 1915 på armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontier.

I detta anförande instämde Kalle Larsson (v).

Anf. 3 BODIL CEBALLOS (mp):

Fru talman! Det är alltid lika svårt att hitta en ny vinkling när man kommer efter två redan bra inlägg. Vi har en gemensam politik, som både Carina och Hans har talat om tidigare. Vi har blivit mejlbombarderade de senaste veckorna av människor som anser att vi ska erkänna folkmordet på bland annat armenierna och av dem som inte vill det. Jag vill därför här klargöra Miljöpartiets ståndpunkt.

I de brev som har kommit står det bland annat att det inte är riksdagens uppgift att besluta eller lagstifta om folkmord. Det är det heller ingen som har påstått. Att folkmord sker beslutas av den som utför det. Folkmordet på armenierna beslutades av någon. Det var inte Sveriges riksdag som gjorde det.

Ibland beslutas det om folkmord via dekret och lag. Så var fallet under Anfalkampanjen i Irak. Ibland kan det vara militära beslut. Sveriges riksdag beslutar inte om folkmord, och vi lagstiftar absolut inte för något folkmord men däremot emot.

Det som vi gör i dag är att vi tar ställning till ett antal motioner som har lämnats in till riksdagen och som uppmanar vår regering att agera för att få Turkiet att erkänna en historisk händelse som inträffade för snart 100 år sedan. Det sker i syftet att landet ska kunna gå vidare i den försökningsprocess som landet behöver och som vi menar är nödvändig för att förbättra relationerna mellan olika grupper i Turkiet och mellan Turkiet och Armenien och för att underlätta Turkiets EU-medlemskap.

Det har skett många folkmord och brott mot mänskligheten genom historien, och de allra flesta nämns sällan. Vissa har förtigits helt, och andra har uppmärksammats av olika skäl. Den mest uppmärksammade av de alla är folkmordet på judarna under andra världskriget. Det var också det som ledde till att en internationell rättsregel tillkom för att straffa och förebygga folkmord. Historien skulle inte få upprepa sig.

Nu har vi sedan 1948 en konventionstext som definierar vad ett folkmord är. Det står så här: ”I denna konvention förstås med folkmord envar av följande gärningar förövad i avsikt att helt eller delvis förinta en nationell, etnisk, rasmässigt bestämd eller religiös grupp såsom sådan nämligen,

- a) att döda medlemmar av gruppen;
- b) att tillfoga medlemmar av gruppen svår kroppslig eller själslig skada;
- c) att uppsåtligt påtvinga gruppen levnadsvillkor, som äro avsedda att medföra dess fysiska undergång helt eller delvis;
- d) att genomföra åtgärder, som äro avsedda att förhindra födelser inom gruppen;
- e) att med våld överföra barn från gruppen till en annan grupp.”

Med grund i den formuleringen menar vi att det som hände i det dåvarande osmanska riket 1915 utifrån den forskning som finns otvivelaktigt skulle ha bedömts som folkmord om det hänt i dag. På samma sätt har Anfalkampanjen mot kurderna i Irak av irakisk domstol år 2007 bedömts som folkmord. Många andra grymheter under olika krig, under olika flagg där olika etniska grupper drabbats under seklernas gång skulle kunna bedömas som brott mot mänskligheten.

Just i dag är det dock bara två av dessa folkmord som vi diskuterar här i kammaren. Det gäller folkmordet mot armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontiska greker samt Saddam Husseins Anfalkampanj mot kurder.

Fru talman! Få är nog de länder som har helt rent mjöl i påsen, och inte heller våra länder i Norden och övriga EU-länder. Det som har hänt har hänt och kan inte göras ogjort. Däremot kan vi erkänna gamla oförrätter och be om ursäkt. Det är varje lands ansvar att göra det gentemot sin egen befolkning.

Det är svårt att i dag ställa nuvarande makthavare eller medborgare i ett land till svars för vad deras förfäder har gjort. Däremot kan de ge de drabbades efterlevande den upprättelse det innebär att erkänna det som faktiskt skett. Att förneka ett historiskt skeende leder inte till försoning utan vidgar snarare klyftorna.

Turkiet har, precis som Carina Hägg tog upp tidigare, tagit steg mot en större öppenhet i den här frågan. Det är någonting som vi ser mycket positivt på och som vi också uppmuntrar. Alla partier i Sveriges riksdag är för ett turkiskt medlemskap i EU. Som EU-land är vi kanske det som allra mest driver på i den riktningen. Den uppfattningen förändras inte av att vi anser att Turkiet bör erkänna det osmanska rikets historia som jag tidigare sade i syfte att nå en försoning mellan folkgrupperna. Att Sveriges riksdag, USA:s kongress, Italien etcetera erkänner folkmordet är inte det som de drabbade är allra mest betjänta av eftersom upprättelse nås

när förnekelsen upphör på hemmaplan. Våra beslut kan däremot tjäna som en påtryckning på Turkiet att tänka om i frågan.

Fru talman! Vi håller därför inte med utskottsmajoriteten om att vi för att inte stöta oss med Turkiet ska låta bli att kalla denna 95 år gamla händelse som i dag skulle ha kallats folkmord just för folkmord. Sverige och Turkiet har nära förbindelser och ett ömsesidigt förtroende. Om å ena sidan en uppmaning från Sveriges riksdag att Sveriges regering ska erkänna folkmordet skulle störa det förtroendet är det naturligtvis beklagligt. Å andra sidan får inte politiska hänsynstaganden innebära att man inte vågar kalla saker vid deras rätta namn. Jag är övertygad om att det moderna Turkiet kan skilja mellan äpplen och päron. På kort sikt kommer ett beslut att röra upp känslor, men på lång sikt är jag övertygad om att det bidrar till den försoning vi alla eftersträvar. Jag yrkar därför bifall till reservation 5.

Fru talman! Folkmord som begås i dag bedöms i domstol, i första hand i nationella domstolar. Det är vi i utskottet överens om. När det gäller Anfalkampanjen dömdes ”Kemiske Ali” 2007 för folkmord i irakisk domstol. Alla partier här i Sverige tar avstånd från det straff, det vill säga dödsstraffet, som ”Kemiske Ali” dömdes till, men det innebär inte att vi ifrågasätter själva bedömningen av brottet som sådant. I det fallet har Miljöpartiet och Vänsterpartiet valt att markera extra genom att också reservera oss till förmån för en motion om att erkänna Anfalkampanjen som folkmord.

Jag vet att Socialdemokraterna inte har någon annan uppfattning än vi i själva sakfrågan, att det som har skett är att beteckna som folkmord enligt folkrätten. Däremot har vi inte skrivit ihop oss i en reservation eftersom brottet redan är erkänt av irakisk nationell domstol och Socialdemokraterna menar att det är på nationell nivå som frågan bäst avgörs. Ett erkännande här i Sveriges riksdag är så att säga överkurs, menar man. Det har man egentligen rätt i, men vi vill ändå markera tydligare än så.

Fru talman! Få frågor har väl dragits i långbänk så mycket som frågan om Västsaharas självständighet. Inget parti i riksdagen har, såvitt jag vet, talat emot Västsaharas rätt till självbestämmande. Ändå sitter det så långt inne att ta steget att för svensk räkning erkänna landet. Regeringen menar att erkännande av stater är ett folkrättsligt begrepp. Så är naturligtvis fallet. För att erkänna en stat kräver Sverige att det finns ett territorium, ett folk och en effektiv maktutövning. I Västsaharas fall finns det onekligen ett territorium och ett folk. Om västsaharierna i stället för att ha lagt ned vapnen och litat på en av FN utlovad folkomröstning hade fortsatt den väpnade kampen hade man kanske också haft den effektiva maktutövningen över territoriet och folket. I dag måste man i stället förlita sig på FN och Minurso.

Fredliga medel har alltså i västsahariernas fall lett till att i stället för att omvärlden har visat sitt stöd har man sakta förlorat stödet för självständighet till förmån för stöd till ockupationsmakten Marocko, som EU-länderna har starka nära politiska och ekonomiska förbindelser med. Västsaharierna håller på att förlora sitt land, och vi och FN står vid sidan om och tittar på. Vi hänvisar till förhandlingar, och det pratas och pratas – men ingenting händer.

Fru talman! Jag är den första att försvara folkrätten. Det är oerhört viktigt att folkrätten finns och att den följs för att lösa de tvister som uppstår mellan länder och i länder. Men även folkrätten är en levande materia som genom praxisbeslut förändras. Så sker med all lagstiftning. I fallet med vilka kriterier som behövs för att erkänna en stat är det inte helt ovanligt att det tänjs en hel del på folkrätten beroende av vad som anses politiskt korrekt i en viss stat. Varför är det annars så att vissa erkänner Kosovo och inte andra? Hade Kosovo en effektiv maktutövning? Varför erkänner vissa Sydossetien och Abchazien men inte andra? Har de en effektiv maktutövning? Folkrätten är densamma för oss alla, men tolkningen går isär.

Det finns egentligen ingenting som hindrar Sverige att erkänna Västsahara, som många andra länder faktiskt redan har gjort – förutom att Marocko kan ta illa upp. Då är vi tillbaka i samma resonemang som när det gällde Turkiet. Ska vi låta politiska hänsyn styra hur vi tolkar folkrätten, eller ska vi kalla saker vid deras rätta namn? Västsahara är Afrikas sista koloni. Landet skulle avkoloniseras 1975 men hamnade i klorna på Marocko och Mauretanium, nu bara Marocko. Landet plundras på naturresurser som inte kommer västaharierna till del. En stor del av befolkningen lever i läger sedan 30 år tillbaka. Det är dags att gå från ord till handling. Det är dags att erkänna Västsahara. Jag yrkar därför bifall till reservation 4.

I detta anförande instämde Esabelle Dingizian (mp).

Anf. 4 GUSTAV BLIX (m):

Fru talman! Vi debatterar här ett femtiotal motioner om utvecklingen i Mellanöstern och Nordafrika. De flesta motionerna behandlar vi genom ett så kallat förenklat förfarande för att gå djupare in på bara några av alla dessa viktiga frågor. Låt mig ändå inleda med en generell iakttagelse av utvecklingen i denna del av världen. Den är verkligen spännande och också kontrastrik.

Det har nu gått ett antal år sedan FN-organet UNDP för första gången publicerade sin *Arab Human Development Report*. Den kom 2002. Rapporten konstaterade bland annat att arabvärlden sannolikt är den minst fria delen av världen. Demokratierna är få, de politiska fångarna många. Samtidigt präglas regionen av en ung och snabbt växande befolkning som tyvärr ofta lever i fattigdom, får för lite eller för dålig skolgång och där inte minst kvinnors och flickors rättigheter och möjligheter är starkt begränsade.

I den senaste rapporten från 2009, sju år senare, förefaller tyvärr denna del av världen ha halkat ännu längre efter omvärlden. Men det finns också ljusglimtar. Trots kriget och terrorn från al-Qaida och andra grupper gick över 60 procent av irakierna för att rösta i parlamentsvalet i förra veckan. Det är en viktig seger för demokratin över hot och förtryck. Nu har irakierna haft fler fria val sedan Saddam Hussein föll än de flesta andra länder i regionen har haft någonsin.

Sverige har en unik relation till Irak, inte minst på grund av de närmare 170 000 människor i Sverige som på ett eller annat sätt har sina rötter där. Därför är det bra att regeringen nu stärker vår närvaro genom att öppna ambassaden i Bagdad och ett konsulat i Irbil.

Fru talman! Få frågor har debatterats så mycket i denna kammare som konflikten mellan Israel och Palestina. Det råder inget tvivel om att vi inte är där vi skulle vilja vara i fredsprocessen. Därför är det viktigt att Sverige är aktivt. Det är vi för att få till stånd en fredlig lösning på konflikten. Vårt viktigaste verktyg i detta arbete är vårt medlemskap i Europeiska unionen. Därför är det bra att EU under det svenska ordförandeskapet antog nya slutsatser till stöd för nya fredsansatser och inte minst för ett öppnande av Gaza så att inte bara humanitärt bistånd utan också varor och människor kan röra sig till och från Gaza. Samtidigt måste vi också se till att det inte smugglas in vapen och annat som kan bidra till nya angrepp på Israel. Här måste Sverige, EU och omvärlden vara beredda att hjälpa till om vi behövs.

Fru talman! I förra veckans debatt om nedrustning berörde jag delvis utvecklingen i Iran. Det finns all anledning att påminna om inte bara de allvarliga hot som de iranska ansträngningarna för att skaffa kärnvapen utgör utan också om den fasansfulla situationen för mänskliga rättigheter i landet. Det finns också anledning att kritisera det iranska stödet till grupper som Hizbullah och Hamas, som bidrar till våld och terror i denna del av världen. Världen måste samlas till ett kraftfullt och gemensamt agerande gentemot Iran och till stöd för det iranska folkets rätt till fred, frihet och värdighet.

Jag vill också kort ta upp frågan om Västsahara, där flera motioner har krävt ett erkännande av Sahariska arabiska demokratiska republiken. Det är *inte* riksdagens uppgift att göra folkrättsliga ställningstaganden, till exempel att erkänna andra länder. Däremot stöder vi fortsatt västsahariernas rätt till självbestämmande och vill se en fredlig politisk lösning.

Fru talman! Den kanske mest uppmärksammade frågan som vi har att ta ställning till i dag är om riksdagen ska erkänna folkmord på dels kurder i Irak 1988, dels armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontiska greker i samband med det osmanska imperiets sönderfall och upplösning.

Vi har här hört, och kommer sannolikt att få höra, mycket starka vittnesmål och ohyggliga berättelser från tiden runt första världskriget och mer nutida exempel från dagens Irak.

Jag håller med om mycket av det som har sagts och kommer att sägas här. Det är en otrolig tragedi som har inträffat i denna del av världen, och jag och Moderaterna känner väldigt starkt för detta. Dessa massakrer har inte bara drabbat de direkta offren utan slagit sönder familjer, gemenskaper – ja, hela folk och länder. Om det var så enkelt att vi kunde läka såren genom enkla beslut i politiska församlingar vore det bra, men så enkelt är det inte.

Först och främst är det inte – lika lite som i fallet Västsahara – denna riksdags uppgift att göra den typ av folkrättsliga ställningstaganden som efterfrågas. Därför föreslår utrikesutskottets majoritet, där Moderaterna ingår, att vi ska avslå motionerna om erkännande av folkmord.

Det som krävs är inte voteringar som söndrar utan försoning och förlåtelse. Det kan vi aldrig rösta fram här i Sverige, hur mycket vi än skulle vilja. Ska vi få försoning är det viktigaste som kan ske att de massakrer som drabbat bland annat kurder, armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontiska greker kan diskuteras öppet. Om detta ska bli möjligt krävs, förutom öppenhet, förutsättningslös historisk forskning. Det internationella forskarsamfundet måste ges bästa möjliga förutsättningar för obero-

ende studier och diskussion om etniska och religiösa minoriteter i Irak, Turkiet, Armenien och andra berörda länder.

Folkmord definieras främst i folkmordskonventionen från 1948. Frågan om brott begåtts mot denna och andra konventioner ska avgöras av juridiska instanser genom saklig prövning och bevis, men inte av folkvalda politiker i ett parlament.

När det gäller krav på att erkänna de militära attackerna 1988 på kurder i Irak som folkmord konstaterar utskottet att irakisk domstol 2007 meddelade fällande dom gällande folkmord och brott mot mänskligheten. Även om Sverige, precis som många talare har varit inne på, valt att inte stödja denna domstol på grund av kvarvarande brister bland annat vad gäller dödsstraff är detta ett tecken på den pågående försoningsprocess som finns i Irak – en process om vi moderater både välkomnar och aktivt försöker stödja.

I dag anser många ledande historiker att det sannolikt var ett folkmord som ägde rum 1915, och det skulle antagligen ha klassats som sådant om folkmordskonventionen från 1948 varit på plats vid den tidpunkten. På senare år har det dock tagits viktiga steg framåt för att åstadkomma försoning mellan folk från olika delar av det osmanska imperiet. Att diskutera behandlingen av armenierna och andra folkgrupper under det osmanska rikets sista år var länge tabubelagt i Turkiet. Exempel på detta är rättsprocessen mot Orhan Pamuk 2005 och mordet på Hrant Dink 2007. Under senare år har dock en positiv utveckling skett. Bland annat har konferenser arrangerats i ämnet och en rad böcker publicerats. Frågan har vidare debatterats i medierna och uppmärksammats av turkiska enskilda organisationer.

Fru talman! Turkiet och Armenien träffade dessutom i oktober 2009 en överenskommelse om att upprätta diplomatiska förbindelser samt att tillsätta en historiekommision för att granska de historiska källor som beskriver händelseförloppet i samband med det osmanska rikets sönderfall. Vi moderater ger vårt fulla stöd till denna process.

Däremot befarar vi att krav från andra länder på Turkiet om ett erkännande om folkmord mot armenier och liknande beslut riskerar att störa en begynnande och ömtålig nationell process i Turkiet och kan skapa problem för den försoningsprocess som nyligen påbörjats mellan Armenien och Turkiet.

Fru talman! Om detta fanns det tidigare en bred samsyn i Sveriges riksdag, tills den socialdemokratiska partiledningen förlorade i denna fråga på sin partikongress i höstas. Men vi moderater står fast vid vikten av försoning, och att denna sker framför allt genom försoning mellan människor och inte genom att politiker ska skriva historia. Vi kommer därför att rösta på utrikesutskottets förslag till beslut när det kommer till omröstning i dag.

Det är, som sagt, inte politiker som ska skriva historien. Vår uppgift är mer att se framåt och se vad vi kan bidra med för att en verklig försoning och förändring kan komma till stånd.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag till beslut i betänkande UU9 om Mellanöstern och Nordafrika.

Anf. 5 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Först får man gratulera Gustav Blix och Moderaterna. Hade det varit tillåtet i kammaren hade jag nästan velat applådera. Det är trots allt imponerande att det enda politiska parti i denna kammare som tydligt säger nej till ett erkännande av folkmordet 1915 har lyckats få sina tre samarbetspartier inom den borgerliga alliansen att vika sig i denna fråga. Det är nästan så att jag önskar att Gustav Blix skulle kunna ge mig några tips om hur detta går till – det skulle kanske skulle vara välkommet i det rödgröna samarbete som vi har.

Men någonstans måste jag ändå fråga mig: Varför är det så att Moderaterna så hårdnackat motsätter sig ett erkännande av folkmordet 1915 på armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontier? Det är inte bara så att ni själva säger nej, utan ni har också tvingat era tre samarbetspartier att vika sig och rösta emot sina kongressbeslut. Det måste någonstans finnas ett oerhört starkt skäl till att man så tydligt driver denna linje.

Frågan till Gustav Blix är: Vad är det egentligen Sverige har att förlora på att vi röstar ja till ett erkännande senare här i dag? Det kommer inte att skapa några kostnader för Sverige. Vi kommer inte att bryta mot någon internationell lagstiftning. Redan har ett 20-tal länder runt om i världen erkänt folkmordet utan att det har fått några konsekvenser för de länderna. Det finns ingenting som förhindrar denna kammare att rösta för ett erkännande. Vi har som riksdagsledamöter makten att motionera och rösta för våra motioner.

Det enda skäl jag kan se som är legitimt för att vi skulle säga nej är att det skulle bli lite obekvämt och lite obehagligt för Carl Bildt när han åker till Ankara och dricker cocktails med den turkiska ledningen. Men är inte det ett pris som vi borde vara beredda att betala för att ge de drabbade upprättelse, för att de ska kunna läka sina sår? Vad tycker Gustav Blix, som säger att ett beslut här i kammaren skulle skapa söndring? Varför lyssnar du inte på de drabbade? Det är ju de som driver detta krav. Det är inte vi från oppositionen som tydligast har drivit kravet på erkännande. Det är assyrier/syrianer, kaldéer, pontier och armenier själva.

Anf. 6 GUSTAV BLIX (m) replik:

Fru talman! Jag har fått väldigt många mejl i den här frågan, och jag måste säga att jag verkligen har försökt lyssna. Jag har lyssnat, och det är starka berättelser. Jag förstår den känslan. Vore det så enkelt att vi med ett enkelt beslut i denna kammare skulle åstadkomma den försoning som vi vill se vore kanske läget ett annat. Men det är inte det vi åstadkommer med detta.

Vi riskerar tvärtom en ömtålig process, inte minst den nationella processen i Turkiet, där Turkiet behöver gå vidare och göra upp med sin historia. Om detta är vi överens. Där vill Sverige vara konstruktivt, och vi försöker på många sätt bidra till detta. Det är en viktig fråga.

Det stämmer inte att vi har tvingat någon. Vi är fyra partier i alliansen som alla har tagit ställning i ett beslut, där det tidigare var fem partier som så sent som för ett och ett halvt till två år sedan var beredda att ha den uppfattningen, nämligen att detta inte är en fråga för nationella parlament att avgöra. Det handlar inte bara om vilken författning vi har och hur vi brukar jobba politiskt. Det är också utifrån respekt för den konvention vi har skrivit under. I botten på detta ligger en folkmordskon-

vention, och i den stipulerar vi inte bara det som Bodil Ceballos var inne på, nämligen vad är ett folkmord och när ska det erkännas, utan också vem som har att avgöra detta. Det är inte politiker som ska göra det i omröstningar. Det ska vi göra i juridiska instanser.

Jag skulle välkomna en sådan förändring, på samma sätt som vi har välkomnat den prövning som har skett i Irak vad gäller det som hände i Kurdistan med alla de brister som fanns där.

Det finns ingen enkel lösning på detta. Jag har full förståelse för dem som känner en frustration och en irritation över att vi inte är beredda att ta detta, men det är utifrån respekt och att stå upp för viktiga principer.

Min fråga tillbaka till Hans Linde är: Låt oss säga att vi tar ett beslut med någon enstaka rösts övervikt, som har hänt i det amerikanska utrikesutskottet, vad har vi då åstadkommit i försoning? Vad har vi åstadkommit i försoning genom att politiker med enkel majoritet säger det eller det? Vad är resultatet av detta? I stället vill vi tänka principiellt och långsiktigt men också se till att vi får en försoning till stånd.

Anf. 7 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är mycket modigt av Gustav Blix att stå i riksdagens talarstol och göra sig till talesperson och själv avgöra vad som krävs för försoning för dem som drabbades av folkmordet 1915. Jag tycker att det är modigt av Gustav Blix att sätta sig över offren och säga att han själv bäst kan avgöra hur sådant ska läka.

Jag tror inte att det är politiker – vi som har etnisk bakgrund här i Sverige – som kan avgöra den frågan. Det måste någonstans vara offren själva som ska avgöra vad som krävs för att de ska känna att deras trauma kan komma till ett slut och att deras sår ska kunna läka. Den tydliga signal vi entydigt får från armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontier är att de vill ha ett erkännande i Sveriges riksdag.

Det kanske inte skulle förändra så mycket på marken i Turkiet, men det skulle innebära att vi i Sveriges riksdag skulle skicka en tydlig signal till offren och deras efterlevande om att vi ser deras lidande: Vi bekräftar det lidande ni har varit med om, och vi ger er upprättelse.

Gustav Blix talar om respekt. Men det är inte lite förakt han visar mot armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontier när han säger att ett krav på erkännande skulle skapa söndring i Turkiet. Det är ju inte vi i Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet som främst har drivit detta krav. Det har ju varit offren själva. Nu säger Gustav Blix att de krav som nu reses av armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontier är krav som skulle skapa söndring i Turkiet. Det finns inte någon som helst respekt i ett sådant uttalande!

Slutligen skulle jag trots allt vilja ställa en fråga till Gustav Blix. Carl Bildt sade nyligen så här i Sveriges Radio inför sitt besök i Ryssland: Glömmer vi bort historien kommer vi att förlora möjligheten att forma framtiden. Det är kanske bland det klokaste Carl Bildt har sagt. Konkurrensen kanske inte är överväldigande, men trots allt. Varför gäller detta Ryssland? Varför gäller det inte Turkiet?

Anf. 8 GUSTAV BLIX (m) replik:

Fru talman! Det är klart att det också gäller Turkiet. Jag vill inte på något sätt sätta mig över någon i detta. Jag blir ledsen av en del av de

tolkningar som Hans Linde gör av det jag sade, för jag tycker inte att det var det jag sade.

Jag ska vara tydlig och säga att vi visst har sett det lidande som finns, och vi känner mycket starkt – både vi i Moderaterna och jag personligen – med de berättelser som vi har hört och de erfarenheter som människor har gått igenom. Men jag tror inte att politiker med en votering med en smal majoritet – eller ens med en bred majoritet för den delen – kan bidra till den försoning som krävs. Den försoningen måste ske mellan de berörda människorna. Sverige försöker på många sätt bidra till att den försoningen kan ske. Vi har gjort det i andra delar av världen. Vi har gjort det i Irak, i Kurdistan. Vi gör det nu också i våra relationer med Turkiet. Men vi kan inte lösa det genom en enkel omröstning i Sveriges riksdag. Det här är en process som måste ske mellan de inblandade människorna.

Jag vill också vara tydlig med att vi inte förnekar något. Vi säger heller inget om vad som inte har hänt. Men det är inte politikernas uppgift utan historikers, debattörers, journalisters och författares sak att avgöra detta. Där gläds vi av att det har tagits steg i rätt riktning både i Turkiet och i relationen mellan Turkiet och Armenien när det gäller detta. Jag välkomnar den processen.

Vi vill på alla sätt bidra till att den här frågan löses, men den kan inte lösas av oss här och nu genom en enkel knapptryckning. Om detta har vi varit överens i alliansen. Vi har varit överens om det över partigränserna med Socialdemokraterna. Jag beklagar att vi inte har en bredare majoritet som stöder det i denna kammare i dag, för jag tycker att detta är en principiellt viktig fråga. Vilka är det som ska skriva historien – är det historiker eller politiker? Jag är beredd att stå upp för den princip som vi har haft hittills.

Jag vill med detta också säga att det här är en viktig och svår fråga, men ibland måste man också stå upp för det man tror på.

Anf. 9 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Detta är en fråga som jag har mött i kammaren men också utanför kammaren, på olika orter i Turkiet och i Mellanöstern. Det här är ingen ny fråga. Däremot har frågan tagit ett nytt steg och ett kliv.

Jag vet inte vem Gustav Blix företräder här, men det kan inte vara majoriteten. Jag vet heller inte om han företräder Moderaterna, men jag har respekt för att han ger uttryck för sin uppfattning. Men jag lyfter också in alla de motioner som under årens lopp har kommit från borgerliga ledamöter och som till innehållet stämmer överens med innehållet i den reservation som vi rödgröna har lagt fram och yrkat bifall till i dag. Vi har också sett det i anföranden i och utanför kammaren, inte bara från folkpartister, centerpartister som Kerstin Lundgren eller kristdemokrater, utan också statsminister Fredrik Reinfeldt har gett uttryck för det här på precis samma sätt, och det finns också på band. Det är otvetydigt så.

Jag har respekt för att man kan förändra sina positioner i demokratiska processer, men att ha en politik i opposition och en annan när man regerar tycker jag är anmärkningsvärt. Jag tycker att regeringsmakten har fallit samman i den här frågan, i olika partiers olika ståndpunkter. Det skrivs särskilda yttranden där man tar avstånd från den gemensamma politiken. Det finns ledamöter som i kammaren har sagt att de kommer

att rösta på ett annat sätt. Vad är egentligen regeringens linje i den här frågan? Tar Gustav Blix avstånd också från statsministerns uttalanden?

Detta blir väldigt förvirrat. Med respekt och ansvar för den här frågan tycker jag att det är bra och ganska nödvändigt att man från majoritetens sida kan redovisa en ståndpunkt. Jag känner inte att det har gjorts så långt. Gustav Blix får gärna ta en chans till. Varsågod att tala om: Vad är Moderaternas linje? Tar du avstånd från statsministerns tidigare uttalande?

Anf. 10 GUSTAV BLIX (m) replik:

Fru talman! Jag tycker att jag i mitt anförande och i replikskiftena har varit tydlig om att jag står upp för precis det som vi i utskottets majoritet skriver, nämligen att detta inte är en fråga som folkrättsligt ska avgöras av riksdagen. Det är en fråga för historiker, inte politiker.

Det finns inget i detta som är konstigt, tycker jag: Det är dessutom en uppfattning som Carina Hägg och Socialdemokraterna var beredda att ställa upp för under den här mandatperioden, och man har varit med och röstat för den. Då undrar man: Hur kommer det sig att de har ändrat sig nu, så här några månader före valet? Jag vet att ni har haft en intern process i demokratisk ordning i era partier. Det finns i de andra partierna också. Och utifrån respekt för den demokratiska processen upplever jag att mina allianskamrater har velat förtydliga varför de gör sina ställningstaganden. Jag tycker att det är bra att de gör dessa förtydliganden om de känner att de har det behovet.

Jag har inga som helst problem att stå upp för det beslut vi har att fatta här i dag och som vi i Moderaterna stöder. Sedan tycker jag att Carina Hägg tar i med väldigt stora ord när hon hela den här mandatperioden har tillhört ett parti som har ställt upp på den här linjen.

Jag skulle också vilja fråga Carina Hägg en sak. Jag ställde också denna fråga till Hans Linde, men jag tyckte inte att jag fick ett svar. Det handlar om en princip: Ska det vara politiker eller andra som prövar detta?

Det finns en folkmordskonvention som vi håller högt och som också är tydlig om vad som är ett folkmord. Men den är också tydlig om vilka som ska avdöma detta. Är det politiker i parlament, eller är det oberoende domstolar med juridiska experter som ska göra en prövning av bevisen? Carina Hägg, är folkmordskonventionen viktig för dig också när det gäller hur den implementeras och inte bara när det gäller vad som står i den om vad som är ett brott?

Anf. 11 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Det finns många som ställer sig frågan: Är det någon mening i att engagera sig politiskt? Spelar medlemskapet i ett parti någon roll? Spelar processerna med motioner och harvandet med texter någon roll? Det kan kännas lite abstrakt, och vi kommer sedan till beslut. Så har vi gjort i mitt parti.

Mitt partis kongress är det högsta beslutande organet, och kongressen har fattat ett beslut i den här frågan. Det är bakgrunden till det ställningstagande vi gör i dag.

Jag förstår att Gustav Blix inte vill svara på hur man ställer sig inom högeralliansen eller ens inom Moderaterna utan väljer att bolla tillbaka frågan till sådant som jag redan mycket tydligt har svarat på.

Den borgerliga majoriteten har ju fallit samman i den här frågan. Vad är uppfattningen? Tar Gustav Blix avstånd också från statsministerns ställningstagande? Det han nu läser upp står inte i paritet med vad Fredrik Reinfeldt sade som oppositionsledare. Då lovade han ett erkännande bara han kom till makten. Nu har ni makten. Vad gör ni av makten?

Anf. 12 GUSTAV BLIX (m) replik:

Fru talman! Jag tycker att jag har svarat på dina frågor, Carina Hägg, om vad Moderaternas synpunkt på detta är. Jag har inte från dig hört något exakt citat av vad statsministern skulle ha sagt om detta, så jag vill inte gå in i den debatten. Men jag tycker att det är märkligt att man tar sig stora ord när det finns en demokratisk process i det här parlamentet. Vi har under mandatperioden landat i ett ställningstagande från bland andra Socialdemokraterna om att vi ska hålla fast vid principen om att folkmordskonventionen är viktig, inte bara när det gäller vad som är ett folkmord utan också när det gäller hur den saken ska prövas.

Detta sade Carina Hägg ingenting om i sitt anförande och inte heller nu i sin replik, trots att hon fick en direkt fråga från mig. Jag tycker att det är lite tråkigt, för jag tycker att det här är en viktig fråga, inte bara frågan om *vad* som hände.

Och det vill vi gå till botten med, och det vill vi att historiker och andra öppet ska kunna diskutera. Vi vill också att man ska få till stånd en försoning mellan de berörda och att offren, med familjer och andra, ska få upprättelse. Men det får man inte genom att i ett parlament med några enstaka rösters övervikt åt ena eller andra hållet avgöra den här typen av historiskt laddade frågor.

Låt oss i stället använda historien och titta ordentligt på vad det är som har hänt. Och låt försoningsprocessen ha sin gång i de här länderna. Den processen vill vi stödja på alla sätt vi kan.

Anf. 13 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Vi nämner här ordet försoning flera gånger om. Det är det som det handlar om, men vi har väldigt olika bilder av hur vi ska nå den försoningen. Den bild som jag upplever kommer från Gustav Blix är att man tar förövarens utgångspunkt.

Det finns två sätt att se på saken. Försoning kan man nå genom att man lägger locket på och glömmer bort. Om några generationer är det då ingen som längre kommer ihåg det här. Eller så kan man nå försoning om man faktiskt diskuterar frågan, om man är öppen med den och om man erkänner att det som har skett har skett.

Segraren i olika krig, som oftast också är förövaren, vill ju hellre lägga locket på och hoppas att saker och ting så småningom går över. Det andra sättet är just att erkänna. Men det som Gustav Blix säger är att man stöttar modellen som innebär att man ska lägga locket på genom att inte försöka trycka på Turkiet.

Vi har under många år sett att Turkiet vill lägga locket på i den här frågan. Att andra länder utanför faktiskt erkänner folkmordet som ett sådant kan få Turkiet att ändra uppfattning, så att man faktiskt får till stånd den här dialogen med de grupper som det handlar om, för det handlar om dialogen däremellan.

Jag sade i mitt förra inlägg att det inte är vårt erkännande som leder till försoning, men ett erkännande från omvärlden kan få Turkiet att vilja fördjupa den dialog som man ändå har påbörjat lite grann. Det är väl det som vi måste nå. Jag skulle vilja veta på vilken grund Gustav Blix menar att försoningen nås genom att inte erkänna folkmordet.

Anf. 14 GUSTAV BLIX (m) replik:

Fru talman! På vilket sätt har jag försvarat förövarens utgångspunkt? På vilket sätt har jag förnekat att någonting har hänt? På vilket sätt har jag lagt locket på?

Jag tycker att jag på alla sätt, i det ställningstagande som vi nu gör, tvärtom visar att vi vill se en öppen forskning och en öppen debatt och att den här frågan löses av historiker och inte av politiker.

Dialogen har börjat i Turkiet. Den har också börjat mellan Turkiet och Armenien. Ett exempel på det är att man nu har slutit ett avtal om att öppna diplomatiska förbindelser och att tillsätta en gemensam historiekommision.

Här ligger vi på. På olika sätt ligger vi på. Sverige är en god vän till Turkiet och samtalar med Turkiet och andra länder om det här och andra viktiga frågor. Men vi gör det inte genom folkrättsliga ställningstaganden i Sveriges riksdag, och vi gör det inte genom att rösta om historien.

Försoning uppnår vi när människorna är beredda att samtala och genom dialogens form kan komma överens om, erkänna och berätta vad som har hänt. Detta är någonting som vi välkomnar och stöder. Men vi tror inte att vi bidrar till detta genom att här i Sveriges riksdag fatta ett beslut om hur historien har sett ut. Vi tror inte det.

Men jag förnekar ingenting, och jag lägger inte locket på. Det är tvärtom. Vi välkomnar öppenheten. Vi välkomnar debatten. Vi välkomnar en fortsatt dialog och också demokratisering av de berörda länderna. Det här är en viktig del av den resan, men den resan måste de göra själva. Vi ska hjälpa dem på vägen. Men vi ska inte lägga hinder på vägen. Det är det jag tror att vi kan göra genom att fatta ett beslut i denna kammare som också kan påverka en ömtålig nationell process, bland annat i Turkiet. Där landar vi i det ställningstagande vi gör. Jag tycker att vi gör det utifrån goda principiella utgångspunkter.

Anf. 15 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag menar att Gustav Blix i det här fallet utgår från nuvarande Turkiets bild av läget men inte från de drabbades bild av läget. Ska man nå en försoning måste man naturligtvis också utgå från de drabbades bild. Det är inte bara Turkiet det handlar om, utan om många ställen i världen.

Forskningen säger också att det sista steget i folkmordet är förnekelsen av folkmordet. Därför behöver vi se till att vi också får de drabbades bild. Det ska inte vara segraren i det som hände för snart hundra år sedan som ska diktera villkoren för hur processen ska vara eller för hur dialo-

gen ska föras. Vi kan ta ställning för att de drabbade ska ha samma möjlighet att föra den här dialogen och lyfta fram frågan. Det är de drabbade som till stor del har lyft fram frågan runt om i världen. Och vi som parlamentariker, här och i andra länder där man också diskuterar frågan, kan vara en påtryckare för att de faktiskt ska få den upprättelse som de måste få för att kunna gå vidare.

Jag tror inte på någon annan modell för försoning. Jag kan se ett nära exempel, nämligen inbördeskriget i Spanien. Just nu gräver man upp massgravar för att de drabbade ska kunna begrava sina döda. Det behövs och det krävs för att man ska kunna nå den nationella försoningen.

Det är inte långt ifrån oss. Man har gjort det här. Man gör upp med sin historia. Och det bör varje land göra som har betett sig illa mot sin egen befolkning. Jag tycker att det är oerhört viktigt. Försoning nås bara när man har fått en upprättelse, ett erkännande. Något annat sätt finns inte.

Anf. 16 GUSTAV BLIX (m) replik:

Fru talman! I detta håller jag helt med Bodil Ceballos. Det är precis det som vi vill se. Vi vill se den försoningen. Vi vill se den nationella processen. Vi vill se att man tittar på sin egen historia, precis som vi också har gjort här i Sverige. Men vi har säkert fortfarande en del kvar som vi inte pratar tillräckligt om.

Det här är känsliga nationella processer. Dem måste man ha respekt för. Det är den respekten vi också vill visa genom att vi inte fattar ett beslut här, 349 folkvalda politiker i ett annat land, om vad som har hänt.

Vi vill se en öppenhet. Vi vill se en forskning. Vi vill se en försoningsprocess. Vi välkomnar den process som sker, men vi visar också respekt för den processen och vet att den är svår och att den är ömtålig och att vi inte ska klampa in.

Sedan har vi en sak till i detta, och det är folkmordskonventionen. Sedan när är det så att partier i denna riksdag står upp för att det är politiker som ska sitta som domare? Sedan när är det politiker som ska fälla avgöranden i den här typen av frågor? I folkmordskonventionen är vi tydliga med vad det är som utgör ett folkmord men också med: Hur ska detta prövas? Och det är inte av parlament eller kommittéer genom utslagsröstning i voteringar. Det finns bättre vägar att nå den försoning som vi alla vill se.

Vi vill se den försoningen. Vi vill se det närmandet. Vi vill se en bättre framtid och ett närmande inte bara mellan de här länderna och staterna utan också mellan människorna där. På samma sätt har ju också vi här i Sverige lämnat en del av våra oförrätter bakom oss.

Vi är överens om vad vi vill, Bodil Ceballos, men jag tror att vi har olika vägar dit.

Vi står upp för den princip som jag har talat om här. Det är inte politiker som ska skriva historien, och det är inte politiker som ska döma i den här typen av frågor. Det ska andra göra. Men vi välkomnar processen. Vi vill se öppenheten. Vi vill se forskningen. Vi vill se debatten, i Turkiet, i Armenien och i andra berörda länder – och här i Sverige. Men beslutet och försoningen måste ske bland de berörda.

Anf. 17 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! Mellanöstern och Nordafrika som vi diskuterar i detta motionsbetänkande är en del av vår värld med lång historia och många fasansfulla händelser men också mycket fantastiskt genom tiderna.

Alla vi som hoppas och drömmer om två stater – ett demokratiskt och välmående Israel och ett demokratiskt och välmående Palestina inom säkra och erkända gränser – blev ledsna och chockade när vi den 9 mars hörde att nya byggnader fått klartecken av den israeliska regeringen. Detta beslut måste fördömas, och vi måste uppmana den israeliska regeringen att ompröva det ställningstagandet.

Den springa i dörren som Arabförbundet, USA, FN och EU försökte öppna för nya fredsförhandlingar stängdes tyvärr brutalt genom det beslut som den israeliska regeringen tog.

Människor och länder som är pressade kan hamna i farliga situationer. Här krävs ett ledarskap och ett mod att våga tala om verkligheten och inte låta de ultrareligiösa krafterna styra. Jag hoppas få se mer i förre premiärminister Olmerts anda under den kommande tiden. Jag hoppas att vi på nytt kan få hysa hopp om en fredsprocess värd namnet mellan Israel och Palestina.

Fru talman! Betänkandet berör en rad olika frågor. Jag ska kort beröra och göra nedslag inom några områden. Iran är ett land där mänskliga rättigheter trampats på under många år och där för regimen misshagliga personer fångas, torteras och dödas.

Samtidigt ser vi bilder av det iranska folkets engagemang och vilja att förändra och göra ett annat Iran möjligt. Alla de som jobbar så intensivt för en förnyelse och förändring av Iran är värda vårt stöd. Vi hoppas alla att det iranska folket ska få demokrati och en rättsstat värd namnet.

Självklart har Iran rätt att besluta om kärnkraft och välja den vägen, men till en ny kärnvapenstat säger vi nej. Vi behöver inte fler utan färre kärnvapenstater. Vi behöver ett Mellanöstern som är kärnvapenfritt. En utveckling av iranska kärnvapen skulle innebära en öppning för kapprustning i en region där så mycket är riskabelt. Sanktioner kan inte utslutas, fru talman, men låt oss välja FN-vägen om det ska vara framgångsrikt.

Irans grannland Irak har nyligen genomfört val. Människor har trotsat de terrorister som har hotat att stänga vallokaler med bomber och gått i mängder för att säga sin mening och rösta fram ett nytt parlament och ge möjlighet till en förstärkt demokratisk utveckling. Låt oss hoppas att detta val leder till en regering som maktar med uppdraget att föra Iraks demokrati vidare och samla Irak och dess invånare, oavsett etnisk och religiös bakgrund, till en bättre framtid. Det finns så många möjligheter.

Självklart handlar det också om kurdernas och de kristnas möjligheter att fortsatt leva i Irak. Vi har självstyre i Kurdistan. Hur Irak formerar sitt inre är en fråga för Iraks regering och parlament. Det är dock viktigt att vi finns där långsiktigt. Jag är glad att vi har öppnat en ambassad i Bagdad och ett honorärkonsulat i Erbil.

Fru talman! Det krävs respekt, tolerans och öppenhet för att kunna bygga ett välmående Irak och ett välmående kosmopolitiskt Mellanöstern på nytt.

Västsahara har redan varit uppe i debatten, och jag kan bara instämma i stödet för självbestämmande. Det är en lösning grundad på folkrätten och den internationella domstolens ställningstagande. Men precis som redan konstaterats är ett erkännande något som måste vägas mycket noggrant. Det måste hålla vid en prövning i den internationella domstolen senare. Det är därför inte en fråga för beslut här i riksdagen i dag utan en fråga för regeringen. Frågan måste vägas noggrant, precis som vi har gjort i andra sammanhang, för att kunna möta en prövning i en internationell rättsprocess.

Turkiet är ett land med stora utmaningar. Det är ett land som jag hoppas, fru talman, att vi ska få hälsa som medlem i Europeiska unionen. Det är ett land som jag hoppas ska leva upp till Köpenhamnskriterierna för att göra det möjligt. Precis som för alla andra stater som ansöker om medlemskap i EU är det Köpenhamnskriterierna som gäller. Det handlar om demokrati och rättsstat. Det handlar självklart också om minoriteters rätt, etniska såväl som religiösa minoriteter.

Fru talman! Jag har följt utvecklingen i Turkiet från lite olika utgångspunkter – under rätt lång tid främst som Södertäljebo men under senare år även som riksdagsledamot – och jag kan konstatera: Rom byggdes inte på en dag och inte heller demokrati och rättsstat i Turkiet.

För mig som motionerat som enskild ledamot om folkmordet och den massaker, förföljelse och fördrivning av armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontiska greker som ägde rum 1915 har det varit och är viktigt att driva på för att öppna debatten om historien. Det är ett politiskt ansvar.

Det är viktigt att notera att debatten har blivit öppnare, även om vi också sett motstånd och bakslag. Jag tänker på Orhan Pamuk och mordet på Hrant Dink som tydliga bevis på det. Men, precis som vi konstaterar i utskottets förnyade text, har vi kunnat se både konferenser och böcker i ämnet, debatt i medierna och turkiska enskilda organisationer som agerat i frågan. Det var också glädjande när turkiska intellektuella 2008 gjorde ett upprop på Internet och bad armenierna om ursäkt för händelserna 1915.

Fru talman! Vi har också skäl att med glädje notera den överenskommelse som träffades, efter den så kallade fotbollsdiplomat, mellan Armenien och Turkiet i oktober 2009 och de två protokoll som då skrevs bland annat innehållande en gemensam historiekommision med uppgift att granska, definiera och också utfärda rekommendationer för vad som hänt i historien. Det var ett viktigt steg, och vi har alla skäl att främja detta och starkt stryka under vikten av att båda stater går vidare och ratificerar protokollen.

Jag har läst, hört och fått signaler om att det befaras pågå ett svartepetterspel för att man ska undvika att behöva ta protokollen till sina respektive parlament för ratifikation och att man skyller på varandra som orsak.

Jag hoppas att vi inte ska bli en del i det spelet, fru talman. Jag tycker att det är viktigt att vi skiljer på lagstiftande, ramgivande och dömande makter.

Nationella parlament och regeringar har naturligtvis ett ansvar att sköta det som hänt inom deras territorier.

Nationella domstolar spelar en viktig roll. Det noterar vi också från utskottets sida när det gäller Anfal och vad som hände kurderna i Irak och kemiske Ali och det beslut som den domstolen fattade. Det är viktigt för försoning att man klarar det i sin egen domstolsprocess.

Vi har också ett internationellt rättssystem. Vi har ICJ, Internationella Juristkommissionen, som ju är den väg som folkmordskommissionen visar för att hantera folkmord. Vi har också numera ICC som är en internationell brottmålsdomstol. ICJ dömer och prövar stater och utfärdar rekommendationer, som de har gjort i frågan om Västsahara. Vi som har anslutit oss till Romstadgan har nu genom ICC möjlighet att döma personer som begår brott mot mänskligheten, som folkmord.

Jag hoppas att både Turkiet och Armenien vill ansluta sig till ICC.

Fru talman! Som utskottet har sagt är det inte politiker som ska döma. Vi ska skapa förutsättningar för domstolar att göra det.

När den 100-åriga Feride Rhawi i Södertälje berättar vad som hänt ska hon och alla andra veta att vi tror på hennes berättelse, att vad som hände faktiskt hände.

Vårt ställningstagande här i dag innebär ingen förnekelse av det. Vårt ställningstagande i dag bygger på att domstolar skipar rättvisa och dömer och regeringar fattar folkrättsliga beslut.

Vårt ställningstagande är ett uttryck för ett hopp om att såväl Turkiet som Armenien går vidare och ratificerar protokollen och att man inte stänger dörrar utan, precis som vi, värnar och öppnar dörrar för att läka sår, ge upprättelse och försoning.

Anf. 18 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag ska inte ställa många frågor till Kerstin Lundgren. Vi har haft anledning att diskutera detta tidigare, och frågan kanske på olika sätt kommer att vara föremål för diskussion och funderingar framdeles.

Jag tycker att en del frågor inte är rent privata eller något som man säger i ett slutet rum, även om det är uppgörelser. Jag tycker att det är viktigt att vi får reda på det som Kerstin Lundgren skriver i det särskilda yttrande som har lämnats in. Ett särskilt yttrande är ju inte något som man kan rösta om, utan ett uttryck för något som man som politiker uttrycker i skrift fogat till ett betänkande.

Under denna mandatperiod har majoriteten gjort en överenskommelse om att vidmakthålla en linje. Kerstin Lundgren talar om att hon kommer att förhålla sig till frågan på ett speciellt sätt. Jag vet inte om Kerstin Lundgren avser att rösta med oss och inte enligt Gustav Blix linje i omröstningen senare i dag. Det återstår att se.

Men jag skulle vilja veta vad det är för överenskommelse och när den gjordes. Kerstin Lundgren tillhör ju dem som har pläderat för att erkänna folkmordet och också gjort det i motionsform. Då måste man ju mena något med det. Om man är sitt partis företrädare i utrikespolitiska frågor och skriver en motion till Sveriges riksdag i en fråga som man vet är uppmärksammande och där man har ett stort ansvar måste det stå för något. Vad står det för i förhållande till det som finns i texten? När gjordes uppgörelsen och av vem? Varför skrev Kerstin Lundgren en motion som

uppenbarligen antingen går emot uppgörelsen eller också har uppgörelsen skett senare?

Anf. 19 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Jag skrev en motion som enskild ledamot innan jag hade fått partiets uppdrag att sitta i utrikesutskottet. Jag tycker att det är viktigt att kunna göra det som enskild ledamot även om man har att företräda hela partiets uppfattning som ledamot och utrikespolitisk talesperson.

Jag tycker också att det är viktigt att vi tar det politiska ansvaret för att föra debatten framåt. Det är viktigt. Den får inte tystna. Det krävs att man kommer vidare. Vi har ett politiskt ansvar att driva frågan på ett sätt som förhoppningsvis leder till framgång där framgången har störst betydelse i relationen Armenien–Turkiet.

Vi kom överens även med Socialdemokraterna, men de valde på sin kongress att byta hållning. I samband med att vi behandlade den här typen av motioner förra gången gjorde vi, i likhet med Folkpartiet liberalerna, Kristdemokraterna och Moderata samlingspartiet, en överenskommelse om att frågan skulle behandlas så här.

Jag är förvånad över att Carina Hägg är så nyfiken på just detta. Vi har en hållning, och den har vi sagt att vi ska ha den här mandatperioden. Vad som händer i framtiden får framtiden visa.

Anf. 20 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att politiska beslut så långt som möjligt ska redovisas öppet. Inför valet 2006 var det många löften i den här frågan. Det har naturligtvis också betydelse för vad som händer under mandatperioden. Om man under en mandatperiod gör en uppgörelse som inte redovisades för väljarna som en samlad alliansuppfattning inför valet 2006 blir det intressant att fråga om detta.

När och i vilka frågor gör majoriteten upp? Det kan redovisas i betänkandetexten. När man lägger in det här som ett särskilt yttrande väcker det naturligtvis frågor, särskilt som Kerstin Lundgren inte vill redogöra för när detta skedde och på vilket sätt. Ingår fler delfrågor i överenskommelsen, eller är det så kort som det står i texten?

Anf. 21 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Övertolka inte uttrycken. Se det helt enkelt som ett resultat av en överenskommelse kopplad till utrikesutskottets ställningstagande när den här motionen var uppe till behandling senast. Då var det en överenskommelse som också Socialdemokraterna stod bakom. Vi har valt att stå fast vid den överenskommelsen, och vi gör det den här mandatperioden.

Vad som händer under den kommande mandatperioden får vi se. Det är ingen storstilad överenskommelse undertecknad av partiledare. Det är en överenskommelse i utrikesutskottet.

Anf. 22 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Jag har läst Kerstin Lundgrens särskilda yttrande i denna fråga om folkmordet 1915. Jag har lyssnat på ett tio minuter långt anförande. Jag måste säga att min fråga kvarstår: Vad tycker egentligen Cen-

terpartiet i dag om folkmordet 1915 på armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontier?

Vi har inte fått något klart besked vare sig i anförandet eller i det särskilda yttrandet från Kerstin Lundgren om vad som är partiets hållning.

Kerstin Lundgren sade: Politiker ska inte döma, politiker ska inte skriva historia. Vi har hört det från den borgerliga kanten flera gånger och får säkert höra det igen.

Det är egentligen ganska märkligt. Kerstin Lundgrens egen utrikesminister, Carl Bildt, har ju inte tvekat att sätta en tydlig etikett på det som hände 1915. Vi har haft flera debatter med Carl Bildt här i kammaren om just folkmordet 1915. Då har Carl Bildt valt att använda begreppet armenisk tragedi.

Är det en etikett på denna händelse som Centerpartiet och Kerstin Lundgren håller med om?

Jag tycker att det är en uppseendeväckande beskrivning av det som hände 1915 att kalla det armenisk tragedi. Man osynliggör assyrierna/syrianernas, kaldéernas och pontiernas lidande. I en tragedi finns det ingen föröware.

Jordbävningen på Haiti, tsunamin och förlisningen av Estonia var tydliga tragedier. Att mörda miljoner människor med det uttalade syftet att utplåna dem, deras kultur och deras språk kan jag omöjligt beskriva som en tragedi. Det kan bara beskrivas som ett folkmord.

Jag vet att Kerstin Lundgren är från Södertälje och kanske har haft större möjlighet än jag att träffa överlevande efter folkmordet 1915, armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontier.

När Kerstin Lundgren hör alla berättelser om vad som hände 1915 tycker Kerstin Lundgren att det är en beskrivning av en armenisk tragedi eller är det en beskrivning av ett folkmord?

Anf. 23 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Grundläggande är att vi vill driva på för att nå en försoning och för att nå ett resultat i Turkiet och i Armenien för att man där ska ta hand om det som är den egna historien. Det är viktigt, precis som har sagts tidigare, att man gör det. Man måste göra upp med sin historia, och man måste gå vidare.

Fru talman! Jag hoppas att man väljer att gå den väg som Folkmordskommissionen anvisar och att gå den väg som innebär att tvister mellan fördragsslutande parter angående tolkningen, tillämpningen eller uppfyllandet av denna konvention, där inbegripet tvister som angår en stats ansvarighet för folkmord eller annan i artikel 3 uppräknad gärning, skola hänskjutas till internationella domstolen där någon av de tvistande parterna så fordrar.

Jag hoppas att man ska välja den vägen, för det är den väg som folk-rätten anvisar, och det är den väg som vi tycker är den riktiga, inte att politiker ska döma. Det finns många regimer och många system runt om i världen där politiker väljer att ställa sig i domstols ställe. Låt inte oss beträda den vägen.

Fru talman! Med detta är det inte tal om en tragedi eller förnekelse. Det handlar naturligtvis om att det 1915, Svärdets år – man talar om seyfo – var människor som fördrevs och massakrerades. Det var en del i

en medveten politik. Jag hoppas att man ska kunna komma till rätta med det i en försoningsprocess.

Anf. 24 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Jag har fortfarande inte fått ett svar från Kerstin Lundgren på min fråga: Vad är Centerpartiets hållning? Hur beskriver man från Centerpartiets sida det som hände 1915?

Jag håller med om att det kommer att finnas frågor som berör domstolar. Det är frågor om ersättningar och att bedöma enskilda skuldfrågor. Men hur vi beskriver det som hände 1915 kan vi inte förhålla oss neutralt till, det kan vi inte säga nja till. Vi har ett ansvar som politiker – det sade jag tidigare från talarstolen – och en plikt att förhålla oss till historiska faktum, precis som vi i denna kammare förhåller oss till Förintelsen som var ett folkmord på det judiska folket, precis som vi förhåller oss till det som hände i Srebrenica och precis som vi förhåller oss till det som hände i Rwanda har vi också ett ansvar att förhålla oss till det faktum att det som hände 1915 var ett folkmord på armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontier.

Både Kerstin Lundgren och Gustav Blix har tidigare här talat om det internationella rättssystemet. Man pratar gång på gång om 1948 års folkmordskonvention. Men vad som aldrig nämns från majoritetens sida är FN-konventionen om icke tillämpbarhet av lagstadgade begränsningar för krigsbrott och brott mot mänskliga rättigheter som skrevs under 1968 och trädde i kraft 1970. Där slår man oerhört entydigt fast att det inte finns någon preskriptionstid när det gäller folkmord. I denna FN-konvention sägs det tydligt att det går att fastställa folkmord retroaktivt. Varför denna tystnad om denna FN-konvention från Kerstin Lundgren som jag vet har ett stort engagemang för det internationella rättssystemet?

Slutligen måste jag trots allt fråga Kerstin Lundgren följande. Hon säger att detta är en uppgift för domstolar och inte för politiker. Det är drygt 20 länder som har erkänt folkmordet, bland andra Tyskland och Frankrike. Det senaste erkännandet gjordes från representanhusets utrikesutskott i USA. Tycker Kerstin Lundgren att dessa länder och dessa institutioner har fattat fel beslut och agerat på ett felaktigt sätt?

Anf. 25 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag får erinra om att meningyttringar från läktaren inte är tillåtna.

Anf. 26 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Det är helt riktigt, som Hans Linde säger, att det finns en FN-konvention där det sägs att man inte ska ha någon preskriptionstid för folkmord eller krigsförbrytelser. Den gäller bara för dem som har anslutit sig till den. Det är många länder som har valt att stå vid sidan om, precis som det är många länder som har valt att stå vid sidan om ICC därför att man tycker att man ska välja andra sätt att lösa detta.

Från min utgångspunkt och från Sveriges utgångspunkt borde vi välja en annan väg, nämligen rättssystemet. Jag kan då konstatera att det är därför som vi har haft denna Europarådskonvention där man bland annat har försökt fylla i den lucka som gäller förbud mot preskription av folkmordsbrott. Men den är bara tillämplig om brottet var straffbart enligt nationell lag när det skedde. Detta är knepigt.

Fru talman! Jag hoppas att man, förutom en försoningsprocess på hemmaplan i Turkiet, Armenien, Grekland och så vidare, ska kunna få en prövning i den internationella juristkommissionen. Det skulle vara ett sätt att lösa konflikter om man inte klarar det i den egna nationella domstolen.

Hur knepigt det är med folkmordsfrågorna visar sig i att det är två folkmord som vi har att debattera här i riksdagen i dag utifrån motioner. I det ena fallet väljer Socialdemokraterna att gå med Vänstern och Miljöpartiet. I det andra fallet väljer Socialdemokraterna att inte rösta här i kammaren.

Jag tycker att vi måste hantera detta på ett mer rättsenligt sätt. Då handlar det om att välja den internationella folkrättens väg.

Anf. 27 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag blir lite konfunderad. Det låter som om vi parlamentariker inte har någonting med detta att göra. Vi ska inte tycka något, och vi ska inte göra något. Jag menar att det är just därför som vi är här. Vi är valda av människor runt om i landet för att representera ett visst parti och en viss uppfattning. Det är det som vi gör.

Regeringen som vi har i dag sitter på majoritetens uppdrag. Det är ni som bestämmer vad regeringen ska tycka. Det är inte regeringen som bestämmer vad ni ska tycka. Formellt sett är det så. Det är ni som ger regeringen uppdraget att vara regering, och det är ni som ska styra regeringen, inte tvärtom.

Då blir det lite konstigt när vi i vissa fall har precis samma uppfattning på båda sidorna här i kammaren. Jag upplever det som att ni ändå låter regeringen styra.

Jag begärde ordet för att jag vill säga något om Västsahara. Jag kan inte riktigt förstå vad problemet är med att erkänna Västsahara enligt folkrätten. Ju längre tid som går innan Västsahara erkänns, desto svårare blir det för landet därför att Marocko får mer och mer inflytande över politiken i Västsahara som man redan har haft under lång tid. Västsahara står längre från ett självstyre nu än vad man har gjort tidigare, skulle jag vilja påstå.

Marocko har nära band till EU, men man får inte vara med i Afrikanska unionen, om det inte har skett någon förändring under den senaste tiden, just på grund av att man inte erkänner Västsahara och på grund av att man ockuperar Västsahara. Det borde vara viktigt med dessa relationer också. Jag skulle därför vilja höra lite mer om vad som är problemet i fråga om ett erkännande av Västsahara?

Anf. 28 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! Självklart ska vi tycka, tala och debattera. Det är en viktig uppgift. Men vi alla har också att förhålla oss till regeringsformen och riksdagsordningen och jobba utifrån det, och regeringen styr riket när man har fått det mandatet.

När det gäller om regeringen ska välja vägen att erkänna Västsahara har vi en folkrättslig grund. Jag tycker att det var riktigt att göra som Sverige gjorde, att oerhört noga och oerhört varsamt gå fram när det handlade om erkännandet av Kosovo för att försöka säkra förutsättningarna att också en konflikt här skulle kunna tas till domstol för prövning

precis som man faktiskt har gjort för att få ett erkännande när det gäller förenligheten med internationell rättsordning.

Det är naturligtvis detta som också är dilemmat när det gäller Västsahara. Erkännande av stater ska inte gå till på det sätt som till exempel Ryssland gjorde när man ensidigt erkände Sydossetien och Abchazien. Det är inte den vägen vi vill gå. Men nu ska vi på intet sätt jämföra med Västsahara. Där finns det ett domslut från den internationella domstolen som pekar ut en väg så det är absolut inte likvärdigt.

Fru talman! Om Sverige i ett uttalande i riksdagen skulle göra ett erkännande måste det också gå att leva upp till det för regeringen. Det måste också hålla vid en prövning senare. Där är, fru talman, inte förut-sättningarna i dag. Därför väljer vi den väg vi väljer.

Anf. 29 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Det haltar ändå lite grann. Ett erkännande av stater måste tolkas likadant egentligen av alla länder. Det är ju samma regelverk vi följer. När vi inte ens gör det i EU-länderna – vi erkänner exempelvis inte samma stater – är det någonting som är lite konstigt. Spanien har till exempel inte erkänt Kosovo. Man är rädd för att Katalonien och Baskien då också kräver självständighet och får stöd för det kravet från oss andra.

Jag menar att det är olika tolkning länderna emellan om när man ska erkänna en stat eller inte. En gång i tiden hade vi kanske ännu striktare regler för när länder ska erkännas eller ej – regler som vi började luckra upp lite grann när det handlade om Baltikum, om jag inte missminner mig. Det är i alla fall min minnesbild.

I övrigt är det naturligtvis bra om vi kan få olika frågor till domstol. Som Hans Linde tidigare sade finns det ingen preskription när det gäller folkmord. Däremot är det omöjligt att i det här läget liksom lagföra de individer som beslutade om de olika sätten att bete sig mot armenier och andra. De människorna lever inte längre, till skillnad från exempelvis kemiske Ali som levde när domslutet kom.

Det är alltså väldigt stor skillnad mellan de två olika folkmord som vi i dag diskuterar. Det är inte lika lätt att få ett domstolsutslag när det gäller Armenien som när det gällde Anfalkampanjen. Det måste vi också komma ihåg.

Anf. 30 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Fru talman! När det gäller erkännande av stater är det naturligtvis så som Bodil Ceballos tidigare konstaterade. Folkkrätten utvecklas av olika händelser.

Men från svensk sida och för Sverige som ett litet land är det naturligtvis oerhört viktigt att värna folkkrätten och att försöka hävda den i det internationella systemet. Därför var vi så varsamma när det gällde att pröva frågan om Kosovos självständighet. Det är också därför som det naturligtvis krävs varsamhet i fråga om erkännande av andra stater, som i fallet Västsahara.

Jag hoppas, fru talman, att den väg som FN visat – med folkomröstning och självstyre – kan nå framgång. Jag hoppas också att vi här kan få en debatt där fler länder tillsammans med Sverige är beredda att driva frågan, för det är vägen framåt för att nå en bättre framtid för det väst-sahariska folket.

Givetvis är det som hände armenier, assyrier/syrianer och grekiska pontier en historisk situation. Precis som Bodil Ceballos säger är det inte möjligt att föra någon enskild person till brottmålsdomstolen för att dömas som enskild. Men att döma mellan stater i tolkningen av folkmordskonventionen är ändå en väg som det vore värdefullt att pröva om och när frågan har hanterats vidare i Turkiets och Armeniens relationer.

Det viktiga, fru talman, är också här att man i berört område kommer vidare – detta för att kunna uppnå upprättelse och försoning och för att kunna gå vidare både som land och som enskild människa.

Anf. 31 ERIK ULLENHAG (fp):

Fru talman! Inledningsvis yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet i sin helhet.

I dag diskuterar vi regionen Mellanöstern och Nordafrika där miljon-tals människor under en mycket lång tid har drabbats av ofrihet, förtryck och lidande. Miljoner människor har drabbats av återkommande konflikter, av krig och av mördande.

För mig som är född i ett fritt och rikt land förskonat från krig är det lite svårt att förstå hur det känns för den kurdiska mamman som ska berätta för sitt barn att man inte får tala kurdiska eller att pappan är fängslad därför att han har stått upp för den kurdiska frihetskampen.

Jag har svårt att begripa känslan hos de civila i Gaza som drabbades av de senaste krigshändelserna i Gazakriget och den rädsla som fanns för att bomber eller granater skulle slå ned just bredvid dem själva.

Jag har svårt att förstå hur det känns med den bristande framtidstro och det förlorade framtidshopp som faktiskt blir effekten av att gränserna in mot Gaza stängs.

På samma sätt är det svårt för mig att begripa hur det känns för den familj som lever i Sderot och som drabbas av Hamas kassamraketer och som när larmet går har femton sekunder på sig för att leta upp ett skyddsrum eller hur det är att gå med sina barn till en lekplats som är byggd som ett skyddsrum eftersom man vet att det fortsätter att regna kassamraketer.

Jag har svårt att begripa västsahariernas dröm om frihet samt det förtryck och det förnekande som de drabbas av när deras rätt till självbestämmande inte erkänns.

När jag går genom ett soligt Stockholm är det nästan omöjligt för mig att förstå känslan hos den unga kvinna i Teheran eller någon annanstans i Iran som drabbas av den religiösa polisen och som kan misshandlas enbart därför att hon väljer att klä sig eller bete sig på ett visst sätt eller väljer att tro på en Gud, eller hur det känns för en homosexuell iranier som inte själv får bestämma vem han eller hon älskar.

Men även om jag har svårt att begripa är det en skyldighet för oss som är födda i fred och frihet att ställa upp för de människor som inte haft samma tur. Här för Sverige en konsekvent utrikespolitik för att stå upp för demokrati, mänskliga rättigheter och de olika människor som förtrycks i regionen i fråga och runt om i världen.

Jag tänker göra några nedslag på de områden som berörs i betänkandet.

När det gäller konflikten mellan Israel och Palestina och fredsprocessen måste vi självklart vara tydliga med att vi nu de senaste dagarna har anledning att vara rejält kritiska mot den israeliska regeringen. Det är en provokation, precis som utrikesministern uttryckt, att det samtidigt som USA:s vicepresident landar i Israel för att påbörja en fredsprocess fattas beslut om ytterligare bosättningar. Där måste vi vara mycket tydliga. Ytterligare bosättningar är *inte* förenligt med en fortsatt lyckad fredsprocess.

På samma sätt som vi behöver vara tydliga med att gränserna mot Gaza måste öppnas måste vi samtidigt, precis som moderater sagt här i talarstolen, vara tydliga om att vi ska ha kontroll över vapenexport och vapensmuggling. Väpnat våld får inte fortsätta inom Gaza, och Hamas måste erkänna staten Israel.

Det känns trist att vi är i ett läge där fredsprocessen går så trögt, för människorna i Gaza och i Sderot – ja, en absolut majoritet – vill leva i fred. De ska ha vårt stöd.

I sammanhanget blev jag lite förvånad när jag lyssnade på Hans Linde som gick upp och sade att den svenska regeringen inte spelar speciellt stor roll på den internationella scenen. Har Hans Linde missat att vi nyss hade EU-ordförandeskapet? Det svenska ordförandeskapet drev igenom slutsatser som gjort att EU har blivit betydligt aktivare till exempel i fredsprocessen Palestina–Israel och när det gäller de möjligheterna att nå fred – mycket aktivare än vi tidigare var.

Ett annat område som behandlas i betänkandet är kurdernas situation. Kurder runt om i olika delar av Kurdistan förvägras rätten att tala sitt språk och att utöva sin kultur. Här behövs det en tydlighet gentemot alla regeringar och regimer som förtrycker kurder. Särskilt kan situationen för de statslösa kurder som lever i den syriska delen av Kurdistan lyftas fram liksom deras rättigheter.

Det senaste året har varit varierande vad gäller situationen i Mellanöstern och Nordafrika. En hel del hopp har tänts. Jag har personligen känt ett enormt stort hopp när jag har sett hur vanliga, unga iranier har gått ut på gatorna för att kräva frihet, demokrati och mänskliga rättigheter – krävt det som är självklart för mig som är född i Sverige. Vårt stöd till demokratirörelsen, till den gröna rörelsen – grönt har ju blivit färgen för hela demokratirörelsen – måste fortgå. Vi behöver vara tydliga mot mullorna i Iran: Vi stöder de krafter som står upp för demokrati, rättssäkerhet och mänskliga rättigheter.

Vad gäller Iran är det också centralt att det internationella samfundet klarar av att sätta press så att mullorna i Iran inte sitter på kärnvapen. Det skulle nämligen vara ett av de riktigt stora hoten mot världsfreden.

För någon vecka sedan inträffade en annan positiv händelse – Gustav Blix var inne på den – nämligen valet i Irak. Det sker nu fria val i Irak, ett antal år efter att Saddam Hussein-regimen föll. Här har Sverige en roll att spela. Vi spelar en rätt viktig roll. Vi har öppnat en ambassad i Bagdad, och vi har öppnat ett konsulat i Erbil i den irakiska delen av regionala Kurdistan. Där spelar Sverige roll, och där kan vi dra nytta av de kontakter vi kan ha med alla som har flytt eller invandrat till oss en gång i tiden. Där kan vi stödja en återuppbyggnad.

I takt med att soldaterna dras tillbaka från Irak och i takt med att Irak tar större och större ansvar för sin egen säkerhet behöver vi och andra länder i omvärlden ge stöd till återuppbyggnaden och rättssystemet och visa vår närvaro.

En annan konflikt som speglas i betänkandet är den i Västsahara. Här handlar det om en tydlighet, som utskottsmajoriteten visar, i att det väst-sahariska folket har rätt till självbestämmande. Det handlar om en tydlighet i att stå upp för de internationella överenskommelser och beslut som finns kring folkomröstning om Västsaharas framtid, och det handlar om en tydlighet i att säga att det är västsaharierna själva som ska bestämma över sin egen framtid.

Det som diskuteras intensivast i dag handlar om folkmordet på armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontiska greker 1915. I princip alla folkrättsforskare är tydliga med att det som skedde 1915 var ett folkmord. De övergrepp och det mördande som drabbade människorna – och det drabbar fortfarande efterlevande till armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontiska greker – var ett folkmord. Ändå landar Folkpartiet i att inte vilja att vi ska rösta i Sveriges riksdag om huruvida detta är ett folkmord. Varför inte? Därför att det är viktigt att värna folkrätten.

Folkrättsliga bedömningar ska göras i internationella organ och den internationella domstolen. Allra bäst fungerar det när domstolar i de enskilda länderna tillämpar folkrätten, snarare än Sveriges riksdag. Vi ser den förvirring som uppstår bland vänsterpartierna. När Socialdemokraterna helt plötsligt har blivit pressade av Lars Ohly och de andra att byta ståndpunkt, vad händer då? Ja, i Sveriges riksdag ska de erkänna folkmordet 1915, men de tänker inte erkänna det folkmord och brott mot mänskligheten som Anfalkampanjen innebar, där bland annat 5 000 kurdar gasades ihjäl i Halabja.

Fru talman! Jag brukar väldigt sällan hålla upp Göran Persson som exempel. Men Göran Persson sade en sak som var viktig när det gäller svensk utrikespolitik. Han sade: Vi i Socialdemokraterna släpper inte in Vänsterpartiet och ger dem inflytande i utrikespolitiken, för de är inte trovärdiga.

Nu har detta skett. Nu har Lars Ohly fått trumfkortet, vetorätten, i hela vänsterpartiernas politik. Vad är effekten? Tänk tanken, mina vänner, att vi hade haft en vänsterregering för en tid sedan när Lars Ohly gick ut och demonstrerade med en palestinasjal där Israel hade raderats från kartan. Tror Hans Linde och Socialdemokraterna att vi hade haft större möjligheter att bidra till fred i Palestina och Israel om en person som i så fall hade suttit i Sveriges regering går omkring med en symbol vars budskap är att Israel inte har rätt att existera?

Ohly säger att han inte visste om vad som var på palestinasjalen, men jag ber om ursäkt – om man vill leda Sverige och föra Sveriges röst i utrikespolitiken ska man faktiskt vara i en sådan situation att man vet vilken palestinasjal man sätter på sig när man är ute och demonstrerar.

Vad har vi mer sett? Vi har sett överenskommelser för utrikespolitiken. Ja, överenskommelser och överenskommelser – det finns ingen enighet om huruvida man ska finnas i Afghanistan eller inte. Jag skulle hävda att även diskussionen om erkännandet av folkmord är ett tecken på att Socialdemokraternas utrikespolitik blir allt mindre seriös och ansvars-tagande i ett läge där Lars Ohlys vetorätt ökar. Det som sker nu är nämli-

gen att Socialdemokraterna, som tidigare har strävat efter att stärka internationell rätt och att ha en folkrätt som inte bara rör stater utan också individer och där man i rättsliga instanser kan kräva sin rätt, har hamnat i att vi ska rösta om svensk utrikespolitik i Sveriges riksdag.

Göran Persson hade väldigt rätt när han sade att det är en dum idé att låta Vänsterpartiet få inflytande över svensk utrikespolitik. En av de frågor vi ska debattera i valet i höst är vilken röst Sverige ska ha i världen. Ska vi fortsätta att vara en röst som på allvar spelar roll och som använder EU och andra verktyg för att påverka vår omvärld och stå upp för demokrati och mänskliga rättigheter? Eller ska vi hamna i en situation där vi kan ha Lars Ohly som utrikesminister?

Jag kan garantera er att Göran Persson hade rätt. Sveriges röst i världen skulle bli betydligt mindre tydlig och seriös ifall scenariot att Lars Ohly tog plats i regeringen skulle inträffa.

(forts. 10 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.55 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

9 § Frågestund

Anf. 32 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa justitieminister Beatrice Ask, statsrådet Maria Larsson, jordbruksminister Eskil Erlandsson, miljöminister Andreas Carlgren och statsrådet Ewa Björling välkomna.

Stasiarkiven

Anf. 33 THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! En fråga som i dag är väldigt aktuell är om vi ska öppna de så kallade Stasiarkiven. Det finns förstås väldigt mycket information i Sverige som kan vara av intresse för människor som bor här om hur vårt samhälle ser ut. Det är verkligen nutidshistoria. Samtidigt är det en svår avvägning. Det här kan skada och drabba människor, det kan vara människor som just avlidit och som inte får någon chans att försvara sig.

Å andra sidan är intresset så starkt att man inte kan låta frågan bara bero. Därför tycker jag att det mest lämpliga vore att tillsätta en kommission och gå till botten med det här, utreda det ordentligt och se vad det kan vara för intressen. Bör vi öppna arkiven och ändå ta hänsyn till de människor som kan bli drabbade? Då får vi de svar på frågor som nu

Anf. 34 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Säpo fick i början av 90-talet en viss information om innehåll i Stasis arkiv. De uppgifterna följdes senare upp, och det visade sig att de innehöll namn på ett femtiotal svenskar. Några var misstänkta för olovlig underrättelseverksamhet. Det inleddes förundersökningar. Samtliga förundersökningar lades ned.

Uppgifter om vilka som tidigare varit misstänkta för brott skyddas i regel av väldigt stark sekretess, till skydd för den enskilde. I de aktuella fallen är sekretessen avsedd att skydda även Säpos sätt att arbeta. Det är det som komplicerar det hela.

Den diskussion som vi haft de senaste veckorna grundar sig i ett intresse från forskare att ta del av materialet. Det kan ibland väga tyngre än de skäl som gäller för sekretess. Då kan man göra en ansökan till regeringen, som kan pröva frågan om det för forskningsändamål behöver lämnas ut uppgifter.

Anf. 35 THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Vi hade en liknande situation tidigare inför Säkerhetstjänstkommissionen. Då var det också så att vissa människor kunde bli lidande. Vi tillsatte en kommission som gjorde ett väldigt bra arbete och till och med hörde människor under ed. Det pågick under förra och förrförra mandatperioden. Då fanns det kanske inte läge att tillsätta en parallell kommission.

Men med tanke på de goda resultat som visades där och det starka intresse som finns tycker jag att det nu är en väldigt bra situation för att tillsätta en kommission. Det är inte så konstigt att det inte blev något med de tidigare undersökningarna; de flesta brotten är förstås preskriberade. Det kan finnas väldigt stort intresse ändå.

Såväl Stasi som KGB är av intresse i Sverige. Vi vet att Jan Guillou haft kontakter en bit in på 70-talet. Det är oerhört intressant att se om det finns andra ledande personer i Sverige som kan ha sådana förgreningar eller haft sådana förgreningar till Stasi och KGB. Jag tycker att man får den perfekta balansen med en kommission. Det är därför jag ställer frågan: Vore det inte bra att tillsätta en sådan kommission så att vi kan vända på alla stenar?

Anf. 36 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Som Thomas Bodström väl känner till har frågan om sekretess, som Säpo har hävdat i fråga om utlämning av uppgifterna, prövats i domstol. Det kommer att gå till ytterligare en instans. Den prövningen bör naturligtvis göras.

Jag försökte förtydliga i mitt svar tidigare att jag tycker att det ibland finns skäl för forskare att ta del av sådant material som skyddas av omfattande sekretess. Då finns det möjlighet att ansöka om tillstånd hos regeringen, som kan pröva en sådan fråga. Det i sig är ett viktigt besked i det korta perspektivet.

Jag tycker att det är för tidigt att i dag säga att man ska tillsätta en kommission just för detta ändamål. Jag anser nog inte att det är det primära. Däremot kan jag dela uppfattningen att det är intressant med den typ av forskning som har aktualiserat diskussionen.

Brottsofferfonden

Anf. 37 ELSE-MARIE LINDGREN (kd):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till justitieministern.

Sedan många år blir den som döms till ett straff där fängelse ingår skyldig att betala 500 kronor till Brottsofferfonden. Det beloppet har varit lika i många år.

Fonden stöder olika projekt för brottsoffer. Läget har däremot blivit skarpare för brottsoffer i och med att brotten blir allt grövre i många fall. Ta till exempel en som har blivit utsatt för ett väpnat rån på sin arbetsplats. Detta kan sätta spår för livet och kanske kräver en lång rehabilitering. Jag menar att det är hög tid att höja beloppet.

Kommer justitieministern att vidta åtgärder i den riktningen?

Anf. 38 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Jag har faktiskt inte funderat över saken, för att vara riktigt ärlig. Brottsofferfrågorna är oerhört centrala. Det var ett stort steg framåt för brottsofferfrågorna när Brottsofferfonden inrättades. Den gör ett fantastiskt bra arbete.

Jag vågar inte svara på exakt hur ekonomin ser ut i dag. Det behövs alltid mer pengar. Det som är problemet är naturligtvis att intagna har väldigt begränsade resurser. Det måste vägas mot detta. Däremot finns det andra sätt att stödja brottsoffer, och där gör regeringen en rad olika insatser.

Anf. 39 ELSE-MARIE LINDGREN (kd):

Fru talman! Tack för det svaret, det verkar hoppingsivande.

De som kör för fort på våra vägar riskerar att få betala böter på upp till 1 000 kronor eller mer. Jag kan tycka att de som har utsatt andra för brott borde ansvara för att rehabiliteringen blir så kvalificerad som möjligt. Det borde vara rimligt att höja beloppet. Därför menar jag att beloppet borde stå i rimlig proportion till böterna för fortkörning som också gör att andras liv sätts i fara.

Regeringen borde undersöka förutsättningarna för detta.

Anf. 40 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Jag ska naturligtvis titta på det. Men när det gäller brottsoffer, rättskipning och hur man ser på den kränkning någon har blivit utsatt för är det viktigt att det lagförs och att domstolen fattar beslut. Vi har skärpt påföljderna för allvarliga brott, och det kommer en proposition till riksdagen snart som handlar om just de grova våldsbrotten. I någon mening är detta ännu viktigare för den som har blivit utsatt för ett brott än att det kommer pengar till Brottsofferfonden.

Men det är en viktig verksamhet som man bedriver, och det är viktigt att avgift och verksamhet står i rimlig relation till varandra. Jag ska naturligtvis titta på det framöver.

Prot. 2009/10:86

11 mars

Frågestund

Ekonomi för personer med funktionsnedsättning

Anf. 41 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (fp):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Maria Larsson. Det gäller personer med omfattande funktionsnedsättningar. Vi vet alla att de har en låg inkomst eftersom de inte har en arbetsinkomst som de kan stödja sin aktivitetsersättning på. De har väldigt höga hyreskostnader. Det är inte ovanligt att hyran kan ligga på uppemot 7 000 kronor i månaden, och maxlönen med aktivitetsersättning ligger på 7 500 kronor före skatt. Det innebär många gånger att dessa personer får söka försörjningsstöd eller att de helt enkelt är hänvisade till anhöriga för att få hjälp med hyran när livsmedelskostnader och annat är betalt.

LSS-kommittén, som lämnade sitt betänkande 2008, uppmärksammade det här problemet. De menar att det inte stämmer med principen att människor inte ska ha merkostnader till följd av funktionsnedsättningar. Det har man också uttalat i förarbetena till LSS.

Då kommer jag till min fråga till statsrådet: Kommer statsrådet att vidta några åtgärder för att komma till rätta med situationen med höga hyror för just de här personerna för att de ska kunna tillräknas goda levnadsvillkor?

Anf. 42 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Tack för frågan! Låt mig först säga att LSS är en viktig lagstiftning som tillkom under den förra borgerliga regeringen och som har betytt väldigt mycket för många personer med funktionsnedsättning. Den har skapat en ny frihet i livet med en fantastisk möjlighet till ett mycket mer självständigt liv. Det är en reform som vi är stolta över och som vi kommer att fortsätta vårda.

Det är precis som frågeställaren säger, att LSS-kommittén har tittat på en rad olika frågor i anslutning till den lagstiftning som nu har några år på nacken. Det är nu dags för en utvärdering. Man har kommit med förslag till reformer och har bland annat tittat också på hyressättningen.

En del kommer vi att lägga fram förslag och en proposition om till riksdagen redan nu under våren, annat kommer att behandlas vid ett senare tillfälle. I just den här frågan har vi inte några färdiga förslag i dagsläget, så det är en fråga som vi får återkomma till.

Anf. 43 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (fp):

Fru talman! Jag får tacka för svaret. Det känns ändå hoppfullt att vi har tagit ett steg i rätt riktning när det kommer en proposition till våren. Nästa steg får vi ta sedan. Men det känns viktigt att följa upp det som även Riksrevisionen tog upp i en skrivelse 2007, just att det här inte gagnar rättssäkerheten för de här personerna.

Tack så mycket för svaret!

Anf. 44 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Rättssäkerheten är en väldigt viktig aspekt att ha med sig. Vi har sett att det är stora olikheter i bedömningarna av behovet av LSS i olika delar av landet. Det har varit en angelägen uppgift att försöka hitta någon form av mer likvärdighet, en ökad rättssäkerhet i bedömningen. Det är också en av de uppgifter som Socialstyrelsen har fått att arbeta med för en ökad rättssäkerhet för den enskilde.

Rättssäkerhetsfrågorna är viktiga, också i det avseende som frågeställaren tar upp.

Åtgärder mot hatbrott

Anf. 45 MEHMET KAPLAN (mp):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till justitieminister Beatrice Ask.

Vi har under den senaste tiden i medierna fått reda på att hatbrotten har ökat mot judar i Malmö. Innan dess var det också skrivelser om att muslimer i bland annat Södertälje har haft stora problem med förföljelse som också kan liknas vid hatbrott.

Det här är två grupper i vårt samhälle som enligt Brottsförebyggande rådets statistik gång på gång haft problem med hatbrott. Med tanke på att Säpo det här året men också tidigare år har fått förstärkningar med hundratals miljoner kronor undrar jag hur man kvalitetssäkrar. Vad gör Säpo? Och vad är ministerns idé om hur vi ska komma till rätta med hatbrott mot minoriteter i Sverige?

Anf. 46 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Tack för denna fråga! Hatbrott är synnerligen allvarliga. De är inte så många till antalet, men desto större är den kränkning som de står för. Det är otroligt viktigt att arbeta med dem.

Det konkreta svaret på frågan är att vi nu väntar på Brottsförebyggande rådets årsredovisning för 2009. Vi har tidigare inte sett våldsamma öknings- eller sänkningar, men det kan vara ganska snabba växlingar. Det finns en känsla, i vart fall utifrån de debatter som har varit under senare månader, att det kan ha skett en förändring. Därför är jag väldigt angelägen att få en korrekt statistik och en bedömning, och det ska komma en sådan i sommar.

Jag har gett ett uppdrag till myndigheten att följa upp den lagstiftning och det arbete som bedrivs i de olika rättsinstanserna när det gäller hatbrott. Om jag kommer ihåg rätt är det i slutet av året som det ska redovisas. Jag vågar inte säga exakt när. Men det måste göras en uppföljning av det arbete som bedrivs.

Anf. 47 MEHMET KAPLAN (mp):

Fru talman! Tack, Beatrice Ask! Min fråga handlar också om vad statsrådet har för idéer kring de attacker – nu kommer vi ned på konkret nivå – mot till exempel moskén i Malmö, mot moskén i Haninge, som nu senast drabbades av omfattande vandalisering. Samma sak gäller Malmö med gravskändningar på judiska gravplatser.

Det behövs också ett symboliskt handlande, inte bara pengar som vi måste kvalitetssäkra. Statsrådet kanske bör besöka de här platserna och visa att vi menar allvar med vår kamp mot hatbrott mot minoritetsgrupper i Sverige för att vi ska kunna ha ett harmoniskt samhälle där vi tillsammans verkar för det allmännas bästa.

Anf. 48 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Jag var nyligen i Malmö, och precis innan jag gick hit hade jag faktiskt möte med en organisation just kring hatbrottsfrågorna, så vi försöker att visa det intresse och föra den diskussion som måste föras kring detta.

Det är lätt för mig att säga att polisen har ett ansvar och att vi ska göra det ena och det andra, men det är också en ledarskapsfråga och en fråga om vilken attityd man har till att människor inte alltid har den vidsynthet som man skulle kunna kräva.

Jag tror att det viktiga just nu är att fundera över hur fortbildning och aktiviteter inom polisen kan se ut för att man ska bli bättre på att utreda och hantera de här brotten. Vi har i grundutbildningen ett obligatoriskt inslag när det gäller hatbrott. Vi har också särskilda åklagare som är utsedda för att arbeta särskilt med frågorna. Men det är möjligt att det finns mer att göra på det här området för att ytterligare tydliggöra att de här brotten måste tas på stort allvar.

Svenska skolföretag i England

Anf. 49 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Fru talman! Jag vill rikta min fråga till handelsministern.

I går kunde vi i en av morgontidningarna läsa att flera svenska skolföretag är på plats i England för att se på möjligheten att öppna friskolor där. Intresset visade sig stort från olika föräldragrupper. Det är väldigt glädjande att också vår skolsektor kan bli en exportsektor. Artikeln har rubriken ”England är bara början”.

Min fråga till ministern är hur hon ser att hon kan understödja denna utveckling.

Anf. 50 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Tack så mycket för frågan! Det här är ett viktigt område där vi nu kan se en ny exportpotential.

Vi har traditionellt inriktat vår export på högteknologi. Det handlar mycket om IT och telekom, och det handlar om maskiner och stålindustri. Det är också det som är basen i vår export, basen i vår industri, som icke ska förglömmas. Men till detta vill vi också hitta nya områden för export.

Jag har tidigare den här veckan pekat ut två viktiga områden. Det handlar om miljöteknik och det handlar om sjukvård. Ytterligare ett väldigt bra område är just utbildning, som är ren tjänsteexport, så det är naturligtvis ett område som jag fortsatt kommer att prioritera.

Anf. 51 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Fru talman! Tack så mycket för svaret! Villkoret för tjänsteexport inom välfärdstjänsterna är naturligtvis att det byggs upp företag inom den här sektorn. Det betyder att den sektorn kanske behöver förändras även här hemma. Vi behöver då företag som går med tillräckligt överskott för att ha råd att ge sig ut i världen.

I går behandlade vi här i kammaren ett förslag från det största oppositionspartiet om att förbjuda vinstutdelning i välfärdsföretag. De hänvisade till att vinsten ofta riskerar att uppstå genom att man väljer de duktigaste eleverna, att man väljer de friskaste patienterna eller möjligen att man gör avkall på kvaliteten. Då vill jag fråga ministern om hon inte ser en risk för detta om vår välfärdssektor ska förändras i en sådan riktning.

Anf. 52 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Jag ser inte den risken. Men låt mig först konstatera vikten av att vi säkerställer en bra skola för alla våra svenska barn och dessutom en skola som inte kostar.

När vi har det klart tycker jag också att vi kan diskutera hur formen för skolan ska vara. Från regeringens sida är vi öppna för både den offentliga skolan, privata friskolor och kooperativ. Det är inte formen som skolan drivs i som är det viktiga, utan det handlar om att säkerställa kvaliteten. Där gör regeringen ett väldigt bra arbete redan i dag under ledning av vår skolminister Jan Björklund.

Det finns en stor exportpotential. Grundläggande för den är att det finns alternativ och referensramar hemma i Sverige så att vi kan visa ute i världen hur duktiga vi är. Nu vet jag genom erfarenhet från alla mina resor ut i världen att just utbildning är ett väldigt efterfrågat område. Men jag tror också att vi kan göra betydligt mer. Då är det också viktigt att det finns olika alternativ här hemma att visa upp. Vi får fortsätta att arbeta i den riktningen.

Det småskaliga kustnära fisket

Anf. 53 PETER JEPPSSON (s):

Fru talman! Min fråga går till jordbruksministern.

Jordbruksministern har vid ett antal tillfällen, såväl här i kammaren som genom olika pressmeddelanden från departementet, talat om hur viktigt det småskaliga kustnära fisket är. I veckan svarade ministern på två skriftliga frågor som jag ställt, dels angående det kustnära fisket och de avslag som Fiskeriverket gör på ansökningar om fiskelicenser, dels om ålfisket.

Problemet är att antingen lyssnar inte Fiskeriverket på ministrers uttalade vilja eller så är ministern alltför otydlig gentemot verket. Trots ministrers uttalade intentioner slår Fiskeriverket i handling ihjäl det kustnära fisket.

Fru talman! I lördags var jag på årsmöte vid Sveriges Fiskares Riksförbunds avdelning 42 och 43 i Sölvesborgs kommun. Mötet talade sitt klara och tydliga språk. Om inget görs avseende licenser kommer det kustnära fisket att dö ut.

Vad menar ministern konkret med att det ska bli förbättringar för det småskaliga fisket?

Anf. 54 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Det kustnära småskaliga fisket är viktigt ur många synvinklar och aspekter – därav det uppdrag som regeringen har gett till Fiskeriverket att utreda vad som ska göras för att förbättra förutsättningarna för att vi ska få det fiske som vi vill ha utefter och längs våra kuster. Det vill vi ha av många skäl: av sysselsättningsskäl, av kulturella skäl och av traditionsskäl, men också därför att det ger en vidare sysselsättning i förädlingsindustri och liknande.

När det gäller att dela ut tillstånd är det emellertid så att det är myndighetsutövning, som hanteras av ansvarig myndighet. De har att ta hänsyn till var tillgängliga resurser finns. Enkelt uttryckt: Finns det ingen fisk i havet så kan man inte dela ut några tillstånd att fiska. Fisk i havet har det i sin tur varit brist på.

Jag har lagt en otrolig kraft på att bygga upp bestånden, torsken i Östersjön för att ta ett exempel. Och jag har lyckats, vill jag påstå. Det är möjligt att fiska på ett annat sätt än vad som var möjligt för några år sedan, för då var fisken slut.

Anf. 55 PETER JEPPSSON (s):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret. Problemet är att medan förbättringar för det småskaliga fisket utreds går det samtidigt mot en säker utplåning. Fiskeriverket har satt i system att kategoriskt ge avslag oavsett omständigheter. Unga fiskares möjligheter att ta över har stoppats, trots att det inte är fråga om någon utökning av fisket, utan om ett generationsskifte.

Det kustnära fisket ger en ansenlig mängd jobb till sjöss och i land, som ministern sade, till exempel i beredningsindustri och restauranger, och det ger liv åt Sveriges långa kust.

Den politiska signalen måste vara tydlig från departementet. Det är inte fråga om någon utökning av fisket, utan om att man behåller samma procent kustnära fiske. Kanske trålfisket kan släppa något och så vidare.

Min följdfråga blir: Vad avser ministern att göra så att det inte bara blir fina ord utan även resultat för att ytterligare tydliggöra regeringens vilja avseende det kustnära fisket?

Anf. 56 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Återigen: Vad som göras skall är redan gjort. Jag har nämligen sett till att förstärka möjligheterna för den fisk som måste finnas i havet för att fiskarna ska kunna fiska där. Jag har dessutom gett Fiskeriverket i uppdrag att utreda förutsättningarna för att stärka det kustnära fisket när vi nu får mer fisk i havet som är möjlig att fiska.

Den utredning som regeringen beställt levererades för någon dag sedan. Den kommer att behandlas i vederbörlig ordning med remisser och liknande. De förslag som finns i utredningen ska självklart behandlas på det sätt som förslag brukar behandlas på av en regering. Bra förslag kommer säkert att bli verklighet, men mindre bra förslag kommer inte att bli verklighet.

Frågestund

Anf. 57 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Jag tänkte ställa en fråga som är kopplad till alliansregeringens handlingsplan mot mäns våld mot kvinnor. Vanligtvis riktas sådana frågor till Beatrice Ask, men i dag är jag ute efter tidigare insatser, så det är faktiskt folkhälsominister Maria Larsson som jag tänker ställa min fråga till i dag. Vi jobbar brett. Det är lite grann det som är unikt och speciellt med alliansregeringen.

Nationellt centrum för kvinnofrid i Uppsala har uppdraget att arbeta med många delar av det här. Där jobbar man med forskning och klinisk verksamhet, men man har också kunskapssammanställning. Man har alla delar som behövs för att utarbeta metoder och arbetssätt som sedan kan implementeras i vården och i verksamheter runt om i hela Sverige. Man jobbar också med utbildningar för personal och så vidare.

Det krävs insatser på alla olika nivåer för att vi ska få bukt med den här typen av problem, både akuta insatser, som Bea kanske är mer involverad i, och förebyggande insatser i ett tidigare skede.

Därför skulle jag vilja fråga statsrådet Maria Larsson om uppdraget som de har fått att hitta våldsutsatta kvinnor tidigare i vården.

Anf. 58 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Den satsning som regeringen har gjort på kvinnor som utsätts för våld i nära relationer är väldigt omfattande, både i ekonomiskt avseende – vi har avsatt stora resurser under den här perioden – och till innehållet, med väldigt många olika pusselbitar som tillsammans fogar ett mönster.

Vi är angelägna om att komma till rätta med den här problematiken. Det är alldeles för många kvinnor i vårt land som utsätts för hot och våld i nära relationer. Det här måste vi hitta metoder mot. Därför är det arbete som bedrivs på Nationellt centrum för kvinnofrid så viktigt.

Jag tycker att det är ett område där det har funnits en underlåtenhet. Vi har ofta angripit det akuta problemet, men här handlar det verkligen om att arbeta förebyggande med strukturerade metoder för att förhindra att våld sker. Därför är det ett väldigt angeläget arbete. Jag ser med spänning fram emot att få del av det här för att se till att vi får fram metoder som kan implementeras i alla våra kommuner på det lokala planet. Det är det som kommer att göra skillnad.

Anf. 59 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! De kvinnor som är våldsutsatta har oftast en historia inom vården. Uppdraget handlar vad jag har sett om att gå in i både primärvård och sjukhusvård för att kunna ställa de där frågorna där man söker för andra saker.

Det här har varit ett laddat område. Därför är det uppdrag som nu har gått till NCK för att implementera arbetssättet så oerhört viktigt. Vid varje besök ska den här frågan ställas.

Jag vet att man jobbade med det inom mödravården. Där fördes mycket diskussioner innan man satte i gång arbetet med att faktiskt ställa frågan. Man kan fråga om alkoholvanor och mycket annat, men just den här biten har man inte frågat om. Men det är också ett arbetssätt som nu

förs ut inom mödravården runt om i landet. Man får frågan om man är utsatt för våld eller hot på något sätt.

Jag förstår att det här uppdraget kommer att vara brett och också kommer att omfatta både primärvård och sjukvård. Finns det någon tidsplan för när det här kommer att vara på plats?

Anf. 60 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Ja, uppdraget är brett formulerat. Det inkluderar hela vårdkedjan. Inte minst är primärvården väldigt viktig. Det är ofta där man har möjlighet att först möta kvinnorna. Ska man arbeta i preventivt syfte och tidigt kunna komma in är primärvården en nyckelfaktor.

Jag tycker också att det finns goda erfarenheter att hämta från Södersjukhuset, som har jobbat på ett väldigt aktivt och medvetet sätt med att möta kvinnor som har hamnat i en våldsutsatt situation och se till att säkra att man också kan gå till domstol och verkligen föra det till en fällande dom i vissa fall.

Det är olika delar som måste komma på plats. Sjukvården arbetar i dag mer förebyggande, mer inriktat mot prevention, precis som Annika Carlsson nämnde, när det gäller alkoholprevention, livsstilsförändringar och tobaksbruk. Att föra de där samtalen, både om livsstil och om livssituation, har vårdens företrädare blivit bättre på. Men det återstår mer att göra. Att se till att få ett verktyg för detta kommer att vara en angelägen förbättringsåtgärd.

Den biologiska mångfalden

Anf. 61 TINA EHN (mp):

Fru talman! Min fråga är till miljöminister Andreas Carlgren angående biologisk mångfald och det den utsätts för nu.

År 2010 är utsett till året för biologisk mångfald. Ändå är det så att det globalt och även nationellt pågår en förändring av den biologiska mångfalden. Artutrotningen är otroligt stor.

Sverige är ett land med mycket skog. Där befinner sig en stor del av den biologiska mångfalden. I går tog partirepresentanter från tre olika riksdagspartier emot ett samlat upprop om att skydda Sveriges gammelskog utifrån att 2010 är det år då målet för levande skogar ska vara uppnått. Men Sverige är långt ifrån det målet. Det upprop som jag nämnde ställde sig 150 forskare och 16 organisationer bakom. Det var en namnlista med 5 000 namn.

Min fråga är: Vilka åtgärder och vilka mål anser miljöministern behövs för att Sverige ska klara sina egna förändringar och förluster av mångfalden, inte minst i skogen?

Anf. 62 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Den biologiska mångfalden är helt avgörande. Därför har vi under den här perioden också sammanlagt satsat långt mer än som har gjorts tidigare. Den förra fyraårsperioden, då Tina Ehn och Miljöpartiet var med och styrde, satsades 6 miljarder kronor. Under den här mandatperioden har vi satsat sammanlagt 7 ½ miljarder kronor.

När det gäller just skogsskydd har vi sett problemet. Den dag jag klev in på Miljödepartementet talade alla om för mig att målet till 2010 var omöjligt att nå därför att alldeles för lite hade gjorts under de år som Miljöpartiet var med och styrde. Det har inneburit att vi nu i stället har sökt andra metoder, inte att i första hand använda skattebetalarnas pengar för att köpa upp mark från småskogsägare utan framför allt att använda den statliga mark som finns. Därmed har vi ökat takten och skyddat långt mycket mer och fördubblat skyddstakten jämfört med det som gällde tidigare.

Anf. 63 TINA EHN (mp):

Fru talman! Jag har ju en lite annan syn på det hela. Man har flyttat en del av den frivilligt skyddade marken till formellt skydd. Det är sant. Man har också skurit ned anslaget till skogsskydd. Man har dessutom förordat ett intensifierat skogsbruk. Det ligger också ett stort hot över de gammelskogar som finns kvar.

Samtidigt vill vi gärna att andra länder ska stoppa avverkningen av hotade områden. Vi är alla oroliga, inte minst för vad som händer i Amazonas. När man är ute och reser stöter man på den argumentationen när man pratar om skogsskydd i de här områdena.

Jag skulle vilja fråga om det är något som även miljöministern stöter på och om han anser att det är ett problem i sammanhanget?

Anf. 64 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Först bara fakta: Anslaget har ökat från 6 miljarder kronor till 7 ½ miljarder. Det är inte en synsättsfråga, det är en faktafråga.

Likadant är det när det gäller det antal hektar som skyddades. Under åtta nio år var det sammanlagt under 150 000 hektar. Vi har på de här tre åren, när jag har varit miljöminister, skyddat 184 000 hektar. Det är en klart större andel på tre år jämfört med vad som gällde de tre tidigare åren.

Metoden har varit att använda statens mark, inte i första hand köpa upp mark från småskogsägare. Det är också det som gäller internationellt. Naturvårdens stora utmaning är att få med alla de brukare som är berörda och se till att skapa biologisk mångfald i samarbete med de människor som är berörda, inte en stat eller stora bolag som uppifrån bara trycker på människor lösningar. Den vägen har vi gått fram, och den vägen har vi nått mycket bättre naturvårdsresultat.

Förebyggande arbete mot ungdomskriminalitet

Anf. 65 HENRIK VON SYDOW (m):

Fru talman! Jag har en fråga till justitieminister Beatrice Ask.

I går överlämnade länspolismästare Carin Götblad sin utredning om insatser för att förhindra att unga människor söker sig till ett liv på brottets bana, till kriminella gäng. Det handlar ju om flera olika insatser, att bekämpa arbetslöshet och socialbidragsberoende, att förhindra skolk i skolorna och se till att föräldrarna får en tydlig och viktig roll i det här arbetet. Det handlar förstås också om att nyckelaktörerna, socialtjänsten, skolan och polisen, samarbetar på ett effektivt sätt.

Utredningen kom i går men jag är redan i dag nyfiken på hur justitieministern ser på Carin Götblads förslag.

Prot. 2009/10:86
11 mars

Frågestund

Anf. 66 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Låt mig först säga att skälet till att regeringen har tillsatt den här utredningen naturligtvis är att vi är allvarligt bekymrade över den grova organiserade brottsligheten i Sverige. Det vi ser är att man rekryterar ungdomar.

Det den här utredningen nu redovisar är att man bedömer att vi har ungefär 5 000 unga män runt om i Sverige som ligger väldigt nära risken att bli kopplade till den grova brottsligheten. De är tungt belastade. Carin Götblad föreslår då en rad olika åtgärder som behöver vidtas.

Mycket finns ju redan i dag i verktygslådan, men man kopplar inte ihop det. Ett av de viktiga förslagen handlar om att ge socialtjänsten ett ansvar för att koppla ihop de olika instrument som finns i skolan, hos polisen och andra för att arbeta fokuserat på varje individ där man bedömer att det finns en risk.

Det krävs uthållighet i det här arbetet, och jag tror att hennes förslag är ett steg i rätt riktning. Men vi ska ju ha en remissomgång också.

Anf. 67 HENRIK VON SYDOW (m):

Fru talman! Tack så mycket för det svaret! Jag tror att det ligger väldigt mycket i detta och jag tror att det ligger väldigt mycket i de perspektiv som blir belysta i utredningen, just att vi ska ha en förebyggande politik mot att unga människor söker sig till kriminella gäng och organiserad brottslighet. Då är kampen mot bidragsberoende, kampen mot utanförskap och kampen för mer jobb otroligt viktig. På samma sätt är det otroligt centralt att vi har en skola som fokuserar på kunskap och att vi förhindrar skolk i skolorna.

I detta spelar förstås polisen en väsentlig roll. De har självklart en viktig uppgift i detta. Och vi har ju bättre förutsättningar nu än någonsin tidigare vad gäller vårt rättsväsen. Under alliansregeringen har vi gått från drygt 17 000 poliser till 20 000 poliser. Vi har aldrig haft så många poliser i Sverige som vi har under Beatrice Asks tid som justitieminister. Nu kan vi ställa krav på svensk polis. Vi kan ställa krav på att den svenska polisen jobbar på ett effektivt och också förebyggande sätt för att förhindra att unga människor söker sig till kriminella gäng.

Vad har justitieministern för synpunkter på det?

Anf. 68 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Jag delar uppfattningen att man måste koppla ihop arbetslinjen och insatser i olika sammanhang för att få ett starkt nätverk för att förhindra rekrytering till kriminella grupperingar. Låt mig bara ta polisen som ett exempel av de förslag som lämnas i utredningen, där Carin Götblad förordar att man ska bygga på att öppna nya poliskontor där det inte finns någon polis i dag. Vi har ju förorter, hela kommuner, och områden med stora problem där det inte finns någon polis. Det finns inga ungdomspoliser. Nu har vi tillfört så många poliser och gett så mycket resurser att vi möjligen kan ställa krav på att det också inrättas verksamhet nära de här ungdomarna.

På Stockholmsmyndigheten har man tagit ett gott steg då man har öppnat 27 nya kontor under den här mandatperioden för att finnas närmare ungdomar och deras verklighet. Då blir det lättare att samarbeta också. Man kan ju inte sitta centralt och tro att man ska samarbeta ute i verkligheten med medborgarna. Jag tycker att det finns mycket att diskutera här. Jag hoppas verkligen att vi ska komma i gång med ett arbete väldigt snart, för det brådskar.

Yttrandefriheten

Anf. 69 CHRISTER NYLANDER (fp):

Fru talman! Extrema grupper hotar nu igen konstnären Lars Vilks. Det här är extremt oroande. För såväl demokratin som det skulpturala skapandet är yttrandefrihet helt centralt. Detta är inte ett isolerat fall. Det har hänt förut. Framför allt har vårt grannland Danmark drabbats flera gånger.

Det är också så att det inte bara handlar om yttrandefrihet i just det här fallet, utan det handlar också om en bredare kontext. Det handlar om att folk kanske riskerar att inte säga det som de hade tänkt säga, att idka självcensur. Det finns i debatten till och med de som kräver ökad självcensur och kritiserar tidningarnas publiceringsbeslut.

Det räcker inte med att yttrandefriheten finns inskriven i grundlagen. Det handlar också om att yttrandefriheten är reell. Därför vill jag fråga justitieministern: Vad kan regeringen göra för att befästa detta viktiga att yttrandefriheten både är en formell rätt och också en reell rätt?

Anf. 70 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Det första som jag tror att regeringen måste göra i det perspektivet är att inte ha synpunkter på allt som publiceras eller inte publiceras. Det ligger i sakens natur att vi om statsråd har synpunkter på det får en felaktig utveckling. Yttrandefriheten har ett starkt skydd i den svenska grundlagen, och det ger envar rätt att faktiskt uttrycka sig i tal, skrift och bild.

Men vi vet att detta också ställer till problem eftersom människor känner sig kränkta. Vi har som politiker anledning att värna en ton och ett sätt att diskutera så att människor inte behöver känna sig kränkta eller hotade på olika sätt. Vi diskuterade hatbrott här tidigare, och det ligger nära den här frågeställningen. Vi måste arbeta för dialog och respekt, och inte för kränkningar av olika slag. Där tror jag att regeringen lika väl som riksdagen kan ha betydelse.

Anf. 71 CHRISTER NYLANDER (fp):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Det man lär sig av den här typen av konflikter är att internationalisering och rivna gränser också innebär nya utmaningar för oss som land. Militanta och religiösa rörelser och andra extremister bryr sig inte om var gränserna går någonstans, utan de hotar också över landgränser.

Därför blir också vårt uppdrag större. Det räcker inte att hävda yttrandefriheten bara i Sverige, utan vi måste också fundera på det internationella. Sverige bör på det internationella planet jobba mer för att stärka

yttrandefriheten. Vi har redan nu ett internationellt samarbete för att hjälpa förföljda författare. Sverige bör kanske ytterligare öka tempot i det arbetet.

Men man bör också fundera på att vidga begreppet så att det inte bara handlar om förföljda författare utan också förföljda konstnärer i stort och att stötta dem.

Jag skulle vilja ställa frågan till justitieministern: Kan regeringen tänka sig att initiera den typen av åtgärder för att hjälpa förföljda konstnärer som använder sin yttrandefrihet i andra länder?

Anf. 72 Justitieminister BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Jag tror att det är mycket begärt att vi skulle kunna stötta konstnärer i andra länder. Jag har också svårt att se formerna för det.

Men i den kulturpolitik som bedrivs kan våra museer och institutioner naturligtvis på olika sätt ge sitt stöd till hotade och förtryckta konstnärer av olika slag, och gör också så. När man tittar på kultursidorna eller går på teatern märker man ofta att det finns ett engagemang för att lyfta fram konstnärer som i sitt hemland kanske inte har möjlighet att ge uttryck för sina åsikter, idéer eller tankar. Det är ett viktigt bidrag. Jag tror att Sverige kan betyda mycket där.

Jag vill också säga att internationaliseringen och den tekniska utvecklingen inte bara ställer oss inför utmaningar. Den innebär också stora möjligheter. Vi fick en rapport om det svenska besöket i Ryssland på morgonen i dag. En liten detalj som jag fastnade för var insikten om att mobiltelefoner börjar bli mycket vanligare bland unga människor. Det är fantastiskt på många sätt, för det innebär att man kan kommunicera bättre med varandra. Då ligger demokratin nära.

Utfiskning vid Västsaharas kust

Anf. 73 HILLEVI LARSSON (s):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till handelsminister Ewa Björling. Precis utanför Kanarieöarna finns ett land i Afrika som heter Väst-sahara, som är ockuperat av Marocko. Det har redan tidigare varit känt att svenska fiskebåtar har varit med och fiskat ut vattnen närmast kusten utanför Västsahara. Sverige har som land sagt nej till all utfiskning vid Västsaharas kust med hänvisning till att det är ett brott mot folkrätten och FN:s regler. Man har inte frågat Västsaharas folk, som faktiskt lever där, om detta är okej. De får inte heller del av vinsterna.

Nu finns även uppgifter om att det har fiskats upp fisk där som sedan har använts till fiskoljekapslar, som dessutom säljs i svenska hälsokostafärer.

Min fråga till regeringen är: Hur ska vi se till så att politiken hänger ihop och att vi verkligen säger nej på alla plan till utfiskningen?

Anf. 74 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Jag tackar för frågan. Det är en fråga som kanske på ett sätt också borde ställas till vår jordbruksminister Eskil Erlandsson eftersom den handlar om fiskeavtal. Det är han som har ansvar för den frågan inom EU.

Jag kan i stället svara mer generellt på hur vi bör agera när den här typen av händelser sker. Det handlar för mig mycket om att också arbeta med CSR – Corporate Social Responsibility – både när det gäller våra företag och hur vi agerar ute i världen. Det arbetet bedrivs på flera olika sätt. Det handlar om mänskliga rättigheter, arbetstagarens rättigheter på arbetsplatsen, antikorrupktion och miljöhänsyn.

Detta är ett arbete som ska drivas av företagen. Det är deras huvuduppgift. Men vi som regering kan också vara med och pusha i arbetet genom FN och Global Compact.

Anf. 75 HILLEVI LARSSON (s):

Fru talman! Den del som handlar just om fiskoljekapslarna omega-3 är en situation där man som konsument riskerar att medverka till folkrättsbrott och till att utfiskningen fortsätter. Man betalar ju till detta.

Jag tycker att det bästa vore att helt och hållet stoppa den här handeln. Det har visat sig att det hela kommer från Norge. Därför borde man kunna stoppa handeln vid Sveriges gräns med hänvisning till att vi inte medverkar till folkrättsbrott.

Om detta inte är möjligt borde man som konsument åtminstone bli upplyst på förpackningen om att detta är utvunnet inte på ockuperad mark men på ockuperat vatten. Då kan man själv välja bort det. Men det bästa tycker jag vore att stoppa det helt.

Vi tycker också att man ska ta tag i frågan om de svenska fiskebåtarna. Det allra bästa är att inom EU verka för att fiskeavtalet sägs upp och att europeiska fiskare inte ska fiska ut vatten utanför Västsahara i strid med vad FN säger. EU:s rättstjänst har sagt positiva saker om detta. Jag hoppas att vi kan jobba vidare med det.

Anf. 76 Statsrådet EWA BJÖRLING (m):

Fru talman! Jag tycker att det är viktigt att säga i det här fallet att vi naturligtvis inte ska handla med alla och inte heller överallt. Men det är också viktigt för den svenska regeringen att följa de regler och lagar som finns i dag. Det handlar om huruvida det finns FN-sanktioner och EU-sanktioner. Det finns också speciell lagstiftning när det handlar om krigsmateriel. Vi är noga med att följa alla de här lagarna.

Detta är en viktig fråga att kunna ta upp, och det gäller att vi har ordentlig information på de livsmedel som vi säljer till våra konsumenter så att de själva kan få ta ställning: Vill jag köpa det här eller inte?

Tillgången till psykiatrisk behandling

Anf. 77 LARS-ARNE STAXÄNG (m):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Maria Larsson. Det är fortfarande ett faktum att tillgången på psykiatrisk behandling och vård i Sverige är begränsad på många håll. Därför är det mycket välkommet att alliansregering har tillfört kommuner och landsting drygt 1 miljard kronor till psykiatrin. Men tyvärr kan man konstatera att det fortfarande finns många brister. Det gäller framför allt äldre människors möjligheter att få tillgång till psykiatribehandling och vård.

Min fråga till statsrådet blir därför: Vad avser regeringen att göra inom det statliga uppdraget för att psykiatrin ska förbättras för dessa grupper i Sverige?

Prot. 2009/10:86
11 mars

Frågestund

Anf. 78 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! Jag tackar för frågan. Det är ett angeläget ämne som frågeställaren tar upp. Det är också ett frågeområde som har blivit mer bekant och välkänt under de senaste åren. Äldres försämrade psykiska hälsa är en stor utmaning. Det handlar mycket om depressioner men också om annan psykisk ohälsa.

Låt mig först säga att de satsningar som regeringen har gjort för att förbättra den psykiska hälsan är så stora som 2,7 miljarder. Detta har vi gjort för att korta köerna till den psykiatriska behandlingen, som vi vet är alldeles för långa för alla ålderskategorier. Det gäller inte minst att korta köerna för barnen, som har behov av ytterligare minskningar av väntetiden.

När det gäller de äldres psykiska ohälsa har jag känt djup oro. Jag har gett ett uppdrag till Folkhälsoinstitutet att titta på det här. Hur kan man förebygga? Hur kan man arbeta medvetet för att kunna ge hjälp i ett tidigt skede?

Anf. 79 LARS-ARNE STAXÄNG (m):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Detta är ett mycket angeläget ämne, precis som sades här. Det drabbar de äldre på fler än ett sätt, nämligen genom att bristen på vårdplatser gör att framför allt små kommuner har svårt att ta hand om dem som har psykiatriska problem. Det blir ofta så att man kör samman det hela med gemensamma vårdplatser, och det blir mycket störande för hela avdelningen.

Jag tackar för svaret och hoppas att vi kan utveckla situationen för dessa vårdkategorier.

Anf. 80 Statsrådet MARIA LARSSON (kd):

Fru talman! En viktig del för att förbättra den vård och omsorg som ges till äldre med psykisk ohälsa både i hemmet och på äldreboenden är att stärka personalens kompetens.

Jag besökte ett alldeles nytt demensboende för några veckor sedan där man hade ställt krav på att all vårdpersonal skulle ha tio poäng psykiatriisk kompetens. Det har visat sig vara väldigt framgångsrikt. Det blev en mycket attraktiv arbetsplats. Man talade om att det var en arbetsplats där man löste väldigt mycket av den problematik som uppstod med anledning av den psykiska ohälsan.

Jag tror att kompetensfrågorna är en viktig del av lösningen när vi tittar på de här problemen framöver. Jag hoppas att vi också ska kunna sätta en bra kompetensutbildning för äldreomsorgens personal.

Maten i skolor och vårdinrättningar

Anf. 81 MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till jordbruksministern.

Barn, gamla och sjuka serveras mat som de själva inte kan bestämma över på grund av sin beroendesituation i skolor, på institutioner och också i det egna hemmet.

Många kommuner har tyvärr på sina upphandlingslistor mat som kommer från länder där kött, fågel och fisk kan innehålla oanade mängder antibiotika och hormoner. Barnen får i sig dessa antibiotika och dessa hormoner som är ämnade för kycklingarna i till exempel Asien.

Min fråga till ministern är: Har jordbruksministern något förslag på hur vi kan garantera våra barn och äldre den kvalitet på livsmedlen som motsvarar de krav vi politiskt ställer på våra svenska livsmedelsproducenter?

Anf. 82 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Jag instämmer i frågeställningen. Jag tycker att det är hur viktigt som helst att människor som inte kan bestämma över sin egen mathållning får god, nyttig och näringsriktig mat och därtill får en upplevelse i samband med maten. Detta är speciellt viktigt för människor som är funktionshindrade eller vårdtagare på ett vårdhem och som absolut inte har något alternativ och inte kan välja.

Mitt råd till dem som tillhandahåller den här maten är att ställa krav på maten. Det kan man göra inom ramen för de lagar och förordningar som vi har nationellt och inom EU-samarbetet. Till politikerna säger jag: Ta makten över maten!

Anf. 83 MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c):

Fru talman! Tack för svaret, herr minister! Det är väldigt trevligt att få medhåll. Vi pratar med rätta om maten från jord till bord, men det fortsätter ju från bordet ned i magen.

Har jordbruksministern någon plan för hur de grupper vi pratar om ska kunna bli serverade god och näringsriktig mat som lagas på fräscha råvaror, gärna närproducerade?

Anf. 84 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! I regeringens vision Matlandet Sverige finns det fem fokusområden. Ett av dessa är den offentliga maten. I handlingsplanen när det gäller detta fokusområde handlar det om att vi nu ger pengar till Miljöstyrrådet så att man kan hjälpa upphandlarna att ställa de krav som man tycker att man ska ställa på den produkt som man köper in för att den ska vara i enlighet med den lagstiftning vi har.

Ett annat råd och tips jag kan ge är att ta lärdom av dem som har lyckats i sina upphandlingar. Det finns ett antal exempel i vårt land, och jag vet att de dessutom gärna delar med sig av sina erfarenheter. Jag tycker att det är viktigt att maten, förutom att vara sund, säker och näringsriktig, också är en upplevelse i det offentliga köket.

Biogasproduktionen i Sverige

Anf. 85 ALEKSANDER GABELIC (s):

Fru talman! Jag ställer min fråga till Andreas Carlgren. Jag kanske kunde ställa den till jordbruksministern också. Den rör biogasen.

Biogasen är en fantastisk produkt som framställs av avloppsslam, matrester och restprodukter från lantbruket. Denna biogas kan användas för produktion av el, värme eller som drivmedel. För att nå miljö- och klimatmålen 2020 bör biogasproduktionen ges förutsättningar att öka kraftigt. Förra året producerades 1,4 terawattimmar biogas i Sverige. Potentialen för rötning är tio gånger så stor enligt biogasbranschen.

Frågan är vilket mål regeringen vill ha för biogasproduktionen i Sverige 2020. Det är min fråga till Andreas Carlgren.

Anf. 86 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Jag håller verkligen med om att det är viktigt att få fram mer biogas. Som tur är har vi också lyckats väldigt bra hittills under perioden. De här tre åren har vi sett en tredubbling av biogasanvändningen och försäljningen i Sverige. Vi har också ökat antalet tankställen med 50 procent under min tid som miljöminister. Vi har vidtagit ett antal åtgärder både för att öka produktionen och för att se till att biogasen kommer ut till människor. Det sker inte minst genom stöd i landsbygdsprogrammet när det gäller att producera biogas ute på gårdarna. Det handlar om att se till att vi ökar produktionen i samhället som helhet. Det handlar också om att tillsammans med branschens företrädare medverka till att vi klarar både distribution och tillgänglighet.

Nu i maj kommer vi också att få förslag från myndigheterna på en biogasstrategi. Jag räknar med att det blir grunden för regeringens fortsatta steg.

Anf. 87 ALEKSANDER GABELIC (s):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Jag noterar det sistnämnda som gäller Energimyndigheten och den delrapport som kom i går. Där kan man läsa om deras arbete för att få fram en nationell biogasstrategi, som statsrådet nämnde. I den står att myndigheten inte kommer att föreslå något särskilt mål för biogasproduktionen 2020. Jag tycker att det framstår som mycket ologiskt om regeringen gett myndigheten i uppdrag att ta fram en strategi som ska öka biogasanvändningen men man inte talar om hur mycket.

Fru talman! Det är viktigt att dra parallellen med vindkraften. Där har det varit helt avgörande för den produktionsökning som nu sker att man har både ett planeringsmål och ett långsiktigt styrmedel.

Min fråga är om regeringen avser att ta fram ett sådant konkret mål som man har gjort för vindkraften, vilket har varit väldigt positivt. Det skulle vara mycket välkommet.

Anf. 88 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c):

Fru talman! Det är verkligen nödvändigt att produktion och försäljning ökar. Som tur är har de också ökat kraftigt utan att vi har haft några fastställda mål för det. Vi får titta på vilka förslag Energimyndigheten har. Det har varit min uppfattning att det inte alltid är bäst att sätta mål för varje enskilt energislag. I stället har vi till exempel satt mål för andelen förnybara drivmedel. I dag går utvecklingen så snabbt att vi säkert också kommer att ha anledning att överväga att höja målen. Vi ska se till att vi ökar både försäljning och produktion kraftigt. Det bygger också på att det är så stora miljöfördelar, och dem ska vi ta vara på.

Frågestund

Anf. 89 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Fru talman! Jag ska hålla mig inom viltvårds- och jaktområdet. Min fråga kommer då att rikta sig till jordbruksministern.

Under den förra mandatperioden hade vi en socialdemokratisk regering stödd av Miljöpartiet och Vänstern. Den skapade mer bekymmer än lösningar på det här området. Därför har jag just nu två ministrar framför mig som har levererat på ett antal punkter. Det gäller dels bly i ammunition, dels möjligheten för tamdjursägare att skydda sina tamdjur mot rovdjursangrepp. Det har också levererats en rovdjursproposition och en proposition om eftersök av trafikskadat vilt som av djuretiska skäl har förbättrat för djuren i väldigt stor utsträckning.

Nu får jag mängder av frågor som gäller om alliansregeringen också kan leverera en ny älgförvaltning. Jag vet att det är trångt i propositionshållet inför våren. Vad ska jag svara dem? Det är min fråga till jordbruksministern. Hur ser läget ut?

Anf. 90 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Svaret är att det är regeringens ambition att under vårterminen leverera en proposition till riksdagen.

Anf. 91 ANDRE VICE TALMANNEN:

Därmed är frågestunden slut för i dag. Vi säger tack till de medverkande statsråden och frågeställarna.

*Mellanöstern
och Nordafrika*

10 § (forts. från 8 §) Mellanöstern och Nordafrika (forts. UU9)

Anf. 92 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Jag vill inledningsvis välkomna Erik Ullenhag till hans första utrikespolitiska debatt. Jag är dock lite förvånad över att Folkpartiets utrikespolitiske talesperson Fredrik Malm inte deltar i debatten. Jag såg honom för en liten stund sedan i korridoren, men jag antar att han har ett viktigt skäl till att utebli från dagens debatt.

Vi i Vänsterpartiet och Folkpartiet är djupt oeniga i en lång rad frågor. En fråga som våra två partier dock många gånger varit eniga om gäller den om folkmordet. Vi har gemensamt krävt ett erkännande av folkmordet 1915. Vi har arbetat ihop i den frågan. Vi har demonstrerat ihop. Vi har deltagit i gemensamma seminarier. Våra två partier har också skrivit gemensamma debattartiklar. Vi har till och med skrivit gemensamma motioner. Den motion som vi i dag har att behandla, den om ett erkännande av folkmordet 1915 och där jag står som första namn, är också undertecknad av just Folkpartiets utrikespolitiske talesman Fredrik Malm.

Jag är därför lite förvånad över att Folkpartiet nu så tydligt säger nej till ett erkännande. År 2006, när samtliga partier i denna kammare gick ut för att möta väljarna, för att söka mandat för den politik vi ville föra under de kommande fyra åren, satt folkpartister i debatt efter debatt och sade till väljarna, i synnerhet till armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och

pontier, att om de kommer in i riksdagen ska de under de kommande fyra åren kämpa för ett erkännande.

Ni sökte det mandatet, Erik Ullenhag, och ni fick det från era väljare, men i dag när det är skarpt läge och vi för första gången under denna mandatperiod faktiskt har den reella möjligheten att erkänna folkmordet 1915, när ni för första gången under den här mandatperioden får möjlighet att hedra det vallöfte ni gav till många av era väljare, nämligen att ni skulle kämpa för ett erkännande, då står Erik Ullenhag och säger att man från Folkpartiets sida kommer att rösta nej.

För mig är det fullständigt obegripligt, och jag skulle därför vilja att Erik Ullenhag förklarade varför man väljer att svika det vallöfte man gav till svenska folket 2006.

Anf. 93 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Fru talman! Det känns smickrande att Hans Linde har ett så stort intresse för Folkpartiets interna processer. Om han hade följt med lite grann beträffande hur vi röstat i kammaren hade han sett att Folkpartiet som parti inte har röstat för att Sveriges riksdag ska erkänna ett folkmord.

Vi är dock oerhört tydliga. Vi är tydliga i vårt särskilda yttrande. Utskottsmajoriteten är tydlig. Det som skedde 1915 är enligt ledande forskare i internationell rätt att betrakta som ett folkmord. Jag står bakom den internationella forskningens syn.

Varför vill vi inte rösta om det i Sveriges riksdag? Jo, därför att det inte är så vi bygger upp internationell rätt och folkrätt. Det har hänt någonting spännande de senaste tio, tjugo åren, egentligen sedan murens fall, sedan ni, Hans Linde, slutade skicka hyllningstelegram till kommunistiska diktaturer på andra sidan järnridån. Vi har gått från en folkrätt för stater till en folkrätt för individer. Vi har gått från en folkrätt som gällde staters rätt till en folkrätt där brott mot mänskligheten – folkmord är ett sådant brott – kan föras upp i internationella domstolar och landa i att vi kan ställa människor till svars för vad de gjort även inom sitt eget territorium.

Det är en mycket spännande utveckling. Vi vill driva på den utvecklingen. Vi vill använda viljan att få EU-medlemskap. Ni råkar vara emot Europeiska unionen, men vi tror att det faktum att länder vill komma med i Europeiska unionen är ett av de bästa verktygen. Det har vi sett tidigare när länder kommit med i unionen. Det handlar om att bygga upp rättsstater, demokratier, respekt för mänskliga rättigheter. Vi ska vara glasklara mot Turkiet med att en del i deras hemläxa, deras arbete, är att erkänna vad som skett historiskt, ta itu med det och be de efterlevande om ursäkt. Det är dock inte en fråga för Sveriges riksdag.

Nu diskuterar vi Mellanöstern, och Hans Linde är utrikespolitisk talesman. Jag är rätt intresserad av det som jag tog upp i mitt anförande; jag trodde att det var därför Hans Linde begärde replik. Vad tror Hans Linde hade hänt med Sveriges möjligheter att påverka fredsprocessen Israel–Palestina ifall Lars Ohly varit statsråd när han gick omkring med en palestinasjal där Israel var uttraderat från världskartan? Hade det ökat eller minskat våra möjligheter att bidra till fred i regionen?

Anf. 94 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Erik Ullenhag vill egentligen diskutera alla andra frågor utom den som vi har att diskutera i dag. Jag förstår att man vill diskutera sjalar och murens fall i stället för frågan om folkmordet när man så tydligt i dag väljer att svika ett vallöfte som man gav till svenska folket 2006.

Som jag förstår det är huvudargumentet för Folkpartiet för att inte erkänna folkmordet att det skulle vara ett brott mot folkrätten. Det gör mig lite konfunderad. Som jag sade är den motion vi har att behandla i dag, som kräver ett svenskt erkännande, undertecknad av Fredrik Malm, utrikespolitisk talesperson för Folkpartiet. Anser Erik Ullenhag att Folkpartiets egen utrikespolitiska talesperson föreslår en politik som bryter mot folkrätten?

Vi har i dag kunnat se i medierna hur åtminstone två modiga folkpartister aviserat att de kommer att rösta med oppositionen för ett erkännande. Det må vara en judaskyss de får från en vänsterpartist, men de ska ha beröm för att de åtminstone aviserat detta. Anser Erik Ullenhag att dessa två ledamöter, och eventuellt fler, bryter mot folkrätten när de säger att de ska rösta nej, och därmed rösta för ett erkännande av folkmordet?

Jag får inte ihop retoriken här. Jag förstår inte varför man inte kan säga ja till ett erkännande av folkmordet 1915. Det kommer inte att fälla den borgerliga regeringen. Det kommer inte att påverka den budget man kommit överens om. Det kommer inte att fälla ett enda lagförslag från den borgerliga regeringen. Den borgerliga regeringen kommer att kunna fortsätta i morgon bitti, tyvärr, som om ingenting hade hänt.

Det vi har att behandla i dag är nämligen en flerpartimotion som är lagd på riksdagens bord. Vi har alla möjlighet att rösta ja eller nej. När det är dags för votering kommer det att vara upp till varje enskild ledamot, utifrån hans och hennes eget samvete, att välja vilken knapp man ska trycka på. Där har Folkpartiet, precis som två ledamöter redan har sagt, möjlighet att trycka på nej-knappen och därmed rösta ja till ett erkännande av folkmordet 1915 på armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontier. Varför sviker ni detta vallöfte, Erik Ullenhag?

Anf. 95 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Fru talman! Jag kan upprepa det jag sade tidigare, nämligen att vi röstar som vi gjort tidigare i Sveriges riksdag.

Jag noterar att Hans Linde säger att jag vill prata om allt möjligt. Ja, vi råkar ha ett betänkande som handlar om Israel och Palestina. Jag noterar också att Hans Linde smiter från frågan att hans partiledare av fullständig omdömeslöshet gått omkring med symboler där Israel inte existerar. Det är bekymmersamt ifall det skulle bli ett regeringsskifte i höst, och det är bekymmersamt för Sveriges position i världen.

Jag säger inte att det bryter mot folkrätten. Det jag säger är att det inte brukar vara Sveriges riksdag som gör bedömningar av vad som är folkrättsligt rätt eller fel. Det jag säger är att vi har en tradition från svensk sida, och från ett antal andra länders sida – vi som vill stärka folkrätten – där vi säger att det är bra med den internationella brottmålsdomstolen. Vi säger att det är bra med särskilda domstolar för att reda ut när brott har

begåtts mot mänskligheten. Vi säger att det är bra när länder inom sina egna, interna, rättssystem följer ett internationellt regelverk.

Den utveckling vi gått igenom sedan murens fall är enormt viktig. Jag ber om ursäkt för att jag åter påminner om det, men det är efter murens fall vi fått möjlighet att tydligare fokusera på mänskliga rättigheter. Diktaturer kan inte längre gömma sig på samma sätt som tidigare genom att säga att det skulle vara en intern angelägenhet att förtrycka eller mörda egna medborgare, utan det kan vara ett brott mot mänskligheten.

Det är bättre att ha en rättslig ordning på internationell nivå snarare än att vi ska rösta i olika parlament. Det stärker folkrätten på lång sikt. Det är Sveriges position under den nuvarande regeringen, och det var Sveriges position också under den tidigare regeringen.

Av någon anledning har Socialdemokraterna nu, antingen genom kongressbeslut i ett sent skede eller genom att de influerats av Vänsterpartiet, ändrat sig. Hans Linde var rädd för och ville ha tips om hur vi influerar hans samarbetspartier. Jag är rädd för att han har lite för stor makt över sina samarbetspartier. Det tror jag kommer att minska Sveriges inflytande i världen.

Anf. 96 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Det är inte enbart i Sveriges riksdag som denna fråga diskuteras, utan den diskuteras i många länder. Det är inte heller bara de rödgröna som lagt fram förslag, vilket vi gjort i vår reservation, utan liknande förslag har antagits i många parlament. Det är alltså inget unikt. Det finns säkert partikamrater utomlands som gjort samma ställningstagande som vi gör från de rödgrönas sida.

Det som fick mig att begära ordet var att Fredrik Malms ersättare i dag, partisekreteraren i Folkpartiet, kränker mina partimedlemmar, mina kongressombud, som i demokratisk ordning arbetat fram förslag och fattat beslut.

Du respekterar inte deras beslut. Du lägger det ansvaret på någon annan utanför vårt parti. Vi är tre partier som har interna processer. Vi har haft vår partikongress, vårt högsta beslutande organ, och det är en politik som jag har ett ansvar för att föra vidare. Det har också du att respektera. Vi kan komma till olika slutsatser. Du kommer till en annan slutsats.

Det är också många i ditt parti som har disparata uppfattningar. Jag har under årens lopp mött många folkpartister. Vi har sett motioner här. Vi har sett anföranden. Vi har suttit i debattpaneler. Det har varit delegationer på plats i sydöstra delen av Turkiet som har gett uttryck för en helt annan uppfattning än vad vi hör här i dag i kammaren. Så vad är Folkpartiets fråga?

Vi har också hört tal om att man välkomnar de processer som sker i Irak och om oro för Iran. Det är samma parti, Folkpartiet som ville att vi skulle skicka militär. Vi skulle dra i krig mot Irak. Man talade om att vi skulle skicka in trupp i Iran. Jag vet inte riktigt hur mycket man kan fly från sin egen politik under en och samma eftermiddag här. Det tycker jag är beklagansvärt.

Vi kommer till den andra frågan som inte har berörts så mycket här. Vad är i dag Folkpartiets linje när det gäller Västsahara? Nuvarande minister Birgitta Ohlsson var tydlig med sitt stöd till Västsaharas självständighet. Det har också nuvarande EU-kommissionären Cecilia Malm-

ström varit. Men de är inte ensamma. Har Folkpartiet inte heller någon linje i frågan om Västsaharas självständighet? Är det Moderaterna som ytterst bestämmer vilken politik som Folkpartiet för?

Anf. 97 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Fru talman! Det blev mycket på en gång. Men jag noterade att man inte berörde det faktum att man vill bilda regering med Vänsterpartiet. Jag tänkte återkomma till det. Jag ska svara på dina frågor.

Om vi börjar med situationen i Irak var det flera folkpartister som i diskussionen före inmarschen i Irak hade samma ståndpunkt som Anna Lindh, tidigare utrikesminister. Blir detta ett internationellt åtagande, en FN-insats, borde Sverige delta. Nu blev det inte det. Det var den ståndpunkten.

När det gäller folkmordet har jag noterat att ni har bytt ståndpunkt på er partikongress. Vi röstar på samma sätt som vi gjorde för ett par år sedan innan ni bytte ståndpunkt. Det som i dag är höjden av rättvisa i Carina Häggs värld var något som var alldeles fel för ett tag sedan.

Ni är ute på ett sluttande plan, där ni blir allt oseriösare i er utrikespolitik. I detta betänkande har vi två frågor. Det ena är om vi ska rösta ja eller nej i Sveriges riksdag till att erkänna folkmordet som skedde 1915. Den andra frågan är om vi ska rösta ja eller nej till att erkänna att Anfalkampanjen var ett folkmord.

Då säger ni att vi ska erkänna folkmordet 1915, men ni tänker inte erkänna Anfalkampanjen. Det är rätt förvirrat, Carina Hägg. Jag ber om ursäkt för att jag uttrycker mig på det viset. Moral är bra, men dubbel moral är inte dubbelt så bra.

Ni har snabbt fattat ett annat beslut på kongressen. Ni hamnar i ett läge då ni gång på gång ska fatta beslut i Sveriges riksdag om folkrättsliga frågor. Är det bra eller dåligt?

Jag fick inget svar från Hans Linde, men det vore intressant att få det från Carina Hägg. Om olyckan hade varit framme och Lars Ohly hade varit statsråd när han gick i en demonstration med en palestinasjal där Israel var uttraderat från kartan, tror du att det hade ökat eller minskat Sveriges möjlighet att bidra till fredsprocessen?

Anf. 98 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Om detta är en fråga som engagerar Ullenhag så mycket står det öppet att skriva en motion så vi kan behandla den frågan, om du tycker att den har det värdet. Jag försöker diskutera seriöst de frågor som vi här har att behandla.

Jag ställde frågor om Folkpartiets syn på erkännandet av Västsahara och får inget svar. Vi har en handelsminister som har uttalat sig på ett mycket negativt sätt om både Polisario och Västsaharas självständighet. Det kan vara lite intressant att diskutera sakfrågor.

När det kommer till Anfal och de fruktansvärda händelserna i Halabja är vi överens. Det är konstigt att Ullenhag söker strid i den frågan. Där har vi enhet i betänkandet. Det är avgjort i en juridisk process. Människor har blivit dömda. Det respekterar vi. Vi tycker att vi ska se den processen. Det kan man lägga olika tyngdpunkter på, men vi tycker det. Där har vi ställt oss på samma ståndpunkt. Jag förstår inte att man söker strid i den frågan.

Det har hanterats på olika sätt över tid. Man har haft olika möjligheter. Omvärlden är i dag mer medveten och beredd att reagera tidigare när den här typen av övergrepp och inte minst folkmord sker.

Prot. 2009/10:86

11 mars

*Mellanöstern
och Nordafrika*

Anf. 99 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Fru talman! Jag ber om ursäkt för att jag glömde Västsahara. Västsaharierna har rätt till självbestämmande. Vi ska följa FN och andra internationella organisationer som nu försöker sätta press på Marocko och där vi landar i en folkomröstning där västsaharierna själva får bestämma sin framtid. Det är kärnan i Folkpartiets ståndpunkt vad gäller Västsahara.

Nu blir det väldigt slippy slope här, Carina Hägg. Anfalkampanjen har prövats rättsligt, men en annan händelse ska inte prövas rättsligt. Den ska vi rösta om i Sveriges riksdag. Det är ett rätt märkligt förfarande.

Hela poängen med att stärka folkrätten är att se till att skapa en situation där vi tydligare gemensamt i det internationella samfundet kan stå upp mot kränkningar, där vi kan ställa förövarna till svars, där vi inte längre kan vara i en situation då diktaturer eller förtryckare kan gömma sig bakom att det skedde inom deras staters gränser. Då gäller det att stärka de internationella och rättsliga organen.

Jag har mycket stor respekt för alla dem som i dag kommer att rösta för att det är ett folkmord som begicks 1915. Jag anser att det är ett folkmord. Internationella forskare anser att det är ett folkmord. Min enkla poäng är att om man ska ha en seriös utrikespolitik är det lite svårt att Sveriges riksdag eller olika parlament ska göra folkrättsliga bedömningar. Jag står för den ståndpunkt som Socialdemokraterna hade för ett par år sedan.

Carina Hägg säger att jag drar in allt möjligt i den här debatten när jag tar upp ert samarbetspartis syn på Israel. Det här betänkandet handlar bland annat om fredsprocessen mellan Israel och Palestina och de motionerna.

Jag fick inget svar från Hans Linde. Jag kommer inte heller att få ett svar från Carina Hägg. Det finns mycket där ni inte ska lyssna på Göran Persson, men ni tog inte med er Göran Perssons tanke att det är bekymmersamt att försöka bilda regering med ett parti som har en partiledare som går med symboler där man raderar ut Israel från kartan. Det är bekymmersamt, Carina Hägg, att du inte svarar på den frågan.

Vi kan tycka olika inom alliansen ibland, men den typen av grundläggande skillnader finns inte. Hade Lars Ohly varit statsråd när det skedde hade vår röst hörts mycket mindre i den internationella debatten och vår möjlighet varit mindre att påverka fred och mänskliga rättigheter.

Anf. 100 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! I det inlägg som Erik hade tidigare sade han vid något tillfälle att vi inte ska rösta om utrikespolitik i riksdagen. Det låter lite konstigt. Varför ska vi inte göra det? Varför har vi ett utrikesutskott i riksdagen om vi inte ska rösta om utrikespolitik? Jag förstår inte det. Jag skulle vilja veta vad Erik Ullenhag menar.

Anledningen till att jag tryckte på knappen för replik är att jag ville diskutera frågan om självbestämmande för Västsahara. Självbestämmande kan vara på många olika sätt. Erik Ullenhag säger att man är för Västsaharas självbestämmande.

Men självbestämmande kan vara självstyre, en egen suverän stat. Det kan vara olika varianter av självstyre i en befintlig stat. Det kan vara självbestämmande över vissa frågor. Det kan vara autonomi. Det kan vara någon form av regionalt självstyre, ungefär modell kommunalt självstyre i Sverige.

Jag skulle vilja veta vilken form av självbestämmande det är som Erik Ullenhag menar att västsaharierna ska ha. Som jag ser det står man längre och längre från ett reellt självstyre. I de förhandlingar som ändå pågår vill man från Marockos sida ge någon form av autonomi som är en mycket lägre grad av självbestämmande. Var på den här skalan ska man mötas?

Det är viktigt att det blir något som båda är överens om. Självklart är det så. Men ju längre tiden går desto mindre är chansen att man får ett reellt självbestämmande. Vad är Erik Ullenhags uppfattning?

Anf. 101 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Fru talman! Vi delar Miljöpartiets syn på Västsaharas engagemang och har under många år drivit det arbetet tillsammans. När jag talar om västsahariernas rätt till självbestämmande menar jag deras rätt att själva bestämma sin framtid.

Jag delar den bild som Bodil Ceballos skissar här, det vill säga att det går längre och längre från en möjlighet till en självständig stat. Men är man i en situation där västsaharierna efter en folkomröstning landar på det tycker jag att vi ska stödja det. Det hoppas jag är ett tydligt svar.

Du anmärker på att jag sade att riksdagen inte ska rösta om utrikespolitiken. Det allra viktigaste är att riksdagen inte röstar om folkrättsliga ställningstaganden.

Sanningen är ju, Bodil Ceballos, att även om det finns ett utrikesutskott så ägs utrikespolitiken av regeringen. Den ägs inte av Sveriges riksdag. Det är en skillnad mot ett antal andra politikområden som vi behandlar i denna kammare.

Jag gör ett försök, även om det kanske är fåfängt. Jag fick inget svar från Vänsterpartiet. Jag fick inget svar från Socialdemokraterna. Nu ska ni möta väljarna tillsammans. Vi vet inte vilka ministerposter de olika partierna eftersträvar. Vi vet inte ens vem vi ska debattera med. Vi vet däremot att ni har satt er i en situation där Lars Ohly har vetorätt över hela politiken.

Kan Bodil Ceballos ta avstånd från det Lars Ohly gjorde när han av omdömeslöshet gick i en demonstration och bar symboler som visar att Israel inte ska existera?

Anf. 102 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag tänker inte lägga mig i Lars Ohlys klädval. Den diskussionen får du ta med Lars Ohly i stället.

Jag kan ändå konstatera att vi i grunden har samma uppfattning när det gäller Västsahara. Därför är det så konstigt att vi inte här i kammaren kan uttala vad vi faktiskt tycker genom ett beslut: att vår regering bör erkänna Västsahara. Det är ju vi som ger uppdraget till regeringen. Precis som Erik Ullenhag säger är det regeringen som äger utrikespolitiken, men det är vi som är folkvalda. Det är vi som talar om för regeringen vad

vi tycker att regeringen ska göra, och många här tycker att regeringen ska erkänna Västsahara. Det har vi naturligtvis rätt att tala om.

Erik Ullenhag tog upp det här med Anfalkampanjen och att Socialdemokraterna inte står med på den reservation som Vänsterpartiet och Miljöpartiet har lämnat in. Det är sant. Det är också sant att den text som finns i betänkandet är rätt bra. Vi vet alla att irakisk domstol har ansett eller bedömt att det är ett folkmord. Miljöpartiet och Vänsterpartiet vill sedan markera detta ytterligare, och det har vi gjort genom en reservation. Men som jag sade i mitt tidigare inlägg har vi ingen annan uppfattning i sakfrågan än Socialdemokraterna.

Frågan är om Folkpartiet eller regeringen har en annan uppfattning? Anser ni att det inte var ett folkmord?

Anf. 103 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Fru talman! Nej, det anser vi inte. Vi anser att det som skedde i Halabja där tusentals människor gasades ihjäl, det som skedde under Anfalkampanjen, var ett brott mot mänskligheten. Det var ett folkmord. Det har också rättsliga instanser slagit fast.

Det effektiva med att rättsliga instanser slår fast detta är att man kan ställa människor till svars. Däremot menar jag att det är en dum idé om man i olika parlament runt om i världen ska försöka rösta om rättsliga frågor. Det försvagar folkrätten, och jag vill försöka bidra till att folkrätten stärks. Det har vi egentligen en grundläggande samsyn om mellan partierna.

Bodil Ceballos var den enda som över huvud taget kommenterade något som är ganska viktigt, det vill säga Israel–Palestina-konflikten och Lars Ohlys agerande under en demonstration för en tid sedan. Då säger Bodil Ceballos: Jag vill inte lägga mig i hans klädval.

Jag kan berätta att hade Lars Ohly varit statsråd när det skedde, om han hade representerat Sveriges regering, måhända som utrikesminister, vad vet jag, så hade det varit rätt många andra som hade haft synpunkter på att en person sitter i en regering och ska representera vårt land men är omdömeslös nog att bära symboler som visar att Israel inte ska få existera.

Är det en konflikt där vi och andra länder måste lägga ned all kraft på att försöka få en fredlig lösning är det till exempel Israel–Palestina-konflikten. Vi måste vara tydliga mot båda sidor. Jag var det i mitt anförande. Det är oacceptabelt det Israels regering nu gör i samband med att Biden är på besök. Man hade en öppning när USA:s vice president nu är där att få i gång fredssamtal. Det är helt oacceptabelt att man då öppnar upp för nya bosättningar.

Hur kan man tro att Sverige skulle kunna spela en roll i den fredsprocessen om ni inte klarar av att ta avstånd från Lars Ohlys agerande när han bär den här typen av symboler? Tyvärr måste jag konstatera att en rödgrön regering eller vänsterpartiregering inte skulle spela en roll i den fredsprocessen. Man skulle göra sig helt ointressant i det läget.

Anf. 104 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Kristdemokraterna har tillsammans med Folkpartiet liberalerna ett särskilt yttrande till detta betänkande som behandlar erkännande av folkmord på kristna grupper i det osmanska riket 1915. Jag

kommer säkert att upprepa en del saker som är sagda tidigare, men det är viktigt för mig att få göra det för att markera Kristdemokraternas principiella hållning. Det är en fråga som kräver balans från vårt håll, och jag vill också ha respekt för det och förklara varför det är som det är. Vi har det särskilda yttrandet för att kunna precisera vår hållning och den process vi har i vårt eget parti.

Fru talman! Riksdagens princip och tradition i frågan om hur ett ställningstagande bör ske i den mycket känsliga och viktiga fråga om hur övergrepp och dess definition som folkmord ska behandlas är uppenbarligen svår att förstå utanför denna kammare. Om detta vittnar alla de brev jag har fått med uppmaningen om att riksdagen ska erkänna folkmordet genom beslut i kammaren och minst lika många brev om att riksdagen inte ska fatta ett sådant beslut.

Fru talman! Folkmordskonventionen antogs 1948 av FN:s generalförsamling i Paris. Därmed finns i folkrätten en definition av folkmordsbegreppet. Genom att utreda de övergrepp som begåtts och ställa dem emot definitionen av folkmord i konventionen ska internationella jurister avgöra vad som är att betrakta som ett folkmord och i domstol väcka talan för att döma till ansvar för brott.

Fru talman! Det har hela tiden varit riksdagens hållning att det ska vara internationella folkrättsjurister och forskare som ska utreda, åtala och döma om brott skett mot konventionen. Allians för Sverige, en majoritet i utskottet, har tillsammans med Socialdemokraterna haft en överenskommelse om att detta är det sätt som Sverige ska förhålla sig på till dessa mycket svåra, känsliga och omänskliga övergrepp och brott som har skett.

Frågan om folkmord i det osmanska riket 1915 har behandlats med samma princip men med den tillkommande svårigheten att det gäller ett långt historiskt skede som ska relateras till en internationell lagstiftning som tillkom långt senare.

Fru talman! Utskottet framhåller alltså att det bör vara folkrättsjurister och forskare som avgör om brott har skett mot FN-konventionen kring och efter 1948.

Det vi beslutar om i dag är ett ställningstagande till vilka institutioner som ska reda ut, ställa till svars och fälla till ansvar för folkmord. Vi anser att det ska vara en juridisk process.

Jag vill påminna reservanterna i reservation 5 att man där inte säger något om vilken princip som ska användas i kommande prövningar av övergrepp. Anser ni att det är oviktigt att markera att rättssamhällets princip om juridisk prövning ska gälla? Ska Sverige uppfatta er så att ni nu står för principen att det är politiska beslut som ska avgöra brott mot internationell lag i framtiden?

Fru talman! I själva sakfrågan, huruvida övergreppet i Osmanska riket 1915 är att betrakta som ett folkmord med dagens definition eller inte, har saken med åren utvecklats i takt med att forskarna lagt det ena beviset till det andra om vad som verkligen hände. Detta innebär att det även om ingen kan ställas till svars och fällas enligt konventionen blir alltmer angeläget att redovisa en hållning i frågan och bekräfta att det var ett folkmord.

Som stöd för senare generationer har politiska partier och andra institutioner tagit ställning för att dessa påtvingade förflyttningar och mas-

sakrer mot armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och greker som ägde rum 1915 och tiden därefter är att betrakta som ett folk mord och ge detta sitt erkännande.

Fru talman! Ett sådant ställningstagande, att Sverige ska erkänna folk mordet 1915 på armenier, assyrier, kaldéer och pontiska greker som ett folk mord, har gjorts av Kristdemokraternas partistyrelse. Vi noterar också att det på olika håll i världen har gjorts ställningstaganden som innebär ett erkännande av att övergreppen var folk mord.

I ett underlagsmaterial från den svenska myndigheten Forum för levande historia redovisas att ett tjugotal länder har valt att beskriva övergreppen 1915 som folk mord. Vidare redovisas att representanhusets utrikesutskott i USA 2007 har antagit en resolution som fastslog att folk mord var den rätta benämningen.

Fru talman! I och med dessa ställningstaganden, om att övergreppen 1915 var folk mord, har principen om full juridisk prövning frångåtts. Man gör ett undantag från kravet på en internationell juridisk prövning på grund av det långa historiska skedet och att konventionen kom först 1948.

Då nu allt fler svenska partier ställer sig bakom detta synsätt leder det till att Sverige som nation är på väg mot ett ställningstagande, ett erkännande av folk mordet. Genom bifall till utskottets förslag i betänkandet i dag vill Kristdemokraterna se en bredare och tydligare majoritet i Sveriges riksdag som är väl värd att invänta.

Fru talman! Mot denna bakgrund yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkande UU9.

Anf. 105 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag välkomnar det seriösa anslag som Holger Gustafsson från Kristdemokraterna har i den här frågan och också att man öppet redovisar att Kristdemokraterna liksom vi socialdemokrater har ett parti ställningstagande. Däremot har den slutsatsen lett till olika ställningstaganden här i dag.

Vi för fram våra partimedlemmars vilja och beslut medan såvitt jag förstår kristdemokraterna huvudsakligen och Holger Gustafsson själv kommer att stödja det Gustav Blix tidigare framfört från Moderaternas sida eller från några moderater. Det är väldigt svårt för mig att veta hur man från olika delar av den borgerliga majoriteten ser på de här frågorna.

Vi läser olika utspel i tidningarna, och vi har sett olika motioner även under denna mandatperiod. Vi läser i debattartiklar. Det återstår att se här senare under omröstningen hur man de facto kommer att ställa sig.

Jag har en konkret fråga. Holger Gustafsson talar också om att man borde verka för att åstadkomma en rättsprocess också för folk mord som har skett historiskt. På vilket sätt menar Kristdemokraterna att de bäst bidrar till det genom det ställningstagande av majoriteten i utrikesutskottet som de har ställt sig bakom?

Anf. 106 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag vet inte om jag förstod den sista frågan. Jag undrar om jag kan få hjälp med det och få höra den en gång till?

Anf. 107 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Holger Gustafsson tog i sitt anförande upp vikten av att händelser som folkmord i dag kan drivas rättsligt i domstol. Vi har talat om Anfalkampanjen och hur viktigt det är att det har funnits en rättsprocess lokalt, och vi har kämpat för ICC, den internationella brottmålsdomstolen. Det är en sak.

I den här frågan som handlar om det som hände 1915 sade Holger Gustafsson i sitt anförande att man borde vända sig dit och stödja rättsprocess där. Så uppfattade jag det. På vilket sätt vill Kristdemokraterna bidra till det? Hur och i vilket land ska en sådan rättsprocess äga rum?

Anf. 108 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Det var fel avlyssnat. Jag sade att vi när det gäller detta folkmord får göra ett undantag i detta fall på grund av att det var så länge sedan och att det inte fanns någon lagstiftning vid det tillfället. Man får göra en politisk bedömning. Det är så vi har sett det hela.

Vi vill vara väldigt tydliga med att från folkmordskonventionen och däromkring och framåt i tiden ska den juridiska processen gälla. Men jag sade samtidigt att man ska observera att reservanterna inte har skrivit in i sin reservation att man vill ha det så.

Jag har en fråga tillbaka till Carina Hägg. Hur är det, står ni för rätts-samhället eller inte?

Anf. 109 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Holger Gustafsson upprepar här ett argument som vi har hört flera gånger under debatten. Det är folkrättsjurister och historiker som ska avgöra frågan. Folkrättsjuristerna och historikerna, de oberoende och seriösa folkrättsjuristerna och historikerna, säger världen över i stort sett enigt en och samma sak. Det var ett folkmord 1915.

Visa mig den seriösa, oberoende folkrättsjurist eller historiker som betvivlar att det som skedde 1915 mot armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontier var någonting annat än ett folkmord. Jag skulle rekommendera Holger Gustafsson: Bjud in den svenske folkrättsjuristen Ove Bring som har forskat och tittat på den här frågan. Han har tydligt sagt och skickat ett budskap: Historikerna har gjort sitt. Nu är det dags för politikerna att agera.

Så är det. Forskningen är till stora delar gjord. Folkrättsjuristerna har tittat på frågan och kommit till sina slutsatser. Nu är det vårt ansvar, och som jag sade i mitt anförande, också vår plikt att reagera och agera utifrån deras slutsatser.

Holger Gustafsson efterfrågar en juridisk process. Jag hade önskat att vi för länge sedan hade haft en juridisk process i denna fråga och redan 1915 hade fått en juridisk process i Turkiet där man ställde de ansvariga inför rätta, dömde de skyldiga, och gav offren upprättelse. Men vi vet att Turkiet varken då eller i dag är berett att medverka till en sådan juridisk process. När Turkiet sviker blir det också vårt ansvar att agera utifrån de fakta som finns på bordet.

Jag vill trots allt ställa en fråga till Holger Gustafsson. Jag vet att Kristdemokraterna är ett parti som har stort stöd bland armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontier. Vad säger du och ni kristdemokrater

Anf. 110 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är viktigt för Kristdemokraterna att hålla fast vid en rättslig prövning av internationell rätt. Jag vill understryka det. Det är oerhört viktigt och vårt starkaste skäl till att också hålla fast vid den överenskommelse som vi har inom utrikesutskottet tillsammans med Socialdemokraterna, som nu har hoppat av. Detta är en mycket viktig princip för oss.

Vi säger samtidigt att händelsen 1915 är att betrakta som ett folk-mord. Vi har kommit dithän efter en lång tid. Vi har också lyssnat till folkrättsjurister mer än en gång i vårt parti. Vi är beredda att erkänna folkmordet. Men vi vill avvakta tills vi kan få en bredare majoritet i kammaren. Då är det också mycket mer värt för de väljare som vi gärna vill ge ett stöd inför och naturligtvis efter valrörelsen.

Vi håller fast vid den juridiska principen eftersom vi vill ha ett rätts-samhälle. Det ska inte vara en tillfällighet att politiker fattar beslut. Det var så för en tid sedan öster om vårt land när politbyrån bestämde vad som var sanningen, men så vill vi inte ha det längre.

Anf. 111 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Jag vet inte om de armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontier som i det senaste valet röstade på Kristdemokraterna är nöjda med det svaret. Det är inte heller min uppgift att avgöra det. Jag tror att de själva avgör den frågan därhemma framför tv-apparater och radioapparater.

Holger Gustafsson återupprepar att man vill ha en rättslig process. Det skulle vara oerhört bra om vi kunde få en rättslig process i denna fråga i Turkiet på samma sätt som man har fått i Irak när det gäller folk-mordet mot kurderna 1988. Men jag tror inte ens Holger Gustafsson tror att vi inom en snar framtid får se en sådan rättslig process i Turkiet.

Turkiet har trots allt medvetet i snart 100 år blockerat och försvårat varje försök till en rättslig process. Vi ser nu hur man reagerar när representanhusets utrikesutskott i USA väljer att diskutera den här frågan. Man vill kalla hem sin ambassadör, och man blockerar och obstruerar varje försök att den här frågan ska diskuteras seriöst i en öppen diskussion.

Jag hade önskat en rättslig process, Holger Gustafsson, men jag inser också att med det Turkiet som finns i dag, och som troligtvis kommer att finnas i morgon, kommer en sådan rättslig process inte att komma till stånd. Då är det vårt ansvar och vår plikt som politiker att agera utifrån de historiska faktum som ändå folkrättsjuristerna och en i stort sett helt enig historikerkår har fastslagit.

Holger Gustafsson säger att han vill invänta en bredare majoritet i Sveriges riksdag. Om vi i dag åtminstone tror på de särskilda yttranden som Kristdemokraterna och Folkpartiet har fogat till betänkandet finns en majoritet i kammaren. Fem av sju partier i kammaren vill erkänna folk-mordet. Det är bara ett enda parti som motsätter sig detta. Hur bred ska majoriteten bli i kammaren för att Holger Gustafsson ska känna att det då är läge att erkänna folkmordet?

*Mellanöstern
och Nordafrika*

Anf. 112 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är två viktiga frågor utskottet tar ställning till i betänkandet när det gäller folkmordsfrågan. Den ena frågan är hur det ska vara med rättssamhället framöver. Där ger vi besked. Vi står fast vid principen från 1948, det vill säga att frågan ska prövas av internationella jurister. Ni säger ingenting om detta i er reservation. Svenska folket vet inte om det ska lita på er vad gäller rättssamhället. Ni säger ingenting om det. Men vi säger det. Därför håller vi hårt på principen.

Den andra frågan gäller folkmordet 1915. Vi säger att det går att göra ett undantag i den frågan. Vi vill komma tillbaka när det finns en bredare majoritet.

Anf. 113 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Hans Linde har sagt en del av det jag hade tänkt att ta upp. Både folkrättsjurister och historiker har fastslagit att det är fråga om ett folkmord.

Holger Gustafsson säger att folkmordskonventionen antogs 1948. Även om det finns andra regler som säger att folkmord inte preskriberas befinner vi oss i en situation där vi inte kan ställa de direkt ansvariga till svars. Det tog jag upp i ett tidigare inlägg.

När vi inte kan göra detta har vi ändå frågan om försoningsprocessen, som jag tog upp i mitt replikskifte med Gustav Blix. Om man ska nå försoning i ett land där det har varit sådana motsättningar mellan folk och där olika folkslag har drabbats hårt – även om det var mycket länge sedan – måste man utgå från de drabbades perspektiv. Det är erkännandet, upprättelsen, som gör att man kan gå vidare.

Jag utgår från att Kristdemokraterna egentligen tycker precis som vi, nämligen att försoningsprocessen är viktig. Hur ser man på möjligheten att nå en försoning om man inte får Turkiet att erkänna folkmordet som en gång skedde? Där kan vi hjälpa till att trycka på för att få Turkiet att erkänna det som skedde för att nå försoning. Jag tror inte att man kan nå försoning på något annat sätt. Att lägga locket på och låtsas som ingenting kommer aldrig att leda till försoning i Turkiet.

Anf. 114 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag är glad för den omtanke som finns i frågan. Vi ska vara mycket ödmjuka inför problemet.

Vi har i vårt parti och i partistyrelsen sagt att vi vill arbeta för ett erkännande så snart som möjligt med en bred majoritet i riksdagen. Man ska också veta att det finns bekymmer på fältet. Det finns projektgrupper som mellan dagens Turkiet och armenierna försöker mjuka upp relationerna och få en annan hållning, mötas med försoningsprojekt och annat. Det är inte så enkelt att veta om vi bidrar positivt till den processen med ett tufft beslut i kammaren eller om vi ska låta den processen agera med utgångspunkt i de länder som jobbar med den. Det är inte säkert att vi hjälper till om vi är för tuffa med att markera. Man ska vara ödmjuk i frågan. För oss har det tagit sig utgångspunkten i att man ska kunna lita på att man får sin sak prövad. Det kommer att ske fler övergrepp i världen. Tyvärr är det så. Då ska man veta att man kan utsättas för en prövning av jurister och inte av en prövning grundad på parlaments godtycke.

Det här är ett undantag. Vi kan inte få fler bevis nu. Det har Kristdemokraterna insett. Därför vill vi arbeta för ett erkännande. Vi har börjat den vägen och tagit ett stort steg i partistyrelsen, och vi kommer att fortsätta. Vi vill se en bredare majoritet. Då tror vi att vi kan göra större nytta för dem som berörs.

Anf. 115 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja påstå att vi egentligen har en mycket bred majoritet i riksdagen för frågan. Vi är tre partier som vill rösta för ett erkännande. Det finns tre partier i alliansen som har lämnat särskilda yttranden där de säger att det handlar om ett folkmord men att de inte vill föregripa processen. Jag kommer inte exakt ihåg formuleringarna.

Det är inte fråga om parlament som gör godtyckliga uttalanden i frågan. Det här är något som hände för snart hundra år sedan. Det finns mycket forskning om detta, och många har erkänt att det är så.

Jag tror inte, som Holger Gustafsson, att det här kan sätta käppar i hjulet för försoningsprocessen. Jag tror snarare att Turkiet och Armenien har börjat prata med varandra mer just på grund av påtryckningarna utifrån. Om det inte hade utövats påtryckningar från andra länder i frågan hade det också varit svårare för Turkiet att möta Armenien i frågan.

Jag har en helt annan bild. Jag tror att påtryckningarna kommer att leda till en bättre situation för alla folkgrupper i Turkiet. Även för turkar är det viktigt att folkgrupperna kan leva i fred med varandra. Det är det vi kan hjälpa till med. Vi kan hjälpa till med något som kan vara positivt för alla parter. Jag förstår inte varför Kristdemokraterna har en annan uppfattning. Egentligen har ni inte en annan uppfattning, men ni kommer inte att rösta för den uppfattning ni har. Det är det konstiga. Varför röstar ni inte för er egen uppfattning?

Anf. 116 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tror att Bodil Ceballos ändå vill konstatera att det är ett problem att beskylla Turkiet för något som pågick i Osmanska riket. Bara det problemet tål lite eftertanke. Man kan inte ställa dem som sitter vid makten i dag till svars. Det måste man ta hänsyn till.

Kristdemokraterna röstar på utrikesutskottets förslag till betänkande därför att det för oss handlar om ett paket. Det är fråga om trovärdighet. Vi vill hålla det löfte vi har givit när det gäller de rättsliga frågorna. Det allra viktigaste inför framtiden är att ge klart besked. Ni reserverar inte det beskedet. Vi vet inte i dag om ni ska hålla på internationell rätt eller inte. Vi ger det beskedet, och vi väntar med erkännandet tills det finns en bredare majoritet. Vi tror att det kan bli mycket snart.

Anf. 117 YILMAZ KERIMO (s):

Fru talman! Assyrier/syrianer är en kristen folkgrupp med ursprung i landet Bethnahrin i Mesopotamien vid floderna Eufrat och Tigris. Hemländerna för den assyrisk/syrianska gruppen är Irak, Iran, Libanon, Syrien och Turkiet. Vid sekelskiftet bodde mer än en miljon assyrier/syrianer i Turkiet. Den stora utrensningen skedde under den period som går under namnet Svärdets år, seyfo, 1914–1919.

Fru talman! Det fasansfulla som drabbat armenier, assyrier/syrianer/kaldéer och pontier i samband med Osmanska rikets sönderfall är in-

slag i världshistorien som påverkat och påverkar många generationer av de folkgrupper som utsattes. Folkmordet av cirka en och en halv miljon armenier, 500 000 assyrier/syrianer/kaldéer och 350 000 grekiska pontier påverkar i allra högsta grad miljontals människor i Europa och i Turkiet. Resultatet av folkorden blev att den kristna civilisationen närmast utplånades.

Fru talman! I Sverige bor ca 100 000 assyrier/syrianer, och berättelsen om svärdets år seyfo är fortfarande högst levande i dessa familjer. Att få rätt till sin historia är en förutsättning för att försonas och för att kunna gå vidare och göra upp med sitt förflutna. Det finns tydliga paralleller till andra övergrepp i nutidshistorien där regimer genomfört massakrer på miljontals människor, till exempel Kambodja, Nazityskland, Stalintidens Ryssland och Rwanda 1994.

Fru talman! Olof Palme uppmanade oss i Hanoitalet julen 1972 att kalla saker vid deras rätta namn. Jag är väl medveten om vikten av att så djupgående juridiska begrepp som ordet ”folkord” kräver varsamhet när man använder det. För mig – med min bakgrund, min kunskap och min historia som förmedlats genom årtionden – är det ett historiskt faktum att ett folkord i vår nuvarande definition begicks under svärdets år 1915.

Fru talman! Återigen, som Olof Palme sade, bör man ”kalla saker vid deras rätta namn”, nämligen folkord och ingenting annat.

Fru talman! För mig och för mina landsmän handlar ett erkännande av svärdets år som ett regelrätt folkord om vår historia och om vår identitet. Det handlar om att äntligen få världssamfundets stöd i vår bearbetning av ett dråpslag mot en folkgrupp som aldrig får glömmas. De fruktansvärda händelserna 1915 i det dåvarande osmanska riket uppmärksammades tidigt av det internationella samfundet. År 1915 fördömde de allierade brotten mot armenierna som ett ”brott mot humaniteten och mänskligheten”, något som senare bidrog till utvecklingen av brottsbegreppet ”brott mot mänskligheten”, som användes efter andra världskriget.

Även i det samtida Sverige uppmärksammades brotten. I ett tal 1917 poängterade den socialdemokratiska partiordföranden Hjalmar Branting att 1917 kunde vittnesmålen inte längre nedtystas. Det ”har verkställts ett fullt organiserat folkord”, sade Hjalmar Branting redan då.

Fru talman! Den förföljelse och de massakrer som skedde kring 1915 har återverkningar för människor än i dag. Det är därför politikernas ansvar att erkänna det historiska faktum som folkordet är. Sverige bör agera med kraft inom EU och FN för att få till stånd ett internationellt erkännande av detta folkord. Frankrike, Holland, Tyskland och ett 20-tal andra länder har officiellt erkänt folkordet 1915. Har de gjort fel när de har erkänt det? Här påstår alliansen att vi inte har rätten att göra det. Även i USA pågår nu i dagarna en process som förmodas leda till ett erkännande av folkordet.

Fru talman! Det är bra att vi tycks bli fler och fler som tycker att det är viktigt att vi får ett svenskt erkännande av folkordet på armenier, assyrier/syrianer, kaldéer med flera i nuvarande Turkiet under åren 1914–1919. Ett erkännande av folkordet är oerhört viktigt för att få en upprättelse för armeniers, assyrier/syrianers, kaldéers och pontiers situat-

ion och identitet samt för att skapa en förbättrad grund för en framtida dialog.

Det sägs att tiden läker alla sår. Det är ett talesätt som jag absolut inte håller med om. Vissa händelser kan vi omöjligt lägga bakom oss utan att ha fått veta vad det var som verkligen hände. Det finns ändå en positiv trend i den långsamma öppningen av debattklimatet i Turkiet som vi har fått uppleva efter 1999 då Turkiet blev kandidatland till EU, för före 1999 var det i stort sett helt tabubelagt att prata om folkmordsfrågan. Men för att såren ska kunna lindras måste alla fakta kring försöket att utrota assyrier/syrianerna och armenierna komma fram.

För försoning behöver man ett erkännande, precis som Tyskland erkände Förintelsen mot judarna.

Fru talman! Folkmord är ett brott mot folkrätten som medför vittgående ansvar, och det är väsentligt att denna fråga i dag kan hanteras på ett ansvarsfullt sätt för att främja en hållbar utveckling av relationerna mellan människor och folkgrupper som har koppling till det historiska folkmordet. För mig handlar det om mina egna dödade förfäder. För mig och för mina landsmän är det inte bara politik utan främst en punkt där politiken direkt berör själ och hjärta.

Mitt ställningstagande utgår från betydelsen av att vi nu – utan ytterligare dröjsmål – tar alla steg vi kan för att morderna på mina och mina landsmäns förfäder äntligen ska kunna förklaras för folkmord, i dess absoluta och hemska mening.

Fru talman! Det finns fortfarande brister i Turkiets demokrati – indirekt etnisk rensning pågår fortfarande. Än i dag skrämmer man i väg oliktankande, inte minst minoriteter, från deras hemtrakter genom att konfiskera deras mark och trakassera dem. Ett exempel är konfiskeringen av det 1 700 år gamla Mor Gabriel-klostret, trakasserier av fader Yusuf Akbulut i Diyarbakir och nobelpristagaren Orhan Pamuk, mordet på Hrant Dink etcetera.

Fru talman! Sverige måste anstränga sig mer för att de turkiska myndigheterna ska inta en annan hållning i frågan än vad som nu gäller. Det gäller till att börja med det självklara att man måste ha rätten att över huvud taget tala om frågan. Det är det internationella samfundets plikt att inte enbart fördöma och minnas det som hände. Vi har också en uppgift att reda ut frågetecknen i historien och att kraftfullt fördöma händelser som dessa.

Fru talman! Utrikesutskottet har mer eller mindre erkänt folkmordet men väljer ändå på grund av existerande samarbete inom alliansen att yrka avslag på motionen U332. Jag vill vädja till alla ledamöter i denna kammare att stå upp för sanningen. Ingen försoningsprocess, reformarbete eller demokratisering har kunnat byggas på lögn, hot eller mörkläggning av sanningen.

Fru talman! Jag är svensk, jag är assyrier/syrian men jag är född i Turkiet. Jag gillar Turkiet, och jag har många turkiska vänner. Vi umgås och vi trivs. Att det har skett folkmord på mina förfäder är inte deras fel – jag vill inte att de ska straffas eller dömas. Men jag vill att alla som har begått brott ska kunna erkänna det för att försonas och gå vidare. Vi har medling inom kriminalvården nu i Sverige. Detta innebär att gärningsmännen träffar sina offer för att be om ursäkt, för att lätta på sitt samvete

och för att försonas och gå vidare. Man erkänner sina brister – då går vi vidare.

Det finns en total enighet i riksdagen om att folkmordet 1915 har ägt rum. Jag vill att detta ska erkännas. Ingen här har förnekat det hittills, men man vill ändå inte erkänna det. Det är inte för att döma eller straffa Turkiet, men för att kunna försonas och gå vidare. Det är politiskt och moraliskt viktigt dels för offren, dels för gärningsmännen. Det handlar om en moralisk upprättelse också för att detta inte ska upprepas.

Fru talman! Så länge länder som Sverige inte konfronterar Turkiet med sanningen och det faktaunderlag som finns till hands kan Turkiet inte komma vidare på sin väg mot ett öppnare samhälle, en bättre demokrati och fullt ut öppna möjligheterna för ett medlemskap i EU. Sverige bör därför verka för att Turkiet erkänner folkmordet 1915 på armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontiska greker.

Med detta sagt, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 5, vilket också innebär ett erkännande av folkmordet seyfo 1915.

(Applåder)

I detta anförande instämde Anne Ludvigsson och Nikos Papadopoulos (båda s) samt Hans Linde (v).

Anf. 118 MEHMET KAPLAN (mp):

Fru talman! Ärade ledamöter! Vi diskuterar i dag utrikesutskottets betänkande nr 9. För mig, som normalt sitter i justitieutskottet, är detta inte någon van situation. Både debattekniken med extremt väl avvägda ord i vissa fall men väldigt absolutistiska i andra fall får mig att häpna. Men som riksdagsledamot är det naturligtvis viktigt att man förstår hur debatten fungerar i olika forum och hur den fungerar just nu, när det är utrikesutskottets ledamöter som diskuterar frågan.

När jag läser betänkandet och de reservationer som finns kan jag inte låta bli att reflektera över texterna, vad som står i dem, vad de olika reservationerna betyder, vad de i grunden säger och vad det är som man har reserverat sig till förmån för.

Benämningen folkmord kommer från modern folkrätt och kräver att avsikten är att utrota en viss etnisk grupp. Att gå upp här i talarstolen efter Yilmaz Kerimo och påstå att en sak har hänt eller inte hänt är både förmätet men framför allt inte något som en människa med självaktning kan göra. Det handlar i grunden om att en person har upplevt något, hört det berättas, traderas, från tidigare generationer, och att den personen uttrycker en känsla och en vilja till något. Att då gå upp och påstå att något har hänt eller inte är inte min avsikt. Därför kommer jag att hålla mig på ett hypotetiskt plan.

När vi i justitieutskottet diskuterar straffrätt, brott och straff har vi olika typer av modeller för att hantera de frågorna. Under den här mandatperioden har det fungerat väldigt bra. Jag kommer att ta hjälp av de modellerna.

När det gäller själva begreppet folkmord finns det olika benämningar. Som jag sade tidigare handlar det om att utrota en viss etnisk grupp. Om det inte skulle handla om det skulle det vara att betrakta som ett brott mot mänskligheten.

När det gäller vad som hände 1915 har det länge diskuterats om det finns starka bevis för att det fanns uppsåt att utrota. Det har till och med gått så långt – och nu menar jag inte att någon här i kammaren skulle ha gjort det – att man har jämfört det med den nazistiska Förintelsen. Den stora skillnaden har varit att när man talar om Förintelsen lägger man alltid till ordet ”nazist” eller ”nazistisk”. När man talar om händelserna kring 1915 diskuteras det alltid utifrån att det är Turkiet som är förövaren och i förlängningen turkarna. Vi såg ett exempel på det tidigare i replikskiftena också. Detta är en viktig skillnad.

Om vi vill få en lösning på detta, vilket jag och alla vill – jag har inte hört någon här i debatten säga att man inte vill lösa detta – tror jag inte att det handlar om knapptryckning härinne. Då skulle det vara enkelt att lösa världens problem. Erkännandet är viktigt, men det skulle vara ett problem när de som pekats ut som förövare pekats ut som förövare per se. Man talar alltså om turkar och om Turkiet.

Yilmaz Kerimo sade att han är från Turkiet. Det är jag också. Jag är född i Turkiet precis som han.

Det jag försöker säga är att detta i dag inte handlar om vem som är förövare. Flera tidigare talare från båda sidor har också tagit upp detta. Jämförelsen med det nazistiska Tyskland, som då och då görs, gör att det blir ytterligare en knut, och det hela blir ännu svårare att hantera, vad vi än företar oss i den här kammaren.

Av naturliga skäl tolkas detta som inget annat än animositet bland människor i Turkiet och av turkar. Att man blir förvånad över det tycker jag är problematiskt. Säg vad man vill om skeenden i historien, men vi måste också se vad det innebär att rätta till dem, om det nu är det vi vill göra.

Vi har sett motionärernas text. Där krävs att Sverige erkänner folkmordet och att Sverige bör verka inom FN och EU för att också dessa organ ska erkänna det. Min personliga åsikt är i det här fallet att det kan finnas vissa rimliga skäl att rösta för det här i riksdagen, men när det handlar om vad som historiskt är giltigt eller inte blir jag fundersam. Då är det flera frågetecken som reser sig.

Vi har hört flera ledamöter tala om att vi ska låta forskningen avgöra. Egentligen har den avgjort. Forskningen har avgjort. Det finns uppslutning bland ett antal utvalda historiker om att händelserna kan benämnas på ett visst sätt. Också den statliga myndigheten Forum för levande historia – jag ska återkomma till den – talar om händelserna i termer av folkmord. Men kanske det är överflödigt för riksdagen att ägna sig åt att etikettera händelser i historien? Kan det vara så att den akademiska processen sköter detta med större trovärdighet?

Dessa frågor ställs inte. Antingen konstaterar man, som i tidigare betänkanden, att historikerna måste jobba mer med den här frågan. Det var innan Socialdemokraterna hade något kongressbeslut om detta. Då höll man med Moderaterna och några andra partier och sade att historikerna måste få jobba vidare. Majoriteten tyckte så, och motionerna avslogs med bred majoritet. Eller så kan man säga att historikerna redan har tänkt färdigt, och då är det samma resultat vi får fram. Då måste vi ställa oss frågan: Kan det vara så att den akademiska processen har gjort att stenen har börjat rulla? Vårt agerande här kan kanske vara den lilla pinnen som gör att stenen inte riktigt får upp farten?

Detta märker jag i Turkiet och bland de turkiska intellektuella som gång på gång har fört upp detta de senaste åren. Men det är helt nyligen som detta har hänt. Det har inte hänt tack vare att vi har sagt något i frågan eller för att Frankrike har sagt något. Det har hänt för att demokrati tar tid. Att mogna tar tid.

Hur ser det då ut i diasporan? Det gläder mig att det finns många människor som bryr sig om den här frågan och som sitter framför tv-apparater eller radioapparater eller finns här på läktaren.

Diaspora kallas man för. Ibland kallas också vi som har ursprung i Turkiet och är av turkisk härkomst diaspora. Jag vet att turkar i utlandet många gånger har svårt för händelser, skeenden, i moderlandet, alltså Turkiet. För utvecklingen i Sverige, i Tyskland och i Holland gör att de här grupperna av turkar faktiskt utvecklas på ett visst sätt, så att de blir som en satellit, mer eller mindre kopplad till moderlandet.

Vi kan titta på de grupper som direkt berörs av det här, alltså armenier, assyrier/syrianer med flera. Jag tror att det är lite på samma sätt. Man har svårigheter att förstå minoriteterna som lever i Turkiet. Det är ett påstående. Och jag gör det påståendet utifrån att jag själv tillhör en minoritet som lever i en viss form av diaspora.

Den armeniska journalisten Hrant Dink, som har nämnts flera gånger, som mördades av en ultranationalist på grund av sina åsikter, sade bland annat en sak i en intervju om försoningsprocessen mellan armenier och turkar. Man kan alltid säga att han sade det under press eller att han egentligen menade någonting annat.

Han har varit här ett flertal gånger. Också helt vanliga turkar i Turkiet har slutit upp kring honom. Det är visserligen en minoritet. Den växer visserligen. Men efter hans död har han plötsligt blivit en symbol för det nya Turkiet.

Han fick frågan: Vad är receptet för försoning? Då sade han: Är det den franska senatens beslut som är receptet? Är det den amerikanska senatens beslut? Vem ska skriva vårt recept för försoning? Vem är vår läkare? Armenierna är turkarnas helare, och turkarna är armeniernas helare.

Det här sade en man som lätt hade kunnat få asyl i vilket annat land som helst, utan några som helst problem. Han hade kunnat leva som en kung i diasporan, men han valde att leva i Turkiet. Han mördades för sin åsikt.

Människor stod upp och sade: Vi är Hrant Dink. Det var människor som själva, kanske bara för någon generation sedan, var en del av det förnekande som Turkiet, vilket jag också ska återkomma till, tidigare på ett mycket systematiskt sätt ägnade sig åt.

Hrant Dink avslutade just detta med att säga: Ensidiga ställningstaganden från olika parlament är inte lösningen. Dialogen mellan länderna och folken är vårt recept för försoning.

Med reservation för översättning och med reservation för att man kan tolkas på många olika sätt – vi har många exempel på det – är det detta jag vill säga.

Politiska beslut i andra länder som fastslår en viss historieskrivning kan i värsta fall leda till uppblossande intolerans mot religiösa minoriteter i Turkiet, står det i betänkandet. Jag tycker att det är lite problematiskt. Jag tycker inte att det ska vara skälet till att man avslår den här

motionen. Det är som att hota och säga: Om vi antar en motion här kommer det minsann att bli synd om minoriteterna i Turkiet. Den typen av skrämselfpropaganda kan faktiskt få mig att tänka om i den här frågan.

Samtidigt finns det en annan typ av retorik där man säger att Sverige måste akta sig för att stöta sig med Turkiet som är eller håller på att bli en ekonomisk stormakt och framtida medlem av EU. Sedan ska det då motsägas av några som har tryckt upp ett diagram som visar att Turkiets hot egentligen är tomma. För det finns länder som har erkänt, som Frankrike, som det bara har gått bättre och bättre för i relationerna med Turkiet. Ett annat land är Schweiz som det bara har gått uppåt för i relationen med Turkiet.

Det är också den typ av småaktighet som inte hör hemma i en seriös debatt som rör människor så djupt att de faktiskt sitter och gråter angående den här frågan. Det gäller inte bara armenier och de minoriteter som har räknats upp utan även turkar, för det här berör på djupet.

Jag vill också lyfta blicken och se på omvärlden. För vad är det vi ska ta ställning till nästa gång? Vad är det för typ av fråga vi ska lösa nästa gång i den här kammaren? De brott som begåtts med stöd av västvärldens demokratier är inte alls lika välkända plötsligt. Hur många svenskar vet att folkmordet i Östtimor begicks med stöd av USA? Hur många vet att Frankrike hjälpte till att beväpna hutumilisen, som utförde folkmordet i Rwanda? Hur många svenska ungdomar är i dag medvetna om att USA och Storbritannien gav sitt stöd åt Sydafrikas apartheidregim till långt in på 80-talet?

Detta betyder inte: Erkänner inte de ska inte heller vi erkänna. Det gör det absolut inte. Utan det handlar om att få perspektiv på diskussionen och debatten i kammaren.

Utskottet har att ta ställning till ett antal motionsyrkanden som gäller erkännande av folkmord. Det har man gjort. Man har skrivit vad man anser i frågan. Mitt parti tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har tydligt tagit ställning i frågan.

Det rör sig då om det som hände kring 1915. Det handlar också om en del andra frågor som kanske är minst lika viktiga. Men vi har mestadels koncentrerat oss på den här frågan.

Vi kan då titta på vad som bör göras. Egentligen handlar det om att det inte längre bara ska vara snack. Det handlar om att få den här stenen att börja rulla ännu fortare.

Det är oerhört viktigt med det forskarsamhälle som jag tidigare berömde. Båda sidor tycker att forskarna måste få forska färdigt. Eller så är det inte så många som tycker det längre. Eller så tycker man: Jo, men de har forskat färdigt. Nu ska vi fatta beslut.

Men det handlar om det grundläggande värde som man sätter i att forskarna gör det som de är bäst på och att det leder till en försoning.

Enligt turkiska myndigheter har man börjat röra på sig. Det har de påstått ett antal gånger, men nu är trovärdigheten i mina ögon högre i och med att jag har sett vad som har hänt den senaste tiden. Det är egentligen väldigt kort tid. Det är inte så länge sedan det här började hända. En del kan fråga: Men är det tillräckligt att de rör på sig lite grann? Jag tycker att det är ett enormt steg, om man tänker på att det här faktiskt var för snart hundra år sedan, att det faktiskt har börjat hända saker.

Man kan då titta på hur man ska diskutera behandlingen av minoriteter i ett annat land för länge sedan, snart hundra år sedan. Man kan benämna det som Osmanska riket. För ibland blir definitionen väldigt flytande. Man talar om turkar, Turkiet, Osmanska riket och milletsystemet. Vem bestämmer var? Vilka befattningar har representanter från olika folkgrupper? Det är viktigt att hålla isär skillnaderna. Det är också väldigt många turkar i dag som tycker att det är jobbigt när man direkt säger att det handlar om turkar eller Turkiet. Det är precis som om man skulle säga att det var Tyskland eller tyskarna som var bödlar. Vi säger alltid att det var nazisterna. Den balansen tycker jag är oerhört viktig att hela tiden hålla i minnet.

Vi kan titta på vad som har hänt den senaste tiden. Jag har sagt några gånger att det faktiskt har hänt saker den allra senaste tiden, alltså fem i tolv, skulle man kunna säga.

Några har tagit upp vad som hände 2008, och det står i betänkandetexten. Men jag tycker att det tål att upprepas. År 2008 tog ett antal turkiska intellektuella initiativ till ett upprop där man faktiskt bad om ursäkt. Det här var otänkbart för bara tio år sedan. Jag säger inte att det är tillräckligt. Men betänk att det här var otänkbart för inte så länge sedan? Man skulle ha blivit uthängd som landsförrädare om man hade gjort detta för några år sedan? Nu går det. Och den lilla, lilla glipa som har fått den här stenen att börja rulla är värd uppmärksamhet och är värd uppmuntran.

Vi kan titta på de förnuftiga, kloka och smarta. Vi brukar säga att de goda krafterna i samhället måste kunna verka eller få stöd och så vidare. Jag tror att ultranationalisterna, de mörka krafterna och också den så kallade djupa staten snarare får vatten på sin kvarn av skeenden utanför Turkiet.

Utskottet skriver i betänkandet att det inte ankommer på riksdagen som ett representativt organ att göra folkrättsliga ställningstaganden. Man skriver vidare att utskottets uppfattning är att fri forskning, fri tillgång till fakta och fri debatt är utgångspunkter för en försoningsprocess. Allt detta är i grunden blaha, blaha, för det handlar om vad det får för effekt i Turkiet och vad det blir för riktning på den förändring som har börjat ske och som antingen uppmuntras eller stukas av våra ansträngningar.

Jag vill avsluta med att de diskussioner vi har haft och den balans som ändå finns i det vi har företagit oss i grunden handlar om något som vi kommer att ta beslut om efter debattens slut. Jag hoppas att det kan vara till godo för de minoriteter som lever i Turkiet och de strävanden mellan Turkiet och Armenien som sker i dag och att de människor, bland annat jag och många av er, som lever utanför Turkiet i dag kommer att kunna känna att den dåliga eftersmaken inte kommer att vara större än det egentliga skeendet.

Anf. 119 NIKOS PAPADOPOULOS (s):

Fru talman! Det här är en demokratisk plats. Vi ska inte bara tala om demokrati utan också respektera demokratins regler i alla avseenden.

Fru talman! De pontiska grekerna har levt vid Pontos ända sedan 800-talet f.Kr., alltså sedan homerisk tid. Som en del av den grekiska diasporan utvecklades en speciell kultur och ett speciellt språk under århundra-

den. Pontos har lämnat synliga spår i världshistorien, allt från kung Mithridates och geografen Strabon till det pontiska kejsardömet. Efter att ottomanerna erövrade området har pontiska greker fortsatt leva i trakten och under hårda villkor förmått att utveckla traktens sociala liv, kultur och handel.

I detta område, Mindre Asien, levde flera andra minoriteter fredligt tillsammans, bland andra armenier, assyrier/syrianer och kaldéer, som var för sig utvecklade sin kultur och sitt sociala liv. Från 1400-talet var ottomanerna herrar över alla minoriteter som bodde i Mindre Asien.

Efter att ett antal krig hade minskat det ottomanska turkiska territoriet påbörjades det grymma och tragiska folkmordet i Turkiet. Forskarna uppskattar att mellan 1915 och 1925 dödades eller försvann 1 miljon armenier, 350 000 pontiska greker och 250 000–500 000 assyrier/syrianer och kaldéer.

Fru talman! Många hävdar fortfarande att man inte ska kalla denna tragedi för folkmord. Andra säger att om Turkiet ska komma med i EU måste vi vara försiktiga med att kalla detta för folkmord. Men det är att blanda bort korten. Vi socialdemokrater har alltid varit positiva till ett turkiskt medlemskap i EU, men Turkiets medlemskap avgörs av hur snabbt Turkiet klarar att uppfylla de kriterier som krävs för ett medlemskap.

Det vi debatterar i riksdagen i dag handlar om något helt annat. Det handlar om hur vi ska förhålla oss till historien.

Fru talman! Berättelserna om vad som hände under folkmordet har gått i arv. Min farfar berättade för mig om vilka övergrepp kvinnor utsattes för och hur hans bror och andra dödades eller försvann. Det var mellan 1915 och 1925. Liknande berättelser har alla mina landsmän hört. Samma sak gäller för armenier och assyrier/syrianer.

Fru talman! Alla vi som är ättlingar till folkmordets offer säger att detta var ett folkmord. Det var ett folkmord som drabbade ca 3 ½ miljon människor.

Jag minns Olof Palmes ord om att man bör kalla saker och ting vid sitt deras rätta namn. Socialdemokraternas partiledare Hjalmar Branting kallade den 26 mars 1917 förföljelserna av armenier för ett organiserat och systematiskt folkmord.

Skulle Turkiet någon gång erkänna folkmordet vore det en ytterligare moralisk upprättelse för oss alla. I dag är det dock Sveriges riksdags erkännande av folkmordet som vi diskuterar.

Fru talman! Att ett folkmord begicks har fastställts av många forskare, historiker och ögonvittnen – detta trots att Turkiet tyvärr inte tillåtit forskare och historiker få tillgång till landets arkiv. Fakta finns dock i många andra länders arkiv, till exempel i Sverige, Ryssland, England, Tyskland och Grekland. Det finns en vetenskaplig konsensus hos en överväldigande majoritet av folkmordsforskarna att massakerna i Osmanska riket under första världskriget utgjorde ett folkmord – ett folkmord som av forskarna kallas för folkmordsprototypen medan Hitlers förintelse kallas folkmordsparadigmet.

Fru talman! Internationella föreningen för folkmordsforskare är övertygad om att den osmanska kampanjen mot kristna minoriteter mellan 1915 och 1925 utgjorde ett folkmord mot armenier, pontiska greker, assyrier/syrianer och kaldéer.

Forskning vid Uppsala universitet vittnar om svensk kunskap om folkmordet. Den svenska ambassadören Per Gustaf August Cosswa Anckarsvärd och militärattachén Einar af Wirsén rapporterade till Stockholm från Konstantinopel den 6 juli 1915 att armenierna förföljdes ”för att en gång för alla göra slut på den armenska frågan”. Vidare skrev de den 22 juli 1915: ”Det är icke blott armenierna utan äfven Turkiets undersåtar af grekisk nationalitet som f.n. äro utsatta för svåra förföljelser ... Det kunde enligt hr. Tsamados [grekisk chargé d'affaires] icke vara fråga om annat än ett utrotningskrig mot den grekiska nationen i Turkiet ...”.

Fru talman! Det sägs från många att historia ska skrivas av historiker. Jag håller helt och hållet med om det. Det är dock politikernas ansvar att förhålla sig till historiska fakta och historisk forskning. Sveriges riksdags erkännande av sanningen och historiska fakta reser inga hinder för Turkiets förhandling med EU.

Det sägs av en del att detta med folkmord är en historisk fråga och att det är fel att politikerna ska bedöma det.

Menar de att FN, EU och de 21 länder som har röstat för att det var ett folkmord har fel?

Den 5 mars 2010 har utrikesutskottet i USA erkänt att det var ett folkmord. Har de fel? Nej.

Jag tycker att det vore bra för Turkiet liksom för andra länder att göra upp med sin historia. Tyskarna har erkänt Förintelsen och därefter blickat framåt för ett fredligt Tyskland, ett fredligt Europa och en fredlig värld.

Sveriges utrikesutskott har i ett betänkande 2000 erkänt folkmordet, men det kom aldrig till riksdagen för votering.

I dag har vi äntligen chansen att i Sveriges riksdag erkänna folkmordet och därmed öppna för sanning och försoning för de många armenier, pontiska greker, assyrier/syrianer och kaldéer för vilka det här är en levande och smärtsam historia och verklighet.

Fru talman! Låt oss här i Sveriges riksdag hålla fast vid demokratins och rättvisans väg och äntligen erkänna händelsen under det ottomanska Turkiet vid dess rätta namn: folkmord.

Jag avslutar med ett citat från ordföranden i utrikesutskottet i USA:s kongress, Howard Berman: Turkiet är en mycket viktig och i de flesta avseenden lojal allierad till USA i en instabil region, likväl finns det inget som berättigar att Turkiet blundar för det armeniska folkmordets verklighet.

Jag yrkar bifall till motion U332, erkännandet av folkmord.

Anf. 120 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill återigen påminna om att det inte är tillåtet med opinionsyttringar från läktaren. De åhörare som inte respekterar det kan komma att utvisas från läktaren.

Anf. 121 AMINEH KAKABAVEH (v):

Fru talman! Kära åhörare och riksdagsledamöter! I dag har många viktiga frågor om Mellanöstern lyfts fram här i kammaren. Jag är stolt över att det i Sverige finns ett så starkt engagemang bland våra politiker när det gäller internationell solidaritet med bland annat kurder, folk från Västsahara, armenier, assyrier, palestinier och så vidare.

Det är naturligtvis inte riksdagens ansvar och plikt att skriva historia, men brott mot mänskliga rättigheter och brott mot minoriteter måste erkännas och fördömas. Det är vårt ansvar som politiker i Sverige och varje lands ansvar att kräva upprättelse och erkännande för att vi ska hindra att detta brott sker igen.

Folkmordet på armenier och flera andra minoriteter under det ottomanska riket måste erkännas av den turkiska staten. Även om folkmordet inte hände under det moderna Turkiets statsbildning är det viktigt att Turkiet erkänner det som folkmord.

Fru talman! Den turkiska staten har begått ett antal andra brott mot sitt eget folk, till exempel folkmorden i Dersim 1938, då mer än 50 000 mördades – de flesta kvinnor och barn. Den turkiska staten har inte erkänt det heller. Därför är det viktigt att folkmordet på armenier och andra minoriteter 1915 erkänns, men också Dersim och anfallet på kurder och alaviter.

Jag yrkar därför bifall till reservation 5.

Samma sak gäller kampanjen Anfal under ledning av Saddam Husseins regim mot kurderna i norra Irak. Även om mer än två decennier har gått finns det fortfarande många oläkta sår hos tusentals människor i Irak och Kurdistan.

Dagens Irak är som en tickande bomb. Även om vi inte läser om det i medier och ser det på tv finns det en rad etniska och religiösa konflikter som de irakiska och kurdiska folken är väldigt oroliga över. Förebygger man inte det med politiska och fredliga lösningar begås dess värre liknande brott igen. Därför är det viktigt att Anfalkampanjen mot bland annat kurderna i Irak erkänns som folkmord och att den kemiska attacken mot kurderna i Halabja den 16 mars erkänns av FN som folkmord.

Därför yrkar jag bifall till reservation 6, som är Vänsterpartiets och Miljöpartiets.

Fru talman! Situationen för kurderna i Syrien har fått betydligt mindre uppmärksamhet trots det systematiska förtrycket från den syriska regimen. I dag beräknas kurderna utgöra 9–12 procent av landets befolkning, alltså två miljoner människor.

År 1961 proklamerades Syrien som arabisk republik, en tydlig markering mot landets kurdiska minoriteter. År 1962 genomfördes det så kallade statsprojektet, vilket resulterade i att mer än hundra tusen kurder kategoriserades som utlänningar och statslösa. I dag saknar 300 000 kurder i Syrien medborgarskap enligt Human Rights Watch och Amnesty International.

Det finns mer än 200 politiska fångar med kurdisk bakgrund i fängelserna i Syrien. År 2004 öppnad säkerhetsstyrkorna eld mot fredliga firare av Newroz, det kurdiska nyåret, och 31 personer i hamnstaden Kamishli mördades.

Det finns en dold vrede mot den iranska regimen som vid olika tillfällen blommar upp i samband med olika högtids- och minnesdagar som till exempel 16 azar, studenternas dag, den 1 maj och revolutionsdagen. Hittills har det lyckats regimen att slå ned kritiken och motståndet med hänsynslöst våld.

Den vrede det iranska folket känner över prästvåldet är djup men spontan. I långa stycken är protesterna politiskt oartikulerade. De demon-

strationer vi ser har haft karaktären av vredesutbrott. De liknar de demonstrationer som ägde rum på shahens tid.

Det finns två inriktningar i den opposition som vill ha bort den nu sittande regeringen under Ahmedinejad och den andlige ledaren Khamenei.

En riktning vill inte ha bort systemet – ett system där religionen är överordnad politiken som aldrig kan bli demokratisk. Den andra riktningen vill ha bort systemet. Vilken som är starkast är svårt att veta.

Det finns iranska politiker bland de så kallade reformvänliga som försöker skära pipor i vassen. Mousavi och Karobi är några av dem. De har tidigare varit varma anhängare av systemet – ett system utan demokrati och mänskliga rättigheter. De är själva skyldiga till och ansvariga för omfattande brott mot mänskliga rättigheter. Dessa så kallade oppositionella politiker försöker ta ledningen i den opposition som växer fram, på samma sätt som Khomeini gjorde 1979.

Fru talman! Det kommer att bli fler demonstrationer. Oppositionen kommer att växa i styrka. En del figurer från den nuvarande regimen kommer att framställa sig som oppositionens ledare och försöka gripa makten.

Vi i Sverige ska inte låta oss luras den här gången också. Sverige bör någon gång framöver noga undersöka vilka som säger sig vara oppositionens företrädare. Vi ska inte ha en ny Khomeini även om han kallar sig reformvän.

USA har blåst upp Irans kärnvapenhot. Iran säger att man ska skaffa några kärnvapen. Den iranska regimen har blåst upp USA:s krigshot och använt det till sin fördel. På så sätt enar man nationen och den yttre fienden och kan anklaga den inhemska oppositionen för landsförräderi. Internationellt talar man mindre om brotten mot mänskliga rättigheter och kvinnors och barns rättigheter.

De verkligt starka inom oppositionen är kvinnorna. Det är de som är de bäst organiserade. De är de mest stridbara. Det är kvinnorna som de olika regimerna i Mellanöstern utsätter för det hårdaste och brutalaste förtrycket. Detta gäller kvinnorna i Iran som helhet, och det gäller kvinnorna i Irak, Turkiet och Syrien. Regimerna i flera länder i Mellanöstern räds kvinnorna. Därför råder ett hårt kvinnoförtryck i dessa länder.

Fru talman! Regimen i Iran räds också arbetarrörelsen och studentrörelsen. Regimen räds också fackliga ledare, till exempel Manssour Ossanlo i Iran och en lång rad andra fackliga aktivister som i dag sitter fängslade och utsätts för tortyr och kränkande behandling. Detsamma gäller journalister.

I flera av länderna i Mellanöstern sitter tusentals minderåriga fängslade, trots att dessa stater har skrivit under FN:s barnkonvention. I flera av dessa länder döms minderåriga, men domen verkställs inte förrän de har fyllt 18 år. En mer utstuderad form av tortyr kan man knappast tänka sig.

Sverige har goda relationer och handelsförbindelser med flera förtryckarregimer i Mellanöstern. EU sluter handelsavtal med dem. Det sägs ofta att detta är ett sätt att påverka länder i Mellanöstern i riktning mot demokrati och mänskliga rättigheter. Det kan omöjligt vara så. Men det är ett medel som har mycket långsiktig verkan. Affärsförbindelser i sig behöver inte leda till bättre förhållanden i Mellanöstern. Det krävs mer

än så. Det krävs starkare påtryckningar om de generationer som lever i dag ska få uppleva demokrati och mänskliga rättigheter.

Prot. 2009/10:86
11 mars

I detta anförande instämde Siv Holma (v).

Anf. 122 MATS PERTOFT (mp):

Fru talman! Detta har blivit en lång debatt och en bra debatt. Jag tycker att det är intressant.

Jag ska lyfta fram ett annat perspektiv än det som hittills har lyfts fram i denna debatt, nämligen vad det berättar om vårt land att vi för denna debatt här i Sveriges riksdag.

För mig handlar det mycket om att denna debatt berättar för mig att vi har ett mångkulturellt Sverige genom alla som har flyttat till Sverige och fört med sig sin historia in i den svenska historien. Det är i alla fall så det har varit för mig när jag som Södertäljebo har lärt mig om detta folkmord och väckt motioner om detta i riksdagen, bland annat en som vi debatterar i dag, och jag står också bakom reservation 5 med anledning av detta. Vi borde vara stolta över att vi kan göra det.

Vi skulle kunna vara ännu stoltare om vi nu i Sveriges riksdag kunde besluta om att erkänna detta folkmord 1915. Det handlar nämligen, som flera har varit inne på, inte längre om att forskningen är tvetydig. Forskningen är entydig. Det handlar snarare om att varje gång som vi underlåter att erkänna detta ökar risken för ytterligare folkmord.

Det handlar också om att när vi erkänner folkmordet 1915 stöttar vi de krafter i Turkiet som utvecklar Turkiet till en mer demokratisk stat. Det är viktigt att just Sverige gör det som är ett av de länder i EU som starkast stöder ett turkiskt EU-medlemskap. Det finns tillräckligt många länder som inte gör det. Då tror jag att det är viktigt att vi i Sverige står upp för den demokratiska utvecklingen. I en demokrati kan det aldrig handla om att stänga ögonen för det förflutna. En demokrati lever av att se verkligheten, erkänna det förflutna och erkänna att det skedde ett folkmord 1915. Jag tror att det i dag finns en reell chans att få igenom detta här i riksdagen. Det vore ett stort steg framåt för erkännandet och för de berörda folkgrupperna. Det vore ett demokratiskt steg där vi pressar och stöttar de krafter i Turkiet som vill ha ett annat land, ett land som är helt demokratiskt och där mänskliga rättigheter respekteras. Turkiet är på väg dit men är ännu inte där. Det vore positivt för Sverige och den svenska processen att införliva våra nya medborgares historia i den svenska.

Anf. 123 GULAN AVCI (fp):

Fru talman! Jag föddes i augusti 1977 i Tatvan i östra Turkiet. Den ligger på södra sidan om den stora vackra Vansjön. Den närmaste staden är Bitlis. Söderut breder sig de mäktiga bergen i Hakkari ut sig.

Mina hemtrakter är en del av Kurdistan. Till skillnad från de flesta människor i Sverige har jag två hemländer. I dag bor det i stort sett bara kurder i detta område. Men historiskt har det också varit hem för många armenier och assyrier.

Ända fram till första världskriget bodde tiotusentals armenier i detta område. Långt in i bergen söder om Tatvan fanns en by som hette Kochanes som var säte för assyriernas ledare Mar Shimun, eller på

*Mellanöstern
och Nordafrika*

svenska, Sankt Simon. Norr om Vansjön låg det mäktiga Araratberget som är armeniernas heligaste plats. Det var där Noaks ark förläste enligt Bibeln.

Fru talman! När första världskriget bröt ut skakades det osmanska riket av sina sista dödsryckningar. Det som då utspelade sig i mina hemtrakter var en skoningslös urladdning mot en till största delen försvarslös kristen befolkning. Detta var det största blodbad som världen hade skådat vid denna tid. Förövare var den turkiska militären och statsledningen, men också mitt eget folk, kurderna.

Vi kan föra ändlösa diskussioner om det osmanska rikets sammanbrott. Det är ingen fråga om svart eller vitt. Imperiet hade funnits där i 800 år. Det fanns så klart en rad olika faktorer som påverkade händelseförloppet. Där fanns både kristna och muslimska offer. Där fanns både kristna och muslimska förövare. Men där fanns också både kristna och muslimer som hjälpte varandra.

Men där fanns även en turkisk statsledning med en övermäktig armé till sitt förfogande. Där fanns muslimska ledare som utropade heligt krig mot de kristna. Där fanns kurdiska klaner som såg egna fördelar med att kunna döda och plundra. Där fanns inga tv-kameror och inga korrespondenter. Där fanns bara några få diplomater och missionärer.

Fru talman! Vad som står utom allt tvivel är att det dödande och det lidande som drabbade den kristna befolkningen var ett folkmord; det var ett folkmord i flera bemärkelser.

- Genom deportationer till fots rycktes hundratusentals kristna upp från de områden där de bott i tusentals år. Dessa dödsmarscher hade sällan något annat mål än att människor skulle dödas under fotvandringen. De slogs ihjäl om de inte orkade gå eller knuffades i floder och drunknade.
- Genom massakrer dödades män, kvinnor och barn så att den kristna närvaron raderades ut. Deras tillgångar konfiskerades. Deras hus beslagtogs. Deras ägodelar blev någon annans, och deras åkrar fick brukas av förövarna.

Fru talman! Det armeniska riket antog kristendomen först av alla, år 301 e.Kr. Men deras närvaro uttraderades i stort sett helt och hållet i östra Turkiet under första världskriget. Assyrierna/syrianerna utvecklade den kristna teologin i Urfa och byggde sina kloster i området Tur Abdin, runt Mardin och Midyat. Med en naturlig befolkningsutveckling skulle de vara flera miljoner – assyrier/syrianer och kaldéer i Turkiet. I dag är de bara några tusen. Nu tvingas de dessutom försvara sina kloster i domstolar.

Min egen släkt deltog i folkmordet på båda sidor. Där fanns människor som dödade armenier och assyrier. Men där fanns också människor som skyddade armenier och assyrier.

Jag bär inte någon som helst skuld för detta. Det ägde rum mer än 60 år innan jag föddes. Men detta är en del av mitt arv. Jag anser att det är min skyldighet att ta ställning för ett erkännande av att det var ett folkmord.

De pontiska grekerna bodde i huvudsak längs Turkiets norra kust, mot Svarta havet. Där hade de bott ända sedan grekerna styrde området.

De levde vanliga liv och gick till sina kyrkor. Men många var rädda. När folkmordet drabbade armenierna i öster växte samtidigt kampen mellan turkar och greker om den anatoliska kusten i väster. Däremellan levde pontierna. De dödades därför att de var kristna men också därför att de var greker.

De var inga vanliga inkräktare, inte heller fiender till det osmanska imperiet eller till Turkiet. Pontierna hade levt i detta område i många hundra år före folkmordet men skonades inte. Oavsett om de var assimilerade eller ej och oavsett om de gömde sina kors och altare i källaren eller ej dödades ett stort antal av dem under folkmordet.

Jag vill vrida klockan framåt, från 1915 till 1980. Då gjorde militären en statskupp i Turkiet. I de berg och snår där armenier och assyrier dog som flugor gömde sig nu min far och hans vänner med vapen i hand. De var kurder som vägrade acceptera att leva som andra klassens medborgare i Turkiet. Vi tvingades lämna Turkiet och kom till Sverige 1982. På samma sätt som Turkiet förnekar folkmordet på de kristna har de förnekat att kurderna finns. Ända fram till för 20 år sedan kallades vi för bergsturkar. Än i dag saknar vårt språk, kurdiskan, officiell status.

Att erkänna folkmordet på de kristna är inte ett slag mot Turkiet. Tvärtom är det ett slag för rättvisa. Jag är övertygad om att rättvisa också kan göra gott. Det måste även gälla Turkiet.

Fru talman! Jag vill inte straffa Turkiet. Orsaken till det är mycket enkel: En stor del av min släkt bor fortfarande i Turkiet. 15 miljoner av mina bröder och systrar bor i Turkiet. De lever där. De pluggar där, och de jobbar där. På samma sätt som min släkt vill att Sverige ska vara ett bra land för mig att leva i vill jag att Turkiet ska vara ett bra land för mina anhöriga och alla andra människor att leva i.

När jag var elva år såg vi på tv hemma i Bredäng i Stockholm där jag växt upp hur kurder gick med sina tillgångar i bylten på ryggen. Med barn i famnen gick de längs stigarna i bergen. De flydde undan Saddam Hussein och hans folkmord. Den arabfascistiska diktaturen i Irak bombade kurder med nervgas och senapasgas. Under Anfalkampanjen 1988 dödades uppemot 200 000 kurder. Till skillnad från Turkiet förnekar inte Irak att detta var ett folkmord. Men orsaken till detta är också att Saddam Hussein inte längre styr i Irak – tack vare den USA-ledda befrielsen 2003.

Om Turkiet inte förnekade folkmordet på de kristna skulle vi inte behöva stå här i dag. Men förnekelsen gör att vi är tvungna att diskutera frågan i Sveriges riksdag.

Jag hoppas verkligen att det är sista gången vi behöver göra det. Och jag hoppas verkligen att vi i dag kan få ett slut på 95 års lidande och kan ge många av de människor som sitter här i dag, dem som lyssnar på oss och dem som med förväntan ser fram ett positivt beslut här i Sveriges riksdag dem upprättelse så att också de kan känna att de får vara en del av den försoningsprocess som ligger framför oss. Försoning innebär, fru talman, att såren måste få läka. Om såren inte kan läka har jag svårt att se en ärlig försoningsprocess.

I dag kommer jag alltså att rösta för yeghern, för seyfo och för kurdernas Hiroshima. Med detta menar jag, fru talman, att jag kommer att rösta för ett erkännande av folkmordet.

I detta anförande instämde Agneta Berliner (fp) och Annelie Enochson (kd).

Anf. 124 TREDJE VICE TALMANNEN:

De åhörare som yttrar sig genom applåd eller på annat vis kommer att plockas bort en efter en från läktaren. Om vi inte kan upprätthålla ordningen här blir jag tvungen att begära att få ajournera sammanträdet så att vi kan se till att det blir ordning på läktaren. De regler som ni fick ta del av när ni fick gå in här och sätta er på läktaren gäller.

Anf. 125 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Fru talman! Sommaren 1915 rapporterade Sveriges ambassadör Anckarsvärd från Konstantinopel, dagens Istanbul, hem till Sverige: ”Förföljelserna mot armenierna hafva antagit härresande proportioner.” Anckarsvärd beskrev det han med egna ögon bevittnat som ”den armeniska nationens utrotande”.

Det välkända och systematiska folkmord som startade 1915 kom att skörda miljontals offer fram till 2003. Det fanns många diplomater, missionärer och andra som rapporterade sina ögonvittnesskildringar om vad som hände, och ännu finns det överlevande som kan berätta om denna svåra tid.

Folkmordet 1915, det armeniska folkmordet, och seyfo är beteckningar som används för den planerade utrensningen av kristna minoriteter i det osmanska riket 1915–1923. Den svåra tiden av massakrer, flykt och förföljelser kallar assyrier, kaldéer och syrianer för svärdets år, seyfo. Ca 1 miljon armenier, 250 000–500 000 assyrier/syrianer och kaldéer och ca 350 000 pontiska greker mördades eller försvann genom folkmordet i dagens östra Turkiet. Regimen ville turkifiera östra Turkiet. Det osmanska riket tömdes på i stort sett hela sin kristna befolkning.

Det som skedde i östra Turkiet är väl underbyggt av forskare. Från världens alla hörn har 68 framstående forskare med expertkunskap inom området samlats och undertecknat ett upprop under titeln *Erkänn folkmordet 1915 för vad det är*. I uppropet skriver forskarna följande: ”Undertecknarna av detta dokument anser inte att det finns någon tvekan om att massakrerna på de kristna och andra minoriteterna i det osmanska imperiet under första världskriget var ett folkmord. Även om forskningen måste och kommer att fortsätta, är den befintliga informationen övertygande och tillräcklig och måste erkännas som sådan.”

En av dessa forskare är Ove Bring, professor i internationell rätt på Försvarshögskolan här i Stockholm. Forskningen är tydlig, och jag håller helt med uppropets slutsats: ”Forskarna har gjort sitt jobb. Nu är det de politiska ledarnas tur att ta sitt ansvar genom att erkänna katastrofen för vad den är, nämligen folkmord.”

Det som skedde i östra Turkiet är en fruktansvärd tragedi och uppfyller alla kriterier för att räknas som folkmord enligt konventionen från 1948, vilken Bodil Ceballos nämnde i sitt anförande. Det är märkligt att inte erkänna folkmordet när 20 andra länder, varav 10 EU-länder, redan har gjort det runt om i världen.

Jag kom från USA i morse och har på nära håll kunnat följa hur USA:s utrikesutskott har erkänt att folkmordet i det osmanska riket är ett folkmord. Det hände för bara en vecka sedan, förra torsdagen. Där sade en utrikesledamot att han under sina 27 år i kongressen haft detta ämne uppe och alltid mötts av att det just nu inte är lämpligt att rösta för ett erkännande. Men han sade: Det kommer aldrig att bli en lämplig tidpunkt, och därför kommer jag att rösta för ett erkännande nu.

Varför är det så viktigt för mig att få ett erkännande av detta folkmord i kammaren i dag? Först och främst för att det är ett folkmord. Antingen är det ett folkmord, eller så är det inte det – det finns inget mitt emellan. Mycket inom politiken kan vara antingen eller, men detta är helt klart ett folkmord och ska erkännas som ett sådant, om än det hände för 95 år sedan. Det är moraliskt rätt att erkänna folkmordet, och den lämpliga tidpunkten är nu eftersom folkmord aldrig kan preskriberas.

Det är viktigt för en försoningsprocess inom ett land att göra upp med sin historia. Att Turkiet också erkänner att det var ett folkmord och att man gör upp med denna sorgliga del av sin historia kommer att göra att landet försonas med sin minoritets- och ursprungsbefolkning.

De länder som inte gör upp med sin historia lever med öppna sår som inte kan läkas. Därför var det så viktigt att Tyskland gjorde upp med sin fruktansvärda historia när det gäller Förintelsen. Det var Tyskland, inte Nazityskland, som gjorde upp med detta. Österrike är ett land som inte har gjort upp med sin del i Förintelsen, och Österrike har också problem med sin antisemitism.

Erkännandet av sanningen om folkmordet 1915 är inte enbart en viktig fråga för de berörda minoriteterna utan även ett rätt steg i demokratiarbetet i ett Turkiet som vill bli medlem i EU. Det är också viktigt att Sverige som ett internationellt ansett land i fråga om demokrati och kamp för mänskliga rättigheter ska värna om sanningen i stället för att förneka den.

Sedan jag kom in i riksdagen för tio år sedan har jag motionerat, debatterat, skrivit artiklar och haft seminarium och otaliga möten om att Sverige ska erkänna detta folkmord. Min tidigare riksdagskollega Margaretha Viklund, som sitter här i kammaren i dag, är en av oss kristdemokrater som under många år har kämpat för att Sverige ska erkänna folkmordet. Du har kämpat väl, Margaretha!

Jag hoppas att alla de som drabbades av folkmordet eller är släkt med de drabbade och som lever i vårt land i dag – de är så många som uppemot hundra tusen – och alla andra som under alla år kämpat för ett erkännande av detta folkmord ska få uppleva att det går i uppfyllelse i vår kammare i dag. Jag vill rikta speciell uppmärksamhet mot de överlevande och anhöriga som i dag sitter på riksdagens läktare och tacka för att de har gjort sig mödan och kommit hit i dag. Tack ska ni ha!

I tidningen Dagen var det i dag en artikel om en kvinna som man tror är ungefär 100 år. Hon heter Feride Rhawi, och hon säger att hon var ungefär fem år när hennes mamma mördades under folkmordet. Än i dag undrar Feride Rhawi varför det hände. Hon berättar vad som hände, hur hon gick med sina syskon och hur de flydde. Hon säger att de sökte sig till en kyrka, för deras enda hopp var tilliten till Gud. Det var sista gången hon såg sin mamma, och minnet av denna flykt är svagt.

Hon avslutar med att säga att hennes sista önskan i livet – denna kvinna är 100 år – är att vi erkänner det hon har sett och upplevt. Jag känner igen precis dessa ord från överlevande från Förintelsen, och jag tror att det är viktigt att man som överlevande får just erkännandet att ens historia är sann och bekräftad. Därför kommer jag i dag att rösta för ett erkännande av folkmordet, och jag hoppas att det på det sättet blir en försoningsprocess och att vi kommer att uppleva ett närmande till denna tragedi.

Jag yrkar alltså bifall till reservation 5.

I detta anförande instämde Gulan Avci och Agneta Berliner (båda fp).

Anf. 126 JACOB JOHNSON (v):

Fru talman! Dagens betänkande om Mellanöstern och Nordafrika tar upp några av de svåraste och viktigaste konflikterna på vår jord. Här står Palestinafrågan kanske allra främst. Det är en skam för världssamfundet att det palestinska folkets rättigheter ej respekteras och att Israel med USA:s goda minne och stöd kan fortsätta sitt förtryck genom ockupation av palestinska områden, fortsatta bosättningar på palestinsk mark, blockaden av Gaza med mera.

Vänsterpartiets syn på konflikten är utvecklad i reservation 1 i betänkandet, och jag står naturligtvis bakom detta. För tids vinnande avstår jag dock att yrka bifall till denna reservation.

Fru talman! Trots att mycket sagts tidigare i debatten vill jag ta upp situationen för kurderna, detta folk som är större än de nordiska ländernas samlade befolkning men vars land nu i snart hundra år varit uppdelat och ingår i de fyra regionala stormakterna i området – Turkiet, Iran, Irak och Syrien.

Situationen för kurderna skiljer sig på många olika sätt i de olika länderna. I Turkiet har läget försämrats under det gångna året. I början av 2009 lanserade den turkiska regeringen den så kallade demokratiska öppningen, som gav förhoppning om en demokratisk dialog mellan regering och kurdiska företrädare i syfte att hitta en fredlig lösning för kurdernas demokratiska rättigheter i Turkiet.

Redan i samband med lokalvalen i slutet av mars 2009, där jag för övrigt deltog som frivillig valövervakare, kom dock tydliga tecken på dubbla budskap från den turkiska statens sida då företrädare för Demokratiska samlingspartiet DTP arresterades och trakasserades på olika sätt samtidigt med den demokratiska öppningen. Den negativa utvecklingen fortsatte under hösten och kulminerade med den turkiska författningsdomstolens stängning av DTP strax före jul.

I betänkandet skriver majoriteten att det svenska ordförandeskapet i EU på den tiden uttalade sin oro för utvecklingen och att det inträffade visar på behovet av en anpassning av Turkiets författning och lagstiftning till Venedigkommissionens rekommendationer liksom till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. Jag kan instämma i detta men finner det anmärkningsvärt att Sverige och EU under det svenska ordförandeskapet inte reagerade skarpare mot Turkiet utan tvärtom öppnade nya förhandlingskapitel avseende Turkiets medlemsansökan omedelbart efter stängningen av DTP.

Stängningen av DTP inträffade efter allmänna motionstidens utgång i höstas och är alltså inte beaktad i de motioner som behandlas i dag. Men i reservation nr 3 från Vänsterpartiet och Miljöpartiet föreslås, bland annat mot bakgrund av att det är många kurder som bor i Sverige och mot bakgrund av Sveriges aktiva närvaro i kurdernas hemländer, att Sverige i samarbete med de kurdiska organisationerna här i landet bör utforma en samlad strategi för att verka för kurdernas rättigheter. Jag står naturligtvis bakom detta men väljer även här att inte yrka bifall till reservationen.

Fru talman! Hösten 2007 föreslog jag tillsammans med företrädare för fyra andra politiska partier i kammaren att Sverige skulle erkänna Anfalkampanjen mot kurderna 1988 under Saddam Husseins styre i Irak som ett folkmord. Vid behandlingen av motionen våren 2008 fick dock denna motion en så kallad förenklad behandling i utrikesutskottet, varför förslaget om ett erkännande av Anfalkampanjen då som ett folkmord ej underställdes riksdagen för ställningstagande.

Därför är jag glad att konstatera att det i detta betänkande finns en gemensam reservation från Vänsterpartiet och Miljöpartiet med innebörden att erkänna Anfalkampanjen som ett folkmord, och därför kan jag i dag yrka bifall, fru talman, till reservation nr 6.

Ett svenskt erkännande av detta folkmord skulle vara ett stöd för efterlevande och skadade i samband med Anfalkampanjen och viktigt inte minst som en solidaritetshandling gentemot den stora gruppen kurder i vårt land.

Anfalkampanjen 1988 som leddes av Saddam Husseins kusin Ali Hassan al-Majid, mer känd som kemiske Ali, inleddes redan 1987. Men det var först i februari 1988 som kemiske Ali beordrade den slutgiltiga omfattande kampanjen mot kurderna i de förbjudna områdena som varade till september samma år.

Det exakta antalet är inte känt, men det rör sig enligt de flesta bedömare om närmare 200 000 dödade kurder. Den mest uppmärksammade händelsen under Anfalkampanjen var gasattacken mot Halabja den 16 mars 1988 med drygt 6 000 dödsoffer. Vi menar från Vänsterpartiets sida att 16 mars för övrigt ska göras till internationell dag mot massförstörelsevapen.

Enligt 1948 års konvention om förebyggande och bestraffning av folkmord avses med folkmord gärningar förövade i avsikt att helt eller delvis förinta en nationell, etnisk, rasmässigt bestämd eller religiös grupp. Det måste anses som helt klart att Anfalkampanjen uppfyller dessa kriterier, och därför bör Sveriges riksdag erkänna detta.

Fru talman! Om några dagar högtidighålls runt om i världen och på många platser i Sverige offren för gasattacken i Halabja den 16 mars 1988. Jag och många andra svenska politiker kommer att delta vid dessa minnesstunder. Veckan därpå kan vi i stället glädja oss tillsammans med våra kurdiska vänner då det kurdiska nyåret newroz firas. Genom sådana gemensamma möten mellan svenskar och kurder, med utvecklingsprojekt i kurdernas hemländer och på många andra sätt kommer jag och Vänsterpartiet att fortsätta arbetet för kurdernas demokratiska rättigheter.

I detta anförande instämde Siv Holma (v).

Anf. 127 AGNETA BERLINER (fp):

Fru talman! Jag har aldrig varit i Jerusalem. Men jag vill dela med mig av en bild därifrån som jag har fått berättad för mig. Det är bilden av Rudi som har restaurangen Armenian Tavern i Jerusalems armeniska kvarter. Varje dag går han från sitt hem till sin restaurang, och varje dag går han efter dagens värv tillbaka från restaurangen till sitt hem. Varje dag kantas hans väg av stora affischer, affischer som ropar ut sitt budskap om det glömda folkmordet 1915.

För Rudi och alla dem som lever i de armeniska kvarteren i Jerusalem är lidandet synligt varje dag. För de armenier, syrianer och pontiska greker som lever på andra platser är smärtan från folkmordet 1915 mer osynlig men därför inte mindre stark.

Smärtan är stark varje dag. Om vi tillsammans gick en promenad i de armeniska kvarteren i Jerusalem kanske skulle vi få en större förståelse för att lidandet faktiskt lever kvar, nära 100 år efter folkmordet. Smärtan skulle kanske bli mer påtaglig när den blev synlig. Kanske skulle vi då också känna vilken upprättelse ett erkännande skulle innebära.

Fru talman! Det finns få saker som vi är så känsliga för som förnekelse av Förintelsen. Det beror på att vi djupt inom oss känner och vet att ett förnekande osynliggör alla de judar som förföljdes, skändades och mördades. Deras lidande har varit synligt för oss. Deras smärta har varit nära, och därför reagerar vi så starkt på förnekelse av Förintelsen.

Fru talman! Motsatsen till att förneka är att erkänna. Att erkänna är att acceptera att något existerar. Att erkänna är att offentligt berätta att man har en viss ståndpunkt.

Fru talman! Massmordet på kristna minoriteter i samband med första världskriget i det osmanska riket drabbade främst armenier, assyrier/syrianer, kaldéer och pontiska greker. Det var en systematisk förföljelse då mer än en miljon armenier och någonstans mellan 250 000 och 500 000 assyrier/syrianer och kaldéer och ungefär 350 000 pontiska greker mördades eller försvann. De flesta dödades under åren 1915–1916. Men förföljelserna och morderna fortsatte ända fram till 1923. Större delen av det lilla fåtal som överlevde flydde landet.

Folkmordet utfördes genom avrättningar och tvångsdeportationer. Människor brändes till döds, instängda i byggnader. Hundratusentals dog av hunger, törst och våld under påtvingade dödsmarscher. Kvinnor våldtogs, fördes bort, såldes på slavmarknader. Barn togs ifrån sina föräldrar, kyrkor och kristna monument förstördes. Offrens egendom och ägodelar konfiskerades. Människor blev systematiskt förföljda och mördade. De behöver få ett erkännande av att det var så. Förnekandet av folkmordet 1915 är anmärkningsvärt.

Att erkänna övergreppen på de kristna i det osmanska riket som folk-mord handlar för mig om respekt för minoriteter, om rätten att få utöva sin religion, om yttrandefrihet. Det handlar om alla människors lika värde, och det handlar för mig om att stå upp för att de mänskliga rättigheterna inte ska kränkas.

Vi har hört många uttala sig i kammaren i dag om att ledande forskare inom historia och internationell rätt har kommit fram till att övergreppen på de kristna minoriteterna utgör folk-mord enligt de kriterier som FN har ställt upp. Sveriges riksdag ska inte döma några skyldiga, och Sveriges riksdag ska inte pröva detta juridiskt. Nej, det ska vi inte.

Det är inte det vi talar om i dag. Vi talar om att erkänna att folkmordet har ägt rum.

Fru talman! Folkmord kan inte bara ses som en historisk händelse. Folkmord är brott mot mänskligheten, och det är allas vårt ansvar att minnas. Historien har betydelse för hur vi lever våra liv i dag. Förnekande är det sista steget i ett folkmord, och ett förnekande bereder vägen för framtida förtryck. Därför är det viktigt med officiella erkännanden. Att gömma och glömma begångna misstag är en väg mot att upprepa dem. Det gjorda kan aldrig göras o gjort, men vi kan erkänna det. Vi kan minnas, vi kan berätta och vi kan undervisa om det för att det inte ska upprepas.

Fru talman! Det handlar inte om skuld. Det handlar om ansvar. Dagens politiker i Turkiet kan inte lastas för vad som hände 1915. De har ingen skuld i det som hände, men de har ett ansvar att inte förneka att det hände, för genom förnekande av folkmord förnekar man också det lidande som massmorden, deportationerna och utplånandet orsakade. Man förnekar den smärta som folkmordet 1915 fortfarande orsakar offrens barn och barnbarn, och förnekandet bäddar för nutida och framtida förtryck. Det finns också ett tydligt samband mellan erkännande och försoning. Utan erkännande är vägen till försoning svår.

Fru talman! Vi är Sveriges folkvalda representanter. Vi kan välja att ta ställning i utrikespolitiska frågor eller välja att låta bli. Ett erkännande handlar i första hand, tycker jag, om de medmänniskor som utsattes för folkmordet, om deras ättlingar som bär folkmordets lidande med sig. Men det handlar också om oss, om vi väljer att ta ställning eller om vi väljer att inte göra det.

Jag har för min del kommit fram till att just erkännandet är så viktigt att jag har bestämt mig för att ta ställning. Jag kommer därför i dag att rösta för att Sverige ska erkänna folkmordet på kristna minoriteter i Osmanska riket 1915 och åren framåt. Jag vill ge det ringa bidraget här från Sveriges riksdag till armenierna, syrianerna och de pontiska grekerna. Jag vill säga: Ja, jag har sett det brott som ni har utsatts för. Jag vill säga: Jag har sett ert lidande. Jag vill säga: Jag kan förnimma er smärta. Jag vill säga: Det här är inte ett brott bara mot er utan mot hela mänskligheten.

Vi kan göra motsatsen till att förneka. Vi kan erkänna folkmordet 1915.

I detta anförande instämde Gulan Avci (fp), Annelie Enochson (kd) och Marianne Berg (v).

Anf. 128 ESABELLE DINGIZIAN (mp):

Fru talman! Det har varit en lång och smärtsam eftermiddag, speciellt för mig som är svenskarmenier. Det har varit många kloka ord och resonemang, speciellt från mina kolleger på den rödgröna sidan, och jag har inte så mycket mer att tillägga än att instämma i vad de har sagt om att det faktiskt är dags att erkänna folkmordet i dag.

Historien har gång på gång lärt oss att vi aldrig kan komma undan obehagliga sanningar genom att vara tysta. Sanningen har kommit ikapp oss och det är dags att se den.

Jag vill vända mig till alla anhöriga och lyssnare och säga: Om det mot förmodan skulle bli så att det i dag, den 11 mars 2010, inte går igenom att folkmordet erkänns, så ge inte upp kampen för rättvisa. Snart ser vi också en ny regering.

I detta anförande instämde Siv Holma och Amineh Kakabaveh (båda v) samt Bodil Ceballos (mp).

Anf. 129 LENNART SACRÉDEUS (kd):

Fru talman! Jag tillhör motionärerna i denna synnerligen viktiga fråga. Jag sade här i denna kammare för något år sedan att debatten kommer att upprepas år efter år tills Sveriges nationella parlament, vår riksdag, slutgiltigt kommer att göra som många andra länder och erkänna folkmordet.

Sverige har en utrikespolitisk tradition att utrikespolitiken ska drivas med bred förankring bland de folkvalda i Sveriges riksdag. Jag är fullständigt övertygad om att om ett år kommer det att finnas en överväldigande majoritet som inte finns i dag. Det kanske finns en majoritet redan i dag, men det skulle inte vara den bredd, den tyngd, den bärighet och den långsiktighet som ett beslut skulle innebära om ett år.

Holger Gustafsson, Kristdemokraternas utrikespolitiska talesperson, sade i sitt kloka inlägg tidigare denna eftermiddag att Sverige som nation är på väg att erkänna folkmordet. När Sverige som nation erkänner folkmordet är det en styrka om minst fem och gärna ännu fler partier i bred enighet kan ställa sig bakom detta.

Mitt kristdemokratiska parti har på ett unikt sätt tillsammans med Folkpartiet liberalerna i ett särskilt yttrande formulerat sig i folkmordsfrågan. Det heter bland annat följande: Mot bakgrund av de ovan redovisade ställningstagandena i våra respektive partier kan bedömningen av eventuella framtida motioner med likartad innebörd om riksdagens roll och ställningstaganden komma att bli en annan. Det innebär att Kristdemokraterna som parti tillsammans med Folkpartiet säger att inom en snar framtid kan ställningstagandet bli ett annat än det är i dag. Och denna mandatperiod finns det en överenskommelse som måste hållas.

Centerpartiet skriver på samma sätt, genom Kerstin Lundgren i sitt särskilda yttrande, i det sista stycket: Utskottets ställningstagande utesluter inte att bedömningen vid en framtida prövning kan komma att bli en annan.

Fru talman och riksdagsledamöter! Det är svårt att stå i en talarstol när man önskar ett politiskt beslut så snart som möjligt. Samtidigt är jag fast övertygad om att för det armeniska folket, för de syrianska, assyriska, kaldeiska och pontiska folken blir Sveriges röst, Sveriges stämma och Sveriges påverkan i denna fråga mycket starkare, tyngre och mer långsiktig om det finns en bred parlamentarisk majoritet i vår kammare. Det finns det inte i dag, men om ett år.

Sverige som nation, fru talman, är på väg att erkänna folkmordet.

I detta anförande instämde Eva Johnsson (kd).

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 12 §.)

SkU27 Allmänna motioner om beskattning av företag, kapital och fastighet

Punkt 1 (Företagande och investeringar, allmänna frågor)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

134 för utskottet

127 för res. 1

88 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 76 m, 20 c, 20 fp, 17 kd, 1 -

För res. 1: 97 s, 18 v, 12 mp

Frånvarande: 33 s, 20 m, 9 c, 8 fp, 7 kd, 4 v, 7 mp

Punkt 2 (Tonnageskatt)

1. utskottet

2. res. 2 (s, v, mp)

Votering:

134 för utskottet

127 för res. 2

88 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 76 m, 20 c, 20 fp, 17 kd, 1 -

För res. 2: 97 s, 18 v, 12 mp

Frånvarande: 33 s, 20 m, 9 c, 8 fp, 7 kd, 4 v, 7 mp

Punkt 4 (Uttagsbeskattning)

1. utskottet

2. res. 3 (s, v, mp)

Votering:

131 för utskottet

127 för res. 3

3 avstod

88 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 76 m, 18 c, 19 fp, 17 kd, 1 -

För res. 3: 97 s, 18 v, 12 mp

Avstod: 2 c, 1 fp

Frånvarande: 33 s, 20 m, 9 c, 8 fp, 7 kd, 4 v, 7 mp

Punkt 13 (Skattevillkoren för boendet)

1. utskottet
2. res. 6 (s, v, mp)

Votering:

133 för utskottet

127 för res. 6

89 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 75 m, 20 c, 20 fp, 17 kd, 1 -

För res. 6: 97 s, 18 v, 12 mp

Frånvarande: 33 s, 21 m, 9 c, 8 fp, 7 kd, 4 v, 7 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU28 Allmänna motioner om mervärdesskatt

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU13 Vissa handelspolitiska frågor

Punkt 2 (WTO:s utformning och uppgift)

1. utskottet
2. res. 1 (v, mp)

Votering:

230 för utskottet

31 för res. 1

88 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 s, 76 m, 20 c, 20 fp, 17 kd, 1 -

För res. 1: 1 s, 18 v, 12 mp

Frånvarande: 33 s, 20 m, 9 c, 8 fp, 7 kd, 4 v, 7 mp

Punkt 4 (Jämställdhetsmål i handelspolitiken)

1. utskottet

2. res. 3 (v)

Votering:

243 för utskottet

17 för res. 3

89 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 s, 76 m, 20 c, 20 fp, 17 kd, 12 mp, 1 -

För res. 3: 17 v

Frånvarande: 33 s, 20 m, 9 c, 8 fp, 7 kd, 5 v, 7 mp

Punkt 7 (Övrigt om handelspolitiska prioriteringar)

1. utskottet
2. res. 6 (s, v, mp)

Votering:

134 för utskottet

127 för res. 6

88 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 76 m, 20 c, 20 fp, 17 kd, 1 -

För res. 6: 97 s, 18 v, 12 mp

Frånvarande: 33 s, 20 m, 9 c, 8 fp, 7 kd, 4 v, 7 mp

Punkt 8 (Handelsrelaterade immateriella rättigheter [TRIPS])

1. utskottet
2. res. 7 (v, mp)

Votering:

229 för utskottet

31 för res. 7

1 avstod

88 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 s, 76 m, 20 c, 20 fp, 17 kd, 1 -

För res. 7: 1 s, 18 v, 12 mp

Avstod: 1 s

Frånvarande: 33 s, 20 m, 9 c, 8 fp, 7 kd, 4 v, 7 mp

Punkt 11 (Exportfrämjande)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 10 (s, mp)

Votering:

135 för utskottet

108 för res. 10

18 avstod

88 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 76 m, 20 c, 20 fp, 17 kd, 1 -

För res. 10: 96 s, 12 mp

Avstod: 18 v

Frånvarande: 33 s, 20 m, 9 c, 8 fp, 7 kd, 4 v, 7 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU9 Mellanöstern och Nordafrika

Punkt 6 (Västsahara)

1. utskottet

2. res. 4 (s, v, mp)

Votering:

133 för utskottet

128 för res. 4

88 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 76 m, 20 c, 20 fp, 17 kd

För res. 4: 97 s, 18 v, 12 mp, 1 -

Frånvarande: 33 s, 20 m, 9 c, 8 fp, 7 kd, 4 v, 7 mp

Punkt 8 (Folkmord – kristna i det osmanska riket 1915)

1. utskottet

2. res. 5 (s, v, mp)

Votering:

130 för utskottet

131 för res. 5

88 frånvarande

Kammaren biföll res. 5.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 76 m, 20 c, 18 fp, 16 kd

För res. 5: 97 s, 2 fp, 1 kd, 18 v, 12 mp, 1 -

Frånvarande: 33 s, 20 m, 9 c, 8 fp, 7 kd, 4 v, 7 mp

Punkt 9 (Folkmord – kurder i Irak 1988)

1. utskottet

2. res. 6 (v, mp)

Votering:

225 för utskottet

31 för res. 6

2 avstod

91 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 s, 75 m, 18 c, 19 fp, 17 kd, 1 -

För res. 6: 1 fp, 18 v, 12 mp

Avstod: 1 s, 1 c

Frånvarande: 34 s, 21 m, 10 c, 8 fp, 7 kd, 4 v, 7 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande 2009/10:AU6
En jämställd arbetsmarknad – regeringens strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet (skr. 2008/09:198).

*En jämställd
arbetsmarknad –
regeringens strategi
för jämställdhet
på arbetsmarknaden
och i näringslivet*

Anf. 130 HANS BACKMAN (fp):

Fru talman! I dag ska vi debattera ett betänkande som handlar om regeringens skrivelse om en jämställd arbetsmarknad och regeringens strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet. I ärendet behandlas också följdmotioner med anledning av skrivelsen och motioner med vissa relaterade frågor som har väckts under den allmänna motionstiden 2008/09 respektive 2009/10. Totalt 76 motionsyrkanden behandlas.

Regeringen har bedömt att det behövs en samlad strategi som anger övergripande och långsiktiga inriktningar för jämställdhetspolitiken inom arbetsmarknads- och näringslivsområdet under de kommande åren.

I skrivelsen utgår regeringen från situationen i dag och bedömer att arbetet ska ha fyra inriktningar, nämligen

1. att motverka könsuppdelningen på arbetsmarknaden och i näringslivet
2. att främja jämställda villkor för entreprenörskap
3. ett jämställt deltagande i arbetslivet
4. jämställda arbetsvillkor.

Dessa inriktningar ska samlat utgöra en grund för samordning, analys, utformning och uppföljning av insatser inom det jämställdhetspolitiska området. Inriktningarna kan i huvudsak förverkligas inom ramen för de generella insatser som genomförs inom berörda politikområden.

Utskottet framhåller i sitt ställningstagande värdet av en sammanhållen strategi för att hantera problemen med en bristande jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet. Utskottet uttalar sitt stöd för regeringens inriktningar för jämställdhetspolitiken inom arbetsmarknads- och näringslivsområdet och välkomnar den redovisning av genomförda insatser och resultat som regeringen avser att återkomma med till riksdagen 2011.

Utskottet föreslår att skrivelsen läggs till handlingarna. Företrädarna för Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet följer bland annat upp sina parti- och kommittémotioner med totalt 14 reservationer och 5 särskilda yttranden. Härmed överlämnar jag betänkandet till debatt.

Anf. 131 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till våra gemensamma reservationer nr 1 och 3.

Fru talman! I måndags, den 8 mars, firade vi den internationella kvinnodagen. I år var det 100-årsjubileum. Vid den tiden, för 100 år sedan, kämpade kvinnor för rösträtt. Som tur är har det hänt en hel del

sedan dess. Jag funderar på om dessa kvinnor kunde tänka sig att vi 100 år senare skulle ha både rösträtt och en hel del mer, till exempel barnomsorg, äldreomsorg och en bra föräldraförsäkring. Det är några av de politiska beslut som har drivit på kvinnors och mäns möjlighet att förena arbetsliv med familjeliv. Även om många tycker att det är tufft att få vardagen att gå ihop tror jag att de kvinnor som för 100 år sedan kämpade för rösträtt hade tyckt att vårt land har kommit långt.

I betänkandet behandlas en skrivelse från den moderatledda regeringen: *En jämställd arbetsmarknad – regeringens strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet*. Rubriken låter bra. Men trots de 68 punkter som redovisas i skrivelsen presenteras ingen trovärdig strategi eller tydlig plan för hur utvecklingen i riktning mot ett jämställt arbetsliv ska drivas på. Det mest konkreta är att regeringen avser att återkomma först 2011.

Vi socialdemokrater tycker att skrivelsen är ett spel för gallerierna. Skrivelsens rätta namn borde vara Regeringens strategi för hur vi tar från kvinnor och ger mer till män. För hur kan det bli mer jämställt med jobbskatteavdrag? Vi vet ju att männen har fått större skattelättnad än kvinnor. Hur kan det bli mer jämställt genom privatisering av apotek, vård och omsorg som ger många kvinnor sämre anställningstrygghet när det hela upphandlas av stora börsbolag? Hur kan det bli mer jämställt när man inför skattesubventionerade tjänster såsom hushållsnära tjänster? Kommer männen att ta en större andel av det obetalda hushållsarbetet eller omsorgen om barnen utifrån det? Hur kan det bli mer jämställt när regeringen försämrar a-kassan så att regelverket missgynnar kvinnor mycket mer än män? Och hur kan det bli mer jämställt när man försämrar våra trygghetssystem när vi blir sjuka eller om vi redan är sjuka eller skadade? Vi vet att detta drabbar kvinnor mycket mer än män.

Det är bland annat detta som regeringen räknar upp som åtgärder för sin strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet. Jag säger det igen: Skrivelsens rätta namn borde vara Regeringens strategi för hur vi tar från kvinnor och ger mer till män.

Fru talman! Ett jämställt arbetsliv skapas inte genom sänkta inkomstskatter där sänkningen är betydligt mindre för låginkomsttagare. Lägg därtill att sjukskrivna och pensionärer betalar högre skatt. De som har sämst inkomst oavsett om det gäller lön, pension eller ersättning på grund av sjukdom eller arbetslöshet är kvinnorna, som därigenom återigen missgynnas.

Vi socialdemokrater anser att en egen lön och möjlighet till egen försörjning i grunden handlar om möjlighet till självständighet och frihet. Orättvisor i arbetslivet bidrar till att klyftor mellan kvinnor och män består hela livet ut. Arbetslivet är inte jämlikt. Som det ser ut i dag har kvinnor och män väldigt olika arbetsvillkor, och orättvisorerna är stora. Kvinnor dominerar bland dem som har tidsbegränsade anställningar, timanställningar och deltidstjänster. Det arbete som i dag domineras av kvinnorna värderas mycket lägre än det arbete som domineras av män.

För varje hundralapp en man tjänar får en kvinna i Sverige 84 kronor i lönekuvertet. Det är inte så vi socialdemokrater vill ha det. Ett av Sveriges kända varumärken är, eller har varit, att vi är ett land som är jämställt mellan kvinnor och män. Men det är en sanning som inte stämmer längre, för Sverige har redan halkat efter i internationella jämförelser och

kommer med allra största sannolikhet att halka efter ytterligare med den här regeringens politik och strategier för jämställdhet.

Fru talman! Vi socialdemokrater anser att näringslivet har visat en uppenbar oförmåga och ovilja att genom egna initiativ se till att styrelseuppdragen fördelas jämnt mellan kvinnor och män. Tvärtemot regeringens bedömning anser vi att tiden är kommen för tuffare åtgärder mot kvinnors underrepresentation i bolagsstyrelser. Så länge bolagsstyrelserna själva inte tar sitt ansvar måste vi politiker ta ansvar och agera för en förändring.

Vi socialdemokrater har satt ned foten i frågan. Vi är beredda att ta fajten för välutbildade och kompetenta kvinnor som vill vara med och ta en del av makten och även inflytandet i bolagsstyrelserna. Det är en demokrati fråga. Det måste ändå avspeglas även i bolagsstyrelserna att vi är ungefär 50 procent kvinnor och 50 procent män i vårt land.

Vi vet att kvinnor har högre utbildning och kompetens, och vi vet hur tokigt det kan se ut. Ett exempel är Andersindexet. Det är vanligare att en person som heter Anders i förnamn är börs-VD än att en kvinna är det. Det kan till och med handla om namnet. Av Stockholmsbörsens 254 bolag leds 15 stycken av personer vilkas namn är Anders. Endast fyra leds av kvinnor. Det handlar inte om kompetens, utan det handlar om att man väljer män framför kvinnor.

Sambandet mellan ojämställdhet i arbetslivet och snedfördelningen av föräldraledigheten är uppenbar. Kvinnor tar ut den övervägande delen av de betalda föräldraförsäkringsdagarna. Det leder till negativa konsekvenser för kvinnor när det gäller rekrytering, befordran, löneutveckling i arbetslivet och pension. Det är något som påverkar kvinnor i hela deras liv.

Vår ambition är att uttaget av föräldraledigheten ska vara mer jämställt. Enligt TCO:s senaste pappaindex tar det 51 år tills mammor och pappor kommer att dela lika om det ska gå i den takt det gör i dag. Det är antagligen fler än jag här i kammaren som inte får uppleva det.

Vi vet att kvinnor som grupp också diskrimineras på arbetsmarknaden för att de blir föräldrar, oavsett om de kommer att få barn eller ej, medan män premieras vid föräldraskap. När barnet kommer ökar lönegapet snabbt.

Om regeringen menar att man vill ha jämställda arbetsvillkor måste man våga ta ställning för att kvinnor ska ha samma rättigheter som män, och då krävs det politiska beslut.

Saker som kan förbättra jämställdheten i arbetslivet är heltider, bra anställningsvillkor, bra försäkringssystem, en bra välfärd som är till för alla och inte bara för dem som är rika och kvinnlig representation även i bolagsstyrelser.

För att man ska orka med arbetsliv och familjeliv krävs en bra arbetsmiljö. För att underlätta arbete på obekvämt arbetstid måste vi också se över möjligheterna till barnomsorg på kvällar, helger och nätter.

Avslutningsvis vill jag säga att vår vision är ett Sverige där varken kvinnor eller män begränsas av sitt kön – inte på arbetsmarknaden och inte i livet i övrigt. Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina liv.

(Applåder)

Anf. 132 JOSEFIN BRINK (v):

Fru talman! Vänsterpartiets politik genomsyras av ambitionen att åstadkomma jämställdhet mellan kvinnor och män. Vi betraktar de strukturella orättvisor som råder mellan kvinnor och män som oacceptabla inskränkningar i människors frihet och som ett demokratiskt underskott. Målet med vår jämställdhetspolitik är att kön ska upphöra att vara en faktor som begränsar individens möjlighet till makt och inflytande över det egna livet och över samhällsutvecklingen.

Den verklighetsbeskrivning som görs i inledningen till regeringens skrivelse om jämställdhet i arbetsliv och näringsliv är det därför ganska lätt att i huvudsak ställa sig bakom. Här konstateras att den sneda fördelningen mellan betalt och obetalt arbete är en grundläggande orsak till kvinnors svagare ställning på arbetsmarknaden och en bidragande orsak till kvinnors sämre hälsa. Vidare beskrivs hur arbetsmiljön i kvinnodominerade yrken är eftersatt både i forskning och i praktik. Här beskrivs de tydliga könsaspekterna av deltidarbete och otrygga visstidsanställningar liksom det faktum att det främst är kvinnor som tvingas öka sitt obetalda omsorgsarbete när den gemensamt finansierade välfärden inte räcker till.

Sammanfattningsvis är det fördelningen av resurser som tid, inkomst, makt och inflytande som är det huvudsakliga och grundläggande problemet som måste åtgärdas om vi ska nå målet om jämställdhet i arbetslivet. I den delen är skrivelsen som sagt på det hela taget ganska bra.

Det märkliga är att när man sedan läser vidare och kommer fram till den del i skrivelsen där regeringen beskriver sin egen strategi kan man se att den faktiskt inte innehåller några substantiella förslag som svarar mot den här beskrivningen. I stället är det uppenbart regeringens politik omfördelat resurser på ett sätt som ökat klyftorna mellan kvinnor och män.

Den samlade effekten på inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män av regeringens skattesänkningar beskrivs däremot inte i den här skrivelsen. Inte heller beskrivs effekterna av försämringarna av sjukförsäkringen, föräldraförsäkringen och a-kassan. Det kan man ju förstå eftersom facit av dessa reformer efter tre år blev att inkomstklyftan mellan kvinnor och män ökade med drygt 1 000 kronor i månaden. Det har skett trots att ingenting har hänt med lönenivån. Det är regeringens reformer som har orsakat de ökade klyftorna.

I skrivelsen försöker regeringen sig på att hävda att de här försämringarna, som har drabbat kvinnor hårdare än män, i själva verket innebär förbättringar eftersom de antas eller påstås leda till att fler kvinnor ska få jobb. Det är i sig självt en minst sagt egendomlig argumentation. Kvinnor ska alltså vara glada för att bli utförsäkrade ur sjukförsäkringen eller bli av med rätten till a-kassa och glädjas åt att medan män har fått tusenlappar i skattesänkningar har de åtminstone fått ett par hundra.

Och ännu värre blir det när man läser den senaste arbetskraftsundersökningen från Statistiska centralbyrån som visar att kvinnors ställning på arbetsmarknaden har försämrats betydligt mer än mäns trots att krisen, som vi alla drabbats av, framför allt har slagit mot mansdominerade sektorer. I dag ligger arbetslösheten för kvinnor 1 procentenhet över mäns. Sysselsättningsgraden har minskat mer för kvinnor än för män. Andelen deltidsarbetslösa kvinnor har ökat något jämfört med för ett år

sedan. Antalet kvinnor som står utanför arbetsmarknaden har ökat med 45 000 på ett år medan motsvarande siffra för män är 2 000.

Sammantaget är det skriande uppenbart att regeringens politik har lett till ökade, inte minskade, klyftor mellan kvinnor och män och att de resultat som de ökade klyftorna motiveras med i skrivelse, nämligen ökad relativ sysselsättning, i stället har visat sig leda till det motsatta, det vill säga minskad sysselsättning för kvinnor relativt män.

Frågan om detta är ett misslyckande eller en medveten strävan får väl besvaras av de borgerliga företrädarna i den här debatten.

Fru talman! Vänsterpartiet menar att det är uppenbart att det behövs en nystart för jämställdhetspolitiken. Det behövs en nystart som innebär att jämställdhetsperspektivet genomsyrar hela politiken på alla områden där de problem som beskrivs så träffande i skrivelsens första del adresseras med konkreta och målinriktade åtgärder.

Vi har en lång rad förslag på sådana åtgärder som vi har presenterat i motioner och i vårt budgetalternativ här i riksdagen. Låt mig uppehålla mig vid några av dem.

Tillgången till gemensamt finansierade välfärdstjänster är avgörande för att både kvinnor och män ska kunna förvärvsarbeta. Utbyggnaden av barn- och äldreomsorgen var det som gjorde det möjligt för kvinnor att på bred front ta steget ut i arbetslivet för 30–40 år sedan. Dessa välfärdstjänster är precis lika avgörande i dag för kvinnors möjligheter att arbeta och starta företag på lika villkor. Därför är det ett hot mot jämställdheten att bristerna i den här välfärdssektorn blir allt tydligare.

Som regeringen själv konstaterar i skrivelsen har den försämrade tillgången till äldreomsorg redan lett till att allt fler anhöriga tvingas ta över ansvaret för omsorgen om sina äldre. Det är i huvudsak kvinnor, framför allt kvinnor ur arbetarklassen och invandrade kvinnor, som axlar det här ansvaret. De betalar priset för det genom att gå ned i arbetstid eller helt och hållet sluta arbeta. Under en livstid innebär det en stor förlust i inkomster som följer med ända in i pensionen.

I takt med att antalet äldre blir allt fler måste vi framöver välja om ansvaret för att erbjuda våra gamla det stöd och den hjälp som de behöver ska delas solidariskt, utföras som betalt och solidariskt finansierat arbete, eller om det är kvinnorna som ska återgå till att göra det oavlönat. För oss i Vänsterpartiet är det valet helt självklart.

Också barnomsorgen behöver förbättras och anpassas till hur människor faktiskt lever. I dag jobbar allt fler på kvällar, nätter och helger. Samhället ställer allt högre krav på dygnet-runt-service. Hälften av alla kvinnor och en tredjedel av alla män i LO-yrkena arbetar på kvällar, nätter och helger, och många av dem är småbarnsföräldrar. I långt fler än hälften av landets kommuner saknas emellertid tillgång till barnomsorg på dessa arbetstider. Om vi menar allvar med att det ska gå att kombinera föräldraskap och jobb måste barnomsorgen anpassas till hur arbetslivet utvecklas. Kommunernas skyldighet att erbjuda barnomsorg måste därför utvidgas till att också omfatta alla de barn vars föräldrar jobbar utanför kontorstid.

Välfärdstjänsterna är inte bara en förutsättning för en jämställd arbetsmarknad. Vården, skolan och omsorgen är också arbetsplatser för hälften av landets kvinnor. Arbetsvillkoren är, skamligt nog, inte mycket

bättre där än i den privata tjänstesektorn. Lönenivån är ofta låg och deltid och otrygga anställningar är vanliga.

Lösningen på dessa problem ligger dock inte i att låta vinstdrivande företag ta över verksamheterna, vilket den borgerliga regeringen gör gällande. Tvärtom är personalneddragningar och ännu fler deltid och timvikariat standard då äldreboenden och förskolor tas över av privata företag. Det är i sig ganska logiskt eftersom den enda stora kostnaden i omsorgsverksamheten är just personalen, och om det ska bli några vinstmarginaler är det där man måste spara in.

Därför menar vi att kommersialiseringen av välfärdstjänsterna per definition gör det svårare att uppnå bättre löner och arbetsvillkor i den skattefinansierade välfärden. Det finns inga gratisluncher. Om de anställda i vården, skolan och omsorgen ska kunna erbjudas bättre löner och bättre arbetsvillkor är det därför mer resurser och ett ansvarstagande arbetsgivarskap som krävs. Det är så vi i Vänsterpartiet vill skapa bättre villkor för välfärdsarbetarna.

Fru talman! I skrivelsen konstateras att deltidarbete och otrygga visstidsanställningar såsom behovsanställning och timvikariat framför allt är ett problem för kvinnor. Det är ett uttryck för ett strukturellt problem som är mycket svårt för enskilda människor att lösa på egen hand. Arbetslivet är i hög grad organiserat utifrån att kvinnor jobbar deltid och kan ringas in vid behov. Det leder till att de flesta människor organiserar sitt privatliv med hänsyn till detta, vilket i sin tur förstärker arbetsgivar- nas beteende, och så vidare i en ond cirkel.

Regeringen menar i sin skrivelse att detta komplexa problem kan lösas med jobbskatteavdraget eftersom det gör det mer lönsamt för kvinnor att gå upp i arbetstid. Regeringen menar därmed att problemet med deltidarbete beror på bristande ekonomiska incitament för kvinnor att gå upp till heltid. Om det verkligen vore fallet borde rimligen lika många män som kvinnor ha jobbat deltid och varit timvikarier innan jobbskatte- avdraget infördes. Men så var det inte. Det beror på att orsaken till pro- blemet inte är marginalskatteeffekterna, utan orsaken till problemet är ojämn arbetsfördelning i hemmet och arbetsgivares ovilja att erbjuda heltider och trygga jobb åt kvinnor.

Om dessa problem ska lösas måste därför arbetsmarknaden omstruk- tureras, och det måste ske en omfördelning av ansvaret för barn och hemarbete. Vi föreslår därför en skärpning av lagstiftningen som stärker rätten till heltid och begränsar de otrygga visstidsanställningarna. Vi föreslår också att föräldraförsäkringen görs individuell så att kvinnor och män ges samma ansvar för föräldraskapet. Det skulle utjämna oddsen mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden och tvinga arbetsgivare att acceptera att vuxna människor, oavsett kön, ofta också är föräldrar, vilket man måste ta hänsyn till.

Fru talman! Vänsterpartiet har en lång rad ytterligare förslag och re- servationer i detta betänkande, och jag står självfallet bakom dem alla, men för att spara tid nöjer jag mig med att yrka bifall till reservationerna 1 och 3.

(Applåder)

Anf. 133 ULF HOLM (mp):

Fru talman! För några dagar sedan var det internationella kvinnodagen och det var också hundraårsjubileum i år. I princip allt har blivit bättre för kvinnorna de senaste hundra åren, men utvecklingen går sakta och de senaste åren har framstegen stagnerat. I vissa fall har utvecklingen till och med gått bakåt. Regeringens ekonomiska politik förstärker den konservativa synen på kvinnor och män. Gapet mellan kvinnors och mäns löner har ökat med mer än 1 000 kronor i månaden under den senaste mandatperioden. 60 procent av regeringens skattesänkningar har gått till männen. Kraven på lönekartläggning hos arbetsgivare har sänkts. Listan kan göras lång, men en gemensam nämnare är att regeringens politik missgynnat kvinnorna.

Fru talman! En uppföljning av handlingsplanen för en jämställd arbetsmarknad är efterlängtat. Det var de rödgröna partierna som tog initiativet till en sådan under den förra mandatperioden. Sedan dess, under den nuvarande borgerliga regeringen, tycks dock frågan ha legat i träda. Regeringen beskriver sin handlingsplan mycket väl, och statistiken från Statistiska centralbyrån talar sitt entydiga språk. Kvinnor diskrimineras på grund av kön på alla nivåer i arbetslivet, något som dessutom får konsekvenser för kvinnor i övrigt, bland annat i form av en stor andel långtidssjukskrivningar, mindre inflytande i näringslivet och lägre pensioner. Enligt Statistiska centralbyrån utför kvinnor 25 procent mer obetalt arbete i hemmen än män. Regeringen lägger dock inte fram några skarpa förslag utan ber att få återkomma 2011.

Utvecklingen går sakta men säkert i rätt riktning, men det tar tid, mycket lång tid. Det kan vi i Miljöpartiet inte acceptera. Regeringen verkar fortfarande tro att problemen som finns på en strukturell nivå kan lösas genom individuella lösningar. Det tror inte vi från Miljöpartiets sida. Miljöpartiet föreslår därför åtgärder mot de strukturella problem som gör att kvinnor diskrimineras.

Fru talman! Först och främst gäller det kravet på jämställda löner. Egen lön, möjlighet till egen försörjning, handlar i grunden om möjlighet till självständighet och frihet. En lägre värdering av kvinnors arbete och yrkesval gör att kvinnor begränsas i löneutvecklingen och karriärmöjligheterna. Kvinnor får lägre lön och lägre pension. Kvinnors lägre lön och långsamma löneutveckling i kombination med huvudansvaret för hem och familj är påtagliga faktorer i det icke-jämställda samhället. Således är åtgärder för jämställda löner helt avgörande för att åstadkomma ett jämställt samhälle. Det finns en löneskillnad mellan kvinnor och män på 7 procentenheter som inte kan förklaras på annat sätt än att traditionellt kvinnliga yrken värderas lägre och lönesättande chefer bär på ojämsställda värderingar.

Såväl inom offentlig som privat sektor måste arbetsgivare ta sitt ansvar för jämställda löner. Miljöpartiet anser att regeringen ska ta initiativ till ett handslag med de fackliga organisationerna och arbetsgivarorganisationerna med målet att få bort könsrelaterade löneskillnader. Offentlig och privat sektor måste upprätta lönekartläggningar för att påvisa åtgärder och förhindra osakliga löneskillnader mellan män och kvinnor. Detta tillsammans med planer för jämställda löner och jämställdhetsarbete är några av våra viktigaste verktyg för att åtgärda ojämsställda löner.

Den borgerliga regeringen har emellertid starkt försämrat lagens krav på upprättande av lönekartläggning, planer för jämställda löner samt jämställdhetsarbete. Den borgerliga regeringen ändrade reglerna för lönekartläggning från att tidigare alla arbetsgivare hade skyldighet att upprätta lönekartläggning varje år till att enbart behöva göra det vart tredje år. Dessutom ändrade regeringen kravet på upprättande av jämställdhetsplan samt handlingsplan för jämställda löner till att gälla enbart arbetsgivare med fler än 25 anställda och att lönekartläggning endast behöver genomföras vart tredje år. Före denna förändring skulle arbetsgivare med fler än tio anställda upprätta jämställdhetsplan och handlingsplan för jämställda löner. Denna försämring av jämställdhetslagens krav på jämställdhetsplan och handlingsplan för jämställda löner innebär att 20–25 procent av arbetstagarna inte omfattas av jämställdhetsinsatserna. Det innebär att 21 000 färre företag som tillsammans har 300 000–350 000 anställda inte behöver upprätta handlingsplan för jämställda löner och jämställdhetsplan.

Miljöpartiet vill därför återgå till den tidigare jämställdhetslagens krav om att arbetsplatser måste upprätta lönekartläggning varje år. Vi vill också att handlingsplan för jämställda löner och jämställdhetsplan ska upprättas varje år på arbetsplatser med fler än tio arbetstagare.

Fru talman! Ofrivilligt deltidsarbete är en kvinnofälla. Det slår Gert-rud Åström fast i utredningen *Makt att forma samhället och sitt liv*. Det är också Miljöpartiets uppfattning. Det är orimligt att den samhälleliga normen för anställningsform utgår från kön. I många branscher är det fullständigt självklart att erbjuda heltidsanställning till män medan det är mycket vanligt att kvinnor är hänvisade till deltidsanställning. Att Miljöpartiet står bakom kravet om allas rätt till heltid betyder inte att vi vill avveckla allt deltidsarbete, men vår grundinställning är att det i mycket högre grad än i dag ska finnas en heltidsanställning i botten. Att det sedan finns många som av olika anledningar vill eller behöver arbeta deltid är en helt annan sak. Vår inställning kan således formuleras: rätt till heltid med möjlighet till deltid.

Fru talman! Miljöpartiet föreslår en utbyggd föräldraförsäkring. Den ska vara tredelad så att en tredjedel disponeras av vardera föräldern och en tredjedel är överlåtbar mellan föräldrar eller till annan nära vuxen. Det ger verkliga förutsättningar för män att ta ett jämställt helhetsansvar för ett liv med både hem, anhöriga och arbete.

Fru talman! Det finns också ett behov av barnomsorg på kvällar, nätter och helger. Alltför länge har politiken utgått från att alla familjer är klassiska så kallade kärnfamiljer. Det finns därför en lång rad lagar och regler som måste moderniseras. Många ensamstående föräldrar behöver ökat stöd och förbättrad tillgänglighet till barnomsorg.

När förskolan stänger kl. 18 förväntas den förälder som arbetar kvällstid ha en partner hemma som kan ta hand om barnen. Så ser inte verkligheten ut för många i dag. Dels finns det många ensamstående, dels kan båda föräldrarna ha arbetspass på kvällar, nätter eller helger. Miljöpartiet vill därför att det införs en rättighet till barnomsorg på kvällar, nätter och helger.

Fru talman! Tvärt emot regeringens bedömning anser Miljöpartiet att tiden är kommen för åtgärder mot underrepresentationen av kvinnor i bolagsstyrelser. För tio år sedan fanns det 5,6 procent kvinnor i börsbo-

lagsstyrelser. Motsvarande siffra för 2005 var 17 procent. I dag ligger nivån fortfarande under 20 procent.

I Norge infördes en lag om kvotering till börsbolagens styrelser där krav ställdes på minst 40 procent kvinnliga styrelseledamöter, annars skulle bolaget tvångsupplösas. Det gick. Det är inget bolag som har tvångsupplöst i Norge, utan där har man nu 40 procent kvinnor i styrelserna. Det saknas inte kompetens bland kvinnor i Sverige, utan problemet är att de inte blir invalda i bolagsstyrelser.

Kvotering är ett instrument som används när alla andra medel är uttömda. Miljöpartiet har länge krävt kvotering till bolagsstyrelser, men hittills har inget hänt. Miljöpartiet anser att så länge bolagsstyrelserna inte själva tar sitt ansvar måste lagstiftaren arbeta för jämställdhet. Sverige bör således införa en lag om kvotering som kräver att minst 40 procent av styrelseplatserna i bolagsstyrelser ska vara fördelade till underrepresenterat kön.

Fru talman! Det är hög tid att mer aktivt diskutera mannens del och ansvar i jämställdhetsarbetet. Det stora problemet med att aktivt driva jämställdhetspolitiken vidare är alla de tysta männen, de som inte är beredda att resa sig upp och tala för ökad jämställdhet. Ju fler män som aktivt engagerar sig, desto mindre blir motståndet.

Därför anser Miljöpartiet att det är viktigt att män på alla nivåer involveras i jämställdhetsarbetet och att regeringen stimulerar en sådan utveckling. Män bör även i högre grad involveras i kampen mot prostitution och slaveri, och särskilda insatser bör göras för att få män att på bred front ta avstånd från denna maktutövning.

Fru talman! Jag står givetvis bakom samtliga reservationer från Miljöpartiet och de gemensamma vi har tillsammans med Socialdemokraterna och Vänstern, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 1 och 3.

(Applåder)

Anf. 134 HILLEVI ENGSTRÖM (m):

Fru talman! Sedan alliansen vann valet 2006 har en historisk kraftsamling skett för ökad jämställdhet i Sverige. Jämställdhetspolitiken har under perioden 2007–2010 genomgått en avsevärd ambitionshöjning och tillförts resurser som dramatiskt skiljer sig från tidigare regeringars satsningar på området.

Ett nytt departement har inrättats med uppdrag att samordna och leda regeringens ambitiösa arbete för ökad och förbättrad jämställdhet inom alla politikområden. Tiodubblingen av anslaget från ca 40 miljoner kronor per år under den tidigare socialdemokratiska regeringen till nu ungefär 400 miljoner kronor per år har gjort det möjligt att ta ett samlat grepp inom flera områden.

Regeringen har beslutat om en ny strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet. Strategin, som är anledningen till dagens debatt, beskriver hur regeringens samlade politik stärker jämställdheten. Den innehåller dessutom särskilda åtgärder på 235 miljoner kronor som finansieras av jämställdhetsanslaget.

I strategin finns 68 konkreta åtgärder som alla har till syfte att leda mot målen som är:

1. att motverka könsuppdelningen på arbetsmarknaden
2. att främja jämställda villkor för entreprenörskap
3. att främja jämställt deltagande i arbetslivet och
4. jämställda arbetsvillkor.

Följande är ett axplock ur dessa 68 åtgärder. Det har inrättats en delegation för jämställdhet i skolan. Det har inletts satsningar på kvinnors företagande. Det har också inletts satsningar mot våld på arbetsplatsen. Som exempel har Arbetsmiljöverket fått i uppdrag att genomföra en särskild satsning på våldsutsatthet på arbetsplatser.

Satsningar sker också för att minska kvinnors sjukfrånvaro och arbetsrelaterade sjukdomar.

Vi har infört en utökad rätt till tillfällig föräldrapenning som framför allt gynnar ensamstående föräldrar. Det innebär att man kan låta sitt barn vårdas av någon annan person när barnet är sjukt.

Skattelättnader för hushållsarbete, det så kallade RUT-avdraget, är ytterligare en åtgärd, likaså jämställdhetsbonusen.

Det finns också åtgärder för jämnare könsfördelning på lärarutbildningen. I strategin nämns också en analys av män och jämställdhet. Där förväntar vi oss utredningsdirektiv under året.

Regeringens satsning är stor både materiellt och ekonomiskt. Därför är det nödvändigt att regeringen noga följer och återkommer till riksdagen 2011 som utlovat med en redovisning av resultaten.

Fru talman! Det finns fortfarande betydande problem inom detta område i ett av världens mest jämställda länder. Ett av de grövsta exemplen på vårt ojämställda samhälle är det våld och de hot och trakasserier som många kvinnor faller offer för. Jag menar det våld som sker på den plats där kvinnor borde känna sig särskilt trygga och säkra, det vill säga i hemmet, och där den som borde skydda och ge kärlek till kvinnan i stället blir en våldsförövare. När hemmet blir en brottsplats och kvinnor blir utsatta för våld krävs det ännu mer av samhället.

Dessa frågor tar vi i alliansen på stort allvar. Vi har bland annat genomfört en ambitiös handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Just nu pågår 56 aktiva åtgärder. Brottsförebyggande rådet har till uppgift att gå igenom och återkomma med resultat för dessa åtgärder, men redan nu kan vi se i en delrapport från Brå att åtgärderna har gett positiva resultat.

Det finns även andra frågor som bekymrar mig. Jag tänkte framför allt lyfta fram ojämställdheten i arbetslivet när det gäller deltidsanställningar. Inom kommuner och landsting, där vi politiker har arbetsgivaransvaret, sysselsätts ungefär 1,1 miljon människor. 80 procent av de anställda i kommuner och landsting är kvinnor. Där vi politiker är ansvariga är vi inte speciellt bra på arbetsgivarrollen, och det är något som vi måste förbättra och erbjuda framför allt kvinnor heltidstjänstgöring om de önskar det.

Tidigare i dag har vi hört, och jag kan understryka, att ofrivillig deltid är något negativt ur en mängd olika aspekter. Det är också en viktig fråga i årets avtalsförhandlingar mellan arbetsmarknadens parter. Jag och Moderaterna förväntar oss att man tar den här frågan på stort allvar.

Även kvinnor måste kunna försörja sig på sin egen lön och inte vara beroende av vare sig samhället eller sin partner för att klara vardagen. För att man ska klara vardagen och få en bättre ekonomi är jobbskatteavdraget viktigt speciellt för dem med mindre inkomster.

Det är sant som sägs att skillnaden i inkomst mellan män och kvinnor har ökat. Det finns en anledning till det. Det handlar om kvinnors lägre förvärvsfrekvens och större frånvaro från arbetsmarknaden. Kvinnor har varit sjukskrivna 50 procent mer än män. Det är något som vi försöker komma till rätta med genom bland annat rehabiliteringskedjan och de ändrade reglerna.

Det är bland annat kvinnors deltidsfrånvaro och kvinnors segregerade arbetsmarknad som är skäl till att de har lägre inkomst. Det är också sant att tre av fyra skattesänkarkronor har gått till dem med inkomster under 30 000 kronor; där finns många kvinnor. För ett vårdbidrag har det inneburit ytterligare en månadslön i disponibel inkomst per år.

En annan fråga som är viktig i jämställdhetsarbetet är vad vi gör i våra familjer. Jag brukar säga att jämställdhet börjar i hemmet. Vi som är föräldrar är viktiga förebilder för våra barn. Barn gör som vi säger och som vi gör. Jag menar att barn har rätt till båda sina föräldrars omsorg och kärlek. För barn är det viktigt att både mamma och pappa finns tillgängliga.

I dag ser vi en väldigt långsam attitydförändring när det gäller pappors uttag av föräldraledighet. Den är alltför långsam; det kan vi hålla med om. Det är framför allt högutbildade föräldrar som fördelar ledigheten relativt jämnt.

Om jämställdhet skulle vara det enda målet och det allra viktigaste värdet att värna i samhället och politiken skulle man kunna tvinga familjer att ändra sina livsval. Det är inte speciellt svårt. Det skulle vara effektivt och gå snabbt om man tvingade föräldrar att dela föräldraledigheten lika.

Till skillnad från oppositionen tror vi inte att det är den rätta vägen att gå. För oss moderater finns det andra värden i den andra vågskålen som också är viktiga att värna. Det är familjers möjlighet att bestämma själva, att göra egna val och få egen makt att bestämma.

De värdena står ibland i kontrast till varandra. En tvångsdelad föräldraförsäkring är ett sådant exempel. Föräldraförsäkringen är redan helt individuell. Hälften är pappans, hälften mammans redan i dag, men det är två månader som man inte kan överlåta till den andra föräldern.

Vi menar att det är en hyfsat bra avvägning när det gäller vad man ska bestämma i politiken och vad man ska bestämma i familjen.

Jag tror inte att vi politiker är de som bäst vet hur den enskilda familjen vill forma sin tillvaro. Vid samtal med föräldrar med små barn kan jag konstatera att man vill bestämma mer själv.

Jag tycker att det är lite förmätet att vi som är medelålders och har vuxna barn, eller inte har barn alls, ska tala om vad som är bäst för den enskilda familjen med små barn.

Men om det enda målet är jämställdhet är ju Vänsterns modell väldigt effektiv.

Vi vill genom incitament i form av en förbättrad jämställdhetsbonus uppmuntra och förmå familjer att vara mer jämställda – och framför allt förmå fler pappor att ta föräldraledigt. Vi delar målet att det är viktigt för papporna, för mammorna och för barnen.

Avslutningsvis vill jag säga att få saker vingklipper människors frihet i så stor utsträckning som fördomar, dåliga attityder, strukturer och förlegade ideal. Moderat politik tar sin utgångspunkt i övertygelsen att alla människor är unika och har egna beslut att fatta. Därför är jämställdhet en prioriterad fråga för oss.

Därmed yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 135 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s) replik:

Fru talman! Det lät stundtals riktigt bra, Hillevi Engström, att du tycker att kvinnor ska ha samma rättigheter som män, att de ska ha en lön att leva på, att det ska vara möjligt med heltid och att ni har gjort en historisk satsning. Man har satsat tio gånger mer.

Första gången jag hörde det skrev jag en fråga till riksdagens utredningstjänst om det, men det gick inte att utläsa.

När det gäller de satsningar som ni anser att ni gör måste man ta bort sådant som ni har försämrat för kvinnor, om man ska tycka att jämställdheten ska gå framåt.

Hur ska ni förbättra och hur mycket satsar ni på det som Hillevi Engström talade om, att kvinnor ska ha möjlighet att leva på sin lön och ha möjlighet att få heltid?

Redan har 25 000 välfärdsarbetare försvunnit. I era budgetskrivningar säger ni att 60 000 välfärdsarbetare ska bort. Vi vet att den privatisering som den borgerliga regeringen driver inte ger kvinnor bättre villkor på arbetsmarknaden.

Jag kan ge ett exempel. För inte så länge sedan träffade jag två kvinnor som sade: På det privata äldreboendet vikarierar vi för oss själva. Det finns så lite personal. Vi är uppsagda, men är återanställda på vikariat.

De vet inte vilka de vikarierar för eftersom det bara var de som jobbade där. Det är ett resultat av det privata äldreboendet.

Anf. 136 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Facit på hur det var tidigare, när det bara fanns en arbetsgivare, har inte varit helt lysande. Inom omsorgen i det socialdemokratiskt styrda Hagfors var det inte mer än en handfull som hade heltidstjänst. Kvinnorna arbetade deltid inom den kommunala verksamheten.

Kommuner och landsting har ju inte precis utmärkt sig som några föredömen som arbetsgivare. Det beklagar jag. Jag tycker att vi politiker har ett stort ansvar när det gäller kvinnors arbetsmiljö. Det gäller också ledarskap. Är man chef inom kommunen kan man ibland ha hundra underställda. Jag tror inte att formen har någon betydelse.

När det gäller att kunna leva på sin lön vet vi alla hur facken har misslyckats med att få upp kvinnors arbetsvillkor. Jag tror att det jobbskatteavdrag som vi har genomfört har gett mer än många låglönesatsningar och kvinnopotter har gjort. Därför tror jag att det är viktigt att

fortsätta att sänka skatter och fokusera på kärnverksamheter framför allt för dem med lägre inkomster.

Jag hänger inte med riktigt i resonemanget.

När det gäller att vikariera för sig själv finns det regler. Det ska vara tydligt vem man vikarierar för, annars är det ett ogiltigt vikariat. Det är väl en arbetsrättslig fråga hur man ska reda ut det på det privata äldreboendet.

Anf. 137 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s) replik:

Fru talman! När det gäller det sista kan jag upplysa Hillevi Engström om att din regering har sett till att man inte behöver det.

Det är ju inte de lågavlönade som har fått mest. Man kan gå till sig själv. Jag som riksdagsledamot har fått ungefär 3 000 kronor i rena pengar. Jag vet att de lågavlönade har fått betala med sitt jobbskatteavdrag till fördyrade kostnader.

Det brukar förekomma många siffror i det sammanhanget. Man brukar använda sig av uppgifter om undersköterskor och vårdbiträden. Medlemmar i Kommunal hade 2008 en genomsnittslön för heltid på ungefär 20 000 kronor. I genomsnitt arbetade medlemmarna 83 procent av heltid. Genast krymper månadslönen till 16 600 före skatt. 44 procent av dem är deltidsarbetande. Man kan räkna ut att lönen och jobbskatteavdraget inte alls blir mycket för dem.

Om man vill satsa på att de åtminstone ska få en heltidslön går det ju att lägga pengar på den sektorn. Man har lagt så mycket på jobbskatteavdragen. Det hade mer kommit kvinnor till del om man hade förutsättningar för en god arbetsmiljö och gjort de insatser som behövs i välfärdssektorn och inte sagt upp 25 000 anställda som man nu har gjort inom välfärdssektorn där kvinnor jobbar.

Där säger man många gånger att man inte orkar jobba heltid också eftersom man har en så tuff arbetsmiljö. Men ändå har man en så låg lön. Detta kan man satsa på.

Anf. 138 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Vissa delar håller jag med Ann-Christin Ahlberg om när det gäller kvinnors arbetsmiljö. 1,1 miljoner människor sysselsätts inom kommuner och landsting. 80 procent av dem är kvinnor. Det är vi från olika partier som styr kommuner och landsting, och vi har ett otroligt stort ansvar för att förbättra kvinnors arbetsmiljö.

Jag menar att det är helt orimligt att något arbete ska vara så hårt att man inte kan klara av att jobba heltid.

Jag har ett förflutet inom polisen, som ni känner till. Där jobbar alla heltid. Det är ett ganska tufft jobb fysiskt och psykiskt där man tar hand om både misshandelsoffer och avlidna personer. Där organiseras arbetet på ett sådant sätt att man klarar av att jobba heltid. Det handlar om ledarskap och om fackliga förhandlingar och överenskommelser.

När det gäller jobbskatteavdraget var min uppfattning att Socialdemokraterna faktiskt stödde och stöder de tre första stegen i jobbskatteavdraget och att det har varit positivt för de anställda, inte minst för dem som har lägre inkomster.

Men när det gäller vårt ansvar för kvinnor – där tycker jag så klart att det finns ett stort ansvar för den privata sektorn – måste vi förbättra vill-

koren. Det är en av de viktigaste frågorna i denna avtalsförhandling. Jag tycker att vi som politiker ska ta vårt ansvar och se över hur många som ofrivilligt jobbar deltid i våra egna kommuner och hur vi kan åtgärda det. Det är också därför som kvinnors inkomster är så låga relativt sett i förhållande till mäns inkomster. Männens ser till att få heltidstjänster, medan kvinnor nöjer sig med deltid. Det är det som gör att kvinnor i större omfattning blir sjuka.

Låt oss ta detta ansvar, framför allt där vi själva bestämmer, och sedan ställa krav på det övriga näringslivet också. Där har jag ingen annan uppfattning.

Anf. 139 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Fru talman! Hillevi Engström talar här fint om att regeringen har gjort en kraftsamling för jämställdhet. Men när resultatet efter drygt tre år av borgerlig regering faktiskt är att inkomstklyftorna mellan kvinnor och män har ökat kraftigt – inte på grund av att lönerelationerna har ändrats utan på grund av de skatteförändringar och försämringar i trygghetssystemet som regeringen har genomfört och att detta samtidigt har lett till minskad sysselsättning för kvinnor, att kvinnors sysselsättning i relation till mäns sysselsättning har minskat mer, att deltidsarbetslösheten inte har minskat utan tvärtom stigit och att kvinnors arbetslöshetsnivå har gått om männens – tycker jag att det är lite svårt att se att det finns några som helst positiva effekter i fråga om kvinnors möjligheter och villkor i arbetslivet av regeringens förda politik. Hela motiveringen till dessa försämringar i trygghetssystemen och till införandet av jobbskatteavdraget, som i huvudsak har gått till män, var att det skulle gynna kvinnors arbetsmarknadssituation.

Trots att vi har haft en kris som framför allt har slagit mot hårt mansdominerade sektorer i industrin och i byggsektorn visar det sig att det ändå är kvinnorna som har tagit mest stryk.

Då är min fråga till Hillevi Engström: Finns det någon positiv effekt för jämställdheten i arbetslivet som är relaterad till regeringens genomförda politik som Moderaterna kan visa på?

Anf. 140 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Jag tycker att det finns mycket som man kan peka på som gynnar både kvinnor och män. En viktig reform som framför allt gynnar kvinnor är att vi har tagit itu med de otroligt långa sjukskrivningarna som framför allt har drabbat kvinnor. Två tredjedelar av alla långtidssjukskrivna har varit kvinnor som inte har fått någon hjälp eller något stöd att komma tillbaka till arbetsmarknaden. Det har resulterat i att kvinnor över tid har sänkt sina inkomster och försämrat sin livssituation. Det har även påverkat deras framtida pensioner och deras hälsa.

Det är till och med så illa att om man är långtidssjukskriven blir man ännu sjukare i andra sjukdomar av att vara långtidssjukskriven. Även dödligheten är större om man är långtidssjukskriven. Detta är ett ganska bra exempel på detta.

Vänsterpartiet återkommer till inkomstklyftorna och den studie som har gjorts av RUT-avdraget. Om man tittar på förändringarna i procent har det gynnat de med lägre inkomster, medan det så klart har gynnat de med högre inkomster i kronor räknat. Det är samma diskussion som man

har i alla avtalsförhandlingar, där vissa fackförbund kräver procentuella uppräknings, medan andra kräver vissa krontalsförändringar. Med en låg inkomst gynnas man inte av procentuella förändringar.

Vi har gått igenom den största finanskrisen någonsin i modern tid. Det är klart att det har drabbat de flesta i Sverige och på arbetsmarknaden. Nu ser det lite positivare ut. Förhoppningen är därför att det ska vända. Jag ser ändå rätt positivt på detta. Det är ostridigt så att jobbskatteavdraget har gynnat alla på arbetsmarknaden, och framför allt de med lägre inkomster. Det har gett mer än de flesta kvinnopotter har gjort under många års tid.

*En jämställd
arbetsmarknad –
regeringens strategi
för jämställdhet
på arbetsmarknaden
och i näringslivet*

Anf. 141 JOSEFIN BRINK (v) replik:

Fru talman! Jag noterar att Hillevi Engström inte vill kommentera det stora misslyckandet, nämligen att kvinnors arbetskraftsdeltagande har försämrats mer än mäns, trots att det är det som är motiveringen till alla de försämringar av kvinnors totala inkomstnivå som är huvudlinjen i regeringens politik.

Jag ber ändå att få upprepa denna fråga. Ja, det är ostridigt så att det är fler kvinnor än män som har blivit av med sin ersättning från sjukförsäkringen som en effekt av införandet av den så kallade rehabiliteringsgarantin. Om dessa kvinnor har blivit friskare och kommit ut på arbetsmarknaden är den utestående frågan. Det mesta tyder på att det inte är så. 45 000 fler kvinnor står utanför arbetsmarknaden i år än för ett år sedan. Vilka är de? Varför har de hamnat i den situationen? Kan det möjligtvis ha något samband med att regeringen har genomfört försämringar i trygghetssystemen utan att erbjuda vägar tillbaka till rehabilitering och in i arbetslivet? Det var det som man sade att man skulle göra.

Återigen: Mäter man jämställdhet mäter man relationerna mellan gruppen kvinnor och gruppen män. Då är det otvivelaktigt så att de beräkningar som riksdagens utredningstjänst har gjort visar att inkomstrelationerna mellan kvinnor och män har försämrats. Det är större skillnader i dag mellan kvinnors och mäns inkomster. Det är dessutom större skillnad i sysselsättningsgrad och arbetslöshetsnivå mellan kvinnor och män än när regeringen tog över makten.

Jag upprepar min fråga: Finns det någonting konkret som är positivt som Hillevi Engström kan peka på som ett resultat av regeringens politik för jämställdheten på arbetsmarknaden?

Anf. 142 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Det som jag nämnde i mina tidigare repliker och som har förbättrat för kvinnor är att kvinnor har fått behålla mer av sina pengar. Det tycker jag är en otroligt stor förbättring. Om det inte är en förbättring att man får behålla uppemot en månadslön mer per år om man jobbar vet jag inte vad Josefin Brink letar efter för förbättringar på arbetsmarknaden för kvinnor. Där har vi olika uppfattningar.

Detta tillsammans med bland annat den reform som har syftat till att kvinnor ska kunna komma tillbaka till arbetsmarknaden kommer att stärka kvinnors möjligheter att få ett bättre liv och att kunna få en bättre pension och en bättre sjukersättning på sikt.

Det är någonting som jag tycker att oppositionen har misslyckats med under många år. Man har till och med sagt att man inte gjorde detta särskilt bra.

Dessa reformer tillsammans med andra tycker jag är sådana exempel på förbättringar när det gäller kvinnor och män.

Anf. 143 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Det är fascinerande att höra Moderaterna och Hillevi Engström här. Det mesta av samhällets problem, inklusive jämställdhetsfrågan, ska lösas med sänkta skatter. Det är standardsvaret från Moderaterna. Sänkt skatt är bra jämställdhet.

Men efter tre år med Moderaterna i regeringsställning måste det ändå vara bevisat att sänkta skatter inte löste problemen. Samhället har inte blivit mer jämställt. Tvärtom har Sverige halkat ned i fråga om jämställdhetsindex som görs över världens länder. Det måste vara en kraftig back lash för att vi ska göra det. Många av dessa saker handlar om lagstiftning.

Moderaterna driver arbetslinjen hårt. Hur kan det då komma sig att ni inte vill ta några steg för att förbättra barnomsorgen på kvällar, helger och nätter för ensamstående föräldrar eller för föräldrar som jobbar på sådana tider? För ensamstående föräldrar eller föräldrar som jobbar på nämnda tider borde det vara en förutsättning. Lagstiftningsvägen kan man se till att det blir en rättighet.

Det talas mycket om den offentliga sektorn. Hillevi Engström lät väldigt bekymrad över den ofrivilliga deltiden. Men också där kan man ta ett aktivt beslut. I och för sig håller jag med Hillevi Engström och hoppas lite grann att arbetsmarknadens parter bättre än vi kan lösa detta. Men frågan är om det inte går att lösa mellan arbetsmarknadens parter. Är Hillevi Engström beredd att ta till lagstiftningsmedlet för att få bort anställningarna på ofrivillig deltid? Det steget är vi i Miljöpartiet beredda att ta. Är också Moderaterna beredda att göra det?

Det är positivt att Moderaterna åtminstone tagit ett steg när det gäller kvotering i bolagsstyrelser. Om bolagen inte sköter sig i det avseendet utesluter inte Moderaterna en ändring i lagstiftningen beträffande kvotering. Det är inte sagt när. Förhoppningsvis blir det ganska snart.

Anf. 144 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Detta med tillgång till barnomsorg kvällar, nätter och helger är, det kan jag hålla med Ulf Holm om, ett bekymmer. Vi vill ju att människor ska kunna jobba när arbete erbjuds.

Vi har haft kontakt med SKL. Det är till och med så att det öppnas verksamhet på obekvämt arbetstid, inte minst i socialdemokratiska Hofors – jag ser att Hans Backman nu har lämnat kammaren.

Vår lösning på hur det här kan hanteras är den barnomsorgspeng som riksdagen har beslutat om och som ska följa med barnet så att föräldern kan välja en barnomsorg som passar den enskilda familjen. Personligen tror jag på att man måste kunna hitta alternativ i familjebarnomsorg, kanske i form av nattpappor eller nattmammor eller sådant. Jag tror kanske inte riktigt på institutioner natttid för barn, men det finns säkert olika lösningar på det. Detta är en viktig fråga. Skulle detta inte kunna lösas genom barnomsorgspengen måste vi självklart återkomma till det.

Att man inte får a-kassa därför att man inte tar erbjudet arbete kvällstid är helt motstridigt. Man måste kunna hitta lösningar i sammanhanget; det håller jag med om.

När det gäller ofrivillig deltid tycker jag att först och främst vi i kommuner och landsting kan göra vår hemläxa. Om det här skulle visa sig vara ett mycket stort bekymmer kan man fundera på att se över den regel i 25 a § lagen om anställningsskydd, LAS, som jag tror skulle kunna utnyttjas mer. Om man jobbar ofrivillig deltid ska arbetsgivaren kunna erbjuda fler timmar – så står det i dag i lagen – innan ytterligare någon anställs på deltid.

Förra året kom ett rättsfall som inte var särskilt uppbyggligt. Det gällde skokedjan Nilzon som förlorade i AD. Lösningar i sådana fall måste man hitta. Det är klart att det är orimligt annars. Jag har själv en dotter, 22 år, som jobbar deltid inom handeln. Affären är öppen från åtta på morgonen till tio på kvällen. Det är klart att vi inte ska ha en sådan arbetsmarknad. Att detta är ett bekymmer kan jag alltså hålla med om.

När det gäller ofrivillig deltid sades det också något om att lagstifta om deltid och heltid. Jag har tittat på de remissvar som kom på utredningen för något år sedan. Det var mycket oro kring att lagstifta.

Anf. 145 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag tackar så mycket för svaren här, Hillevi Engström. Det låter som att ni har funderat också på annat än skattesänkningar. Det är synd att ni inte snabbare tagit de initiativen i stället för att bara prata om skattesänkningar och om att skattevägen försöka förbättra jämställdheten, för det är totalt misslyckat.

På samtliga punkter här heter det ständigt: Vi bör titta på det och återkomma. I frågan om heltid och deltid och om att den offentliga sektorn borde ta ett ansvar är det uppenbart bevisat att vi inte lyckats i kommuner och landsting. Alla politiska partier i riksdagen säger det. Eftersom det är offentligstyrd verksamhet borde vi försöka göra något. Men det har inte fungerat. Då måste man ta ett steg till. Det är i det avseendet jag saknar fräscha idéer och att vi verkligen går i mål.

I förra replikskiftet skulle jag säga att jag tycker att det är bra att Moderaterna har öppnat för att kanske kvotera i bolagsstyrelser. Att Moderaterna som första borgerligt parti öppnat upp där tycker jag är ett bra steg. Frågan är *när* det kan bli aktuellt att göra något. Hur många år ska vi behöva vänta innan även Moderaterna inser att det här inte löser sig av sig självt? Det går för sakta, och det finns inget tryck i frågan. Bolagsstyrelserna ändrar sig inte av sig själva, utan fortfarande utser män i stor utsträckning andra män – detta trots att det finns väldigt många kompetenta kvinnor.

Slutligen: Jag beklagar att av det beträffande de 68 punkterna i skrivelsen mest handlar om att återkomma år 2011. Det är lite trist. Jag skulle önska lite snabbare besked så att Sverige inte tappar förstaplatsen som det mest jämställda landet.

Anf. 146 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Jag ska nämna några förslag till åtgärder i strategin: jämställdhetsinsatser i skolan, en delegation för jämställdhet i högskolan – där har vi Sacos ordförande Anna Ekström – åtgärder för en jämnare

*En jämställd
arbetsmarknad –
regeringens strategi
för jämställdhet
på arbetsmarknaden
och i näringslivet*

könsfördelning på lärarutbildningen, studier om kvinnors företagande, innovationer, jämställdhet inom scenkonsten, en tidsanvändningsstudie, forskning om kvinnors hälsa och så vidare. Det finns alltså väldigt många förslag till konkreta åtgärder. Men i Sverige har vi väl traditionen att först se hur verkligheten ser ut för att sedan utreda och komma med förslag.

Till exempel inom skolan, som jag tycker är väldigt viktig, ser jag mycket fram emot Anna Ekströms förslag om läromedel, lärarutbildningar och sådant. Det är en angelägen fråga hur små barn, och för den delen också stora barn, blir bemötta i skolan av lärare. Blir man bemött på ett stereotypt sätt utifrån kön, utifrån att man är flicka eller pojke, eller blir man bemött som individ? Väldigt få kvinnor står det om i historieböcker och andra läromedel. Barn får alltså redan från början en ganska skev bild av hur verkligheten ser ut.

Vi moderater föreslår i vårt jämställdhetsarbete att alla förskollärare och barnskötare får genomgå en genusutbildning för att lära sig mer om hur man kan bemöta barn individuellt. Vi tror att det mycket börjar i skolan och sedan i hemmet. Om det här inte sägs innehålla någonting får man, tycker jag, titta lite mer noga på förslagen. Sedan gillar man kanske inte alla förslag. Det finns ändå 68 förslag till olika konkreta åtgärder.

Framför allt vill jag när det gäller jämställdheten lyfta fram en fråga där jag vet att vi är överens, nämligen frågan om att bekämpa våldet i familjer och också partnerskapsvåldet. Där har vi gjort väldigt mycket konkret. Detta är också en viktig jämställdhetsfråga.

Slutligen får jag tacka för frågorna.

Anf. 147 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! Denna sena timme talar vi alltså om regeringens skrivelse om en samlad strategi för jämställdhet.

Trots ett under flera decennier pågående arbete hämmas utvecklingen på arbetsmarknaden fortfarande av att inte fler kvinnor kommer till sin rätt. Vi anser att ett ökat kvinnligt deltagande i arbetslivet och jämställda villkor för entreprenörskap är centralt inte minst när det gäller att ta till vara Sveriges tillväxtpotential.

Problemställningen är ganska tydlig. I dag tjänar, bestämmer och äger kvinnor mindre än män. Vi har en arbetsmarknad som till stor del är könssegregerad. Offentlig sektor domineras till allra största delen av kvinnor som i större utsträckning än män arbetar på frivillig eller ofrivillig deltid.

Kvinnors lägre förvärvsfrekvens är ett stort bekymmer, inte bara på grund av lägre inkomster. Även framtida pensioner påverkas, liksom möjligheterna till utveckling. Därtill är kvinnor sjukskrivna i större utsträckning och har ett mindre inflytande över sin arbetssituation än män.

Fru talman! Alliansregeringen gör dock mer för jämställdheten än Socialdemokraterna gjort under de senaste mandatperioderna. Totalt har 1,6 miljarder kronor tillförts jämställdhetsåtgärder, vilket faktiskt är en tiodubbling jämfört med tidigare program.

Skattelättnader för låginkomsttagare ger, som vi här hört, inte minst kvinnor i välfärdens sektorer större ekonomisk självständighet och frihet. Vår historiskt stora satsning på arbetslivsinriktad rehabilitering kommer dessutom främst kvinnor till del.

Att alliansen gett privata aktörer möjlighet att driva offentlig verksamhet – vård, skola och omsorg till exempel – har resulterat i en mängd nya företag, inte sällan drivna av kvinnor. Regeringen har också beslutat att ge fortsatt stöd till kvinnors företagande och satsar 100 miljoner kronor enbart för detta ändamål.

Ett mentorsprogram med 880 ambassadörer har startats runt om i landet för att inspirera fler kvinnor till entreprenörskap. Tryggare försäkringsvillkor för småföretagare kommer att presenteras senare under våren.

Fru talman! Avdraget för hushållsnära tjänster har debatterats en del under den senaste tiden. Jag tror att det avdraget är viktigt för jämställdheten. Många kvinnor som tidigare stod utanför arbetsmarknaden kan nu gå till jobbet med avtalsenliga villkor. Flera framgångsrika företagare i hemservicebranschen är kvinnor. Oppositionen går däremot till val på att riva upp en reform som faktiskt stärker kvinnors ställning på arbetsmarknaden.

Just nu diskuteras innehållet i en ny tillväxtstrategi för EU fram till 2020. Investmentbanken Goldman Sachs har gjort beräkningar som visar att ett ökat kvinnligt deltagande på arbetsmarknaden, till exempel i nivå med männens, skulle genomföra en bnp-ökning med 9 procent i länder som till exempel Tyskland och Frankrike. I sydeuropeiska länder som Italien och Spanien är den outnyttjade potentialen så stor som 20 procent. Siffrorna förstärker vår ståndpunkt att jämställdhet bör vara en bärande del i en tillväxtplan för Europa.

Sverige ligger dock i ett internationellt perspektiv långt fram när det gäller jämställdhet på arbetsmarknaden, men fortfarande finns det naturligtvis mycket mer att göra. Arbetet att bekämpa könsdiskriminering och skapa lika villkor och möjligheter måste gå vidare. Endast genom att öppna arbetsmarknaden för fler kvinnor och stärka kvinnligt företagande kan Sverige komma starkare ur krisen. Strategin för jämställdhet är ett sätt att fokusera på arbete än mer under de närmaste åren – därav strategins fyra punkter, eller inriktningar om man så vill. Totalt, fru talman, är det 68 punkter och åtgärder som redovisas, där regeringen redan har gjort eller kommer att göra allt.

Fru talman! Det går naturligtvis inte att lagstifta mot fördomar, dumhet eller en förlegad kvinnosyn. Här måste vi fortsätta att diskutera och beta av fråga efter fråga men alltid komma ihåg att det ska böjas i tid det som krokigt ska bli, det vill säga: Det är viktigt att börja redan i skolan. Där måste vi ha en analys och uppföljning av hur pojkar och flickor väljer och presterar – helt enkelt hur de kommer till sin rätt i skolans värld. Vi måste se till att bryta det könsrollsmönster som faktiskt fortfarande existerar i svenska skolor.

Flera delegationer är därför också tillsatta och ska redovisa sitt arbete i januari nästa år. Till detta kommer bland annat en teknikdelegation. Statens skolverk har ett uppdrag att främja jämställdheten, Tillväxtverket har sitt och Vinnova har sitt. Ett nationellt styrelseprogram för kvinnor genomförs av Almi, till exempel. Det syftar till att synliggöra och uppmärksamma kompetenta kvinnor så att de kan ta plats i bolagsstyrelser. Vi har också initierat en undersökning av hur valberedningar agerar för att främja en jämnare könsfördelning i bolagens styrelser.

Regeringen har även börjat ett projekt med att stärka arbetet med jämställdhetsintegrering inom den offentliga sektorn, och där har Göteborgs universitet ett uppdrag att utveckla metoder för just jämställdhetsintegrering i staten. Detta ska redovisas den 31 december i år.

Mäns våld mot kvinnor måste vi också tala om. Det är naturligtvis alldeles oacceptabelt. Detsamma gäller hedersrelaterat våld och våld i samkönade relationer. Mäns våld mot kvinnor är ett uttryck för makt och förtryck och ett omfattande problem som berör hela samhället, såväl kvinnor som män. Ytterst är det naturligtvis en fråga om jämställdhet och kvinnors fulla åtnjutande av mänskliga rättigheter. Det måste naturligtvis vara så att detta våld ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjligheter till kroppslig integritet. Alla människor ska kunna leva i frihet från rädsla att utsättas för våld och övergrepp.

Våld mot kvinnor är dessutom ett hinder för kvinnors möjligheter att åtnjuta de mänskliga rättigheterna fullt ut. Här arbetar regeringen med att bekämpa våld mot kvinnor och stärker även möjligheterna för kvinnor och män att delta på lika villkor i samhället. Man har redovisat en handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck. Man har redovisat 56 punkter i denna handlingsplan, som redan har påbörjats.

Brottsförebyggande rådet har fått i uppdrag att följa upp åtgärderna i handlingsplanen, och det som är glädjande att höra, fru talman, är att Brå åtminstone i en första utvärdering av satsningen konstaterar att denna handlingsplan resulterat i en imponerande mängd aktiviteter under de första tre år som har gått sedan planen beslutades. Det tycker jag är glädjande.

Fru talman! Eftersom timmen är så pass sen och jag tror att många vill hinna med plan och tåg hem ska jag be att få avsluta mitt anförande där. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 148 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s) replik:

Fru talman! Eva Flyborg och jag kan dela en del av analysen av hur det ser ut för kvinnor i arbetslivet, men därefter är det gemensamma verkligheten slut. För hur ska vi uppvärdera kvinnors arbetsinsatser, och hur ska vi se till att kvinnor också får möjlighet till sjysta och bra villkor?

Jag sade i mitt anförande: När männen får en hundralapp i lönekuppet får kvinnorna 84 kronor. Det är så vi värderas i pengar. Det är bara en sak; pengar kanske inte är allt. Men också i denna skrivelse ser vi klart och tydligt att regeringen tar pengar från kvinnor och ser till att män får ännu mer.

Mina frågor till Eva Flyborg är alltså: Vad tycker du egentligen är satsningarna för att kvinnor ska få det bättre på arbetsmarknaden? Hur kan det bli mer jämställt genom att man har hushållsnära tjänster? Hur får man mer jämställdhet genom att försäkra a-kassan? Hur kan det bli mer jämställt av att trygghetssystemen har försämrats för den som blir sjuk? Hur kan det bli mer jämställt av att man säljer ut välfärdssektorn? Hur kan det bli mer jämställt när man ger mer i skatteåterbäring till män än till kvinnor?

Anf. 149 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! Jag tror att alla i denna kammare, alla vi sju partier gemensamt, delar en strävan mot att göra Sverige mer jämställt. Det finns väl ingen som tvivlar på det. Sedan har vi lite olika medel för att nå dit och dessutom lite olika takt för att göra det. Jag måste säga att jag är glad över att denna regering har satsat så mycket pengar och satt i gång ett så oerhört ambitiöst program som den har gjort.

Det är också lite grann att sticka ut hakan att sätta i gång ett antal utredningar där man kommer tillbaka i en syntes. Det är nämligen det man har lovat till 2011. Då kommer alla ni här i oppositionen naturligtvis att kunna kräva resultat. Det är rätt och riktigt; så ska det gå till. Jag tycker att det är en bra ordning att vi först tittar på sakerna, utreder ordentligt och sedan kommer med förslag. Jag ser också fram emot de motförslag som oppositionen då har, och där tror jag att vi skulle kunna hitta en riktigt bra och givande debatt.

I detta läge, i dag, ser jag kanske att det inte är några stora motsättningar från oppositionens sida egentligen – det är inte så många förslag ni har att komma med, men det kanske inte är så konstigt just nu. Jag tror dock att 1,6 miljarder är den största satsning vi någonsin har gjort.

Om jag helt kort hinner med RUT-avdraget, fru talman, är det naturligtvis så att detta är en sektor som tidigare har dominerats av svarta jobb där man inte får vare sig pensionspoäng eller sociala försäkringar eller ingår i trygghetssystemet. Det är ju egentligen en skam för ett land.

Jag tycker att det är oerhört välgörande inte bara för kvinnor utan för oss som samhälle att vi uppvärderar den del av jobben som handlar om städning. Jag har aldrig förstått vad det är för fel på det. Det är helt naturligt att ge en subvention eller lön eller vad det nu är till en man som sätter in ett fönster, men kvinnan som ska putsa det ska inte ha det. Det där tycker jag kanske är det värsta av allt – att man har en förlegad kvinno-syn och syn på det som kvinnor traditionellt har bidragit med till samhället.

Anf. 150 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s) replik:

Fru talman! Jag måste påpeka att det är viktigt att man utreder först. Det är väl denna regering ett typiskt exempel på att man inte har gjort i andra frågor. Ni har fått backa flera gånger när det gäller a-kassan och sjukersättningen eftersom det inte blev som ni hade tänkt er. Egentligen var det väl så att det blev som ni hade tänkt er, men ni orkade inte stå emot.

När det gäller kvinno-syn och hushållsnära tjänster tycker jag att Eva Flyborg pratar om två helt olika saker. Man kan prata om jämställdhet, och man kan prata om RUT-avdraget, som vi ser är en arbetsmarknads-insats.

Det jag funderar på är dock vad det kommer att ge barnen som växer upp för normer att en annan kvinna kommer och hjälper mamma i hemmet när hon inte hinner och orkar städa. Pappa vill inte hjälpa till, utan pappa betalar – om han nu har råd – för att slippa hjälpa till. Vem ska gå hem och städa hos städerskan? Om det är en flicka och en pojke i den familjen tror inte jag att det alltid hjälper att man har bra pedagoger på förskolan som talar om hur man ska leva ett jämställt liv, utan det är faktiskt mamma och pappa som är förebilder.

När det gäller subventioneringar utifrån svarta tjänster – ja, vi har ju sett att det är väldigt rika, som har använt det innan, som har haft råd att betala.

Det tycker jag är en dålig ursäkt för att de som redan har pengar inte har uppvärderat de tjänster som kvinnorna har hjälpt till med. De löner och villkor som kvinnorna har haft hos de män – som det ofta handlar om – som betalar svarta tjänster är någonting skamligt just för dem. Det får stå för dem.

Anf. 151 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Nu hänger jag inte riktigt med, eller så är det tvärtom. Att det är en kvinna som kommer och hjälper mamman som städar i hemmet är just den syn i samhället som vi vill komma bort ifrån. Ann-Christin Ahlberg talar om det som en sanning, så här är det alltid. Men så är det väl inte i alla svenska hem i dag. Det tycker jag känns lite fel.

Vidare säger man att det är pappan som betalar om han har råd. Enligt de undersökningar som jag har sett, och det kan vara fel, är det dock kvinnor som har beställt och betalat för de här tjänsterna till allra största delen. En överväldigande majoritet har betalats och beställts av kvinnor. Det var väldigt mycket fel.

Att man uppvärderar det som kvinnor tidigare har gjort gratis tycker jag är en bra sak att ge unga flickor som växer upp i dag. Det är inte fel att utföra saker som kvinnor traditionellt sett har gjort eller gör, det är bra. Man kan till och med starta företag inom de grenarna och branscherna. Det är det budskapet vi sänder ut till flickor och pojkar. Det är bra, det är inte dåligt att hjälpa någon annan. Serviceyrkena är inte fel.

Det har funnits en bild i Sverige, och kanske särskilt Socialdemokraterna har stått för den, att bara industriarbete är det rejäla, att man flyttar någonting tungt eller sätter ihop någonting. Så är det inte, utan vi har en tjänstesektor som är oerhört viktig. Båda delarna är viktiga, också kvinnors arbete. Att man uppvärderar det är någonting vi kan vara stolta över.

Dessutom lönar det sig eller åtminstone går jämnt upp för staten. Jag tror till och med att det lönar sig en smula att man gör en svart sektor vit på det här sättet.

En annan sak som jag är stolt över är rehabiliteringsserien. Jag tycker att det är så synd att ni fortsätter att skrämman med att man utförsäkras, stupstock, att folk ställs på bar backe. Det är inte så, det är en loop. Vi har en kedja, man gör en sväng och kommer tillbaka om man inte klarar det.

Anf. 152 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag börjar med frågan om vårdnadsbidraget och jämställdhetsbonusen. Jag skulle gärna vilja höra Eva Flyborgs recension av hur det har gått. Har jämställdhetsbonus gynnat jämställdheten, eller hur blev effekten egentligen?

Jag tycker att det är bra att Eva Flyborg lyfte fram mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, för det är ett jätteproblem. Riksdagen ändrade lagen för några år sedan, och vi hade hoppats på att den ändringen skulle leda till att fler fälldes efter alla anmälningar. Tyvärr har det inte blivit så. Är Eva Flyborg och Folkpartiet beredda att tillsätta en ny utredning för att se över frågan och gå över till samtyckeskravet, att man

ska ge samtycke till sex? I dag frågas kvinnor ut på helt andra premisser än män om våldtäkter. Jag tror att det är viktigt att samhället säger ifrån: Det här är inte acceptabelt, och vi är beredda att vidta flera åtgärder eftersom de vidtagna inte tycks ha gett önskad effekt.

Slutligen saknar jag faktiskt i Eva Flyborgs anförande någonting om männens ansvar i jämställdhetsarbetet. Anser inte Folkpartiet att också vi män har ett visst ansvar och måste involveras och uppmuntras att mer delta i det? Det stora problemet, som jag kan se det, är att många män tystnar i de här debatterna. Trots allt är det tyvärr vi män som är ett av problemen i jämställdheten. Vi tar mycket plats både på det ena och på det andra sättet. Då tycker jag att det är viktigt att lyfta fram män som aktivt deltar i jämställdhetsdebatten och tar parti för ökad jämställdhet mellan män och kvinnor.

Anf. 153 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Det var i stort sett tre områden som Ulf Holm tog upp. Jag börjar från slutet.

Män som tar sitt ansvar i sitt hem är mycket bra. Det var därför som vi förde fram och genomförde den för många förhatliga pappamånaden till exempel. Jag tycker att vi i Folkpartiet har en bra track record på det här området. Där vill vi göra fler saker, inte mer kvotering. Om Ulf Holm har goda idéer ska vi lyssna på dem, absolut, det kan jag lova.

Våld mot kvinnor ville jag särskilt ta upp därför att det är allvarligt. Det beskär inte bara kvinnorna utan i mångt mycket också barnen som drabbas. Jag tycker att man kan göra ännu mer för våldsutsatta kvinnor. Vi är en bit på väg, men där måste vi ständigt göra mer och kanske också tänka i nya banor.

Vad gäller vårdnadsbidrag och jämställdhetsbonus kan man se det på lite olika sätt. För mig är det två komponenter i det hela som jag tycker är riktigt bra. Det ena är en grundläggande valfrihet. Jag tycker inte att vi från statens sida ska bestämma och säga: Så här många månader ska just den mannen vara hemma med just det barnet eller just den kvinnan med det barnet. Det går inte att göra det, tycker jag.

Det finns gott om exempel, och det har ni säkert själva också, där pappan går bättre ihop med vissa barn och mamman går bättre ihop med vissa barn. Det handlar helt enkelt om personkemin. Det kan handla om vilken typ av jobb man har för tillfället. Föräldrarna kan vara helt jämställda, men i en viss period passar det bättre att hon är hemma, i en annan period passar det bättre att han är hemma. Då tycker jag att familjen ska ha den grundläggande friheten att bestämma detta själv.

Det kan också handla om hur mycket tid på dagis barnen klarar av helt enkelt. Det kan vara väldigt olika mellan olika barn. Vi vill styra så lite möjligt men så mycket som möjligt för att det ska bli en tydlig jämställdhetsreform.

Anf. 154 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag håller med om att valfrihet är viktig för människor. Människor måste få välja själva hur de vill leva. Samtidigt finns ett antal övergripande mål vi måste ha med i samhällsutvecklingen. Där ligger jämställdheten väldigt högt. Vi har många gånger, framför allt när vi är

utomlands, varit stolta över att kunna säga att det mest jämställda landet är Sverige.

Det finns en konflikt, och det måste även Eva Flyborg förstå, mellan den enskildes valfrihet och åtgärder för att öka jämställdheten. Det går alldeles för sakt. Det finns hur många undersökningar som helst, den senaste TCO:s om pappaindex som visar att det kommer att dröja 50 år innan vi får ett jämställt uttag av föräldraförsäkringen. Ska vi vänta i 50 år? Eller anser vi att vi måste ta några steg för att minska den tiden för att få ett mer jämställt uttag?

Det är den fråga vi måste ställa oss. Där har vi från Miljöpartiet sagt att vi inte kan vänta i 50 år. Det är inte rimligt. Det måste gå snabbare.

Ofta är det så, framför allt i Sverige, att ändrar man lagen lyder alla. Det blir en självklarhet, en norm som alla tycker är självklar efter fyra år, och man kan inte begripa hur man tyckte något annat fyra år tidigare. Vi tror att det kommer att bli så i fråga om många av de förslag som vi har på jämställdhetsområdet. Tyvärr måste det till en lagstiftning därför att normen att männen tar plats är för stark. Männen kommer inte att ge upp frivilligt, om jag uttrycker det så, utan vi måste få till en lagstiftning.

Jag hade hoppats att Folkpartiet hade insett det och vågat ta några fler steg inom jämställdhetsområdet. Det skulle behövas. Allt kan inte lösas med skattesänkningar.

Anf. 155 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Nej, det håller jag absolut med om. Det är just därför vi inför till exempel jämställdhetsbonusen, som är den andra delen av grip-tångstekniken. Dels har vi friheten med vårdnadsbidrag, där familjen får bestämma själv, dels har vi jämställdhetsbonusen som motverkar på den andra sidan. Jag tycker att det finns en bra balans i förslagen.

När det gäller rankningen ska man vara försiktig med statistiken som bekant. Att Norge kvoterade sina bolagsstyrelser gjorde att Sverige hal-kade ned marginellt. Det är ingen stor förskjutning, utan jag skulle nästan vilja påstå att utan det ligger vi kvar på samma goda höga nivå. Vi kan återkomma till detta i något annat sammanhang.

Det sätt som man gjorde på i Norge tror jag kommer att visa sig vara ganska olyckligt. De rapporter som jag har sett har visat att man, för att kunna fylla upp den kvot av kvinnor som behövdes i bolagsstyrelserna, gjorde i huvudsak två saker som inte var bra någon av dem.

Det ena var att man i stort sett dammsög nivån under bolagsstyrelsen, det vill säga de verkställande ledningarna, så där finns det nästan inga kvinnor kvar. Ryktet säger dessutom att anledningen till att de norska företagen börjar gå så dåligt är att det inte finns några kvinnor kvar som styr i företagen. Det kan vi också återkomma till. Det andra var att man ändrade bolagsform. Man gick ur formen bolag och behövde därmed inte följa den lagen och träffas av bestraffningarna.

Det som man gjorde med tvingande lagstiftningsmedel visar sig, preliminärt i alla fall – vi får återkomma till detta – få rakt motsatt effekt. Det blev dåligt – tre fel av tre.

Då tror jag att det är bättre med vår modell. Vi uppmuntrar konsekvent, vi tillsätter ambassadörer för kvinnligt företagande, vi satsar på utbildning av kvinnorna och det finns flera andra saker som kommer senare. Jag tror att det är en bättre väg.

Anf. 156 DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd):

Fru talman! Jämställdhet är inte bara en rättvisefråga, utan jämställdhet är även i allra högsta grad en samhällsekonomisk fråga. Den ekonomiska tillväxten blir bättre om hela befolkningens kompetens och skapandekraft tas till vara och inte bara halva befolkningens. Och med en jämnare könsfördelning på arbetsmarknaden bidrar vi till starkare bnp-utveckling. Genom en jämnare könsfördelning ökar också kvinnors självbestämmande, kvinnors privatekonomi förbättras och kvinnors drömmar kan förverkligas.

I dag debatterar vi regeringens skrivelse *En jämställd arbetsmarknad – regeringens strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet*. Där redovisar regeringen vilken inriktning jämställdhetspolitiken kopplad till arbetsmarknaden bör ha under de kommande åren. Det är fyra områden som lyfts fram: att motverka könsuppdelningen på arbetsmarknaden och i näringslivet, att främja jämställda villkor för entreprenörskap, ett jämställt deltagande i arbetslivet och jämställda arbetslivsvillkor. Det är alltså 68 olika åtgärdsförslag som beskrivs i skrivelsen och som vi tror kan bidra till att stärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden. Flera av åtgärderna har redan påbörjats.

Oppositionens förslag lyser dock med sin frånvaro. Jag kan inte se i oppositionens reservationer här i dag ett rejält alternativ på jämställdhetsområdet i arbetsmarknadspolitik.

Fru talman! Att öka kvinnors ekonomiska självständighet innebär att kvinnor får arbete och egen försörjning. Ett sätt att uppmuntra det är att stimulera det kvinnliga entreprenörskapet och företagandet. Vi vill att kvinnor inte bara ska ha en lön utan också kapital och därmed få ökad makt.

Om vi någonsin ska förändra den manliga struktur som råder inom näringslivet måste fler kvinnor ha mer makt och inflytande i just näringslivet. Men vi måste också arbeta med attityder och värderingar.

Många kvinnor jobbar inom den offentliga sektorn och gör ett fantastiskt arbete, och där finns stor kompetens. Men vi kan använda den kompetensen ännu bättre än i dag och ännu mer smart. Genom att bryta upp monopol inom vård och omsorg kan fler kvinnor få ökade möjligheter att starta, driva och äga företag. De kan också utveckla fler tjänster men även, tror jag, produkter inom välfärdssektorn. Många av de här tjänsterna, men även produkterna, kan också säljas på export. Vi behöver ta vara på all innovationskraft som finns på hela det välfärdsområde som finns i Sverige och som vi har utvecklat. Vi ska ta vara på det för att utveckla Sveriges ekonomi men också för att stärka kvinnors ställning.

På näringslivsområdet har regeringen också påbörjat ett viktigt arbete vad gäller kvinnor och företagande. Regeringen har bland annat utsett 880 ambassadörer. De är ute och undervisar kvinnor i företagande och vill också uppmuntra flickor ute på skolorna till att göra alternativa yrkesval. 100 miljoner kronor har avsatts per år under 2007–2009 för att främja kvinnors företagande samt stärka kunskapen och forskningen om kvinnors företagande.

Alliansen satsar på jämställdhet. Som har sagts här tidigare har anslaget på jämställdhetsområdet mer än tiodubblats under innevarande mandatperiod jämfört med när Socialdemokraterna styrde. Det har gett utrymme för en mer kraftfull jämställdhetspolitik på flera områden än

Prot. 2009/10:86

11 mars

En jämställd arbetsmarknad – regeringens strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet

tidigare. Man kan säga att vi egentligen har jobbat mer med forskning, metodutveckling och olika projekt, alltså jobbat väldigt metodiskt för att få till stånd en förändring på jämställdhetsområdet. Vi håller inte på med så mycket plakatpolitik och sådant som är lätt att sälja in, utan det handlar väldigt mycket om metodutveckling.

Fru talman! Diskrimineringen av kvinnor på arbetsmarknaden är naturligtvis oacceptabel, för den finns. Därför har regeringen infört en diskrimineringsersättning som den som har diskriminerat får betala. Den är kraftfull och ska visa på att det kostar att diskriminera. Men vi behöver göra ännu mer. Framför allt gravida kvinnor diskrimineras fortfarande i dag på arbetsmarknaden, och där kan vi göra mer.

Regeringen har gjort en rad insatser för att också öka jämställdheten i skolan. En delegation med uppgift att lyfta fram och utveckla kunskap om jämställdhet i skolan har tillsatts. Delegationen ska bland annat utveckla kunskap om jämställdhet i skolan, analysera orsakerna till skillnader mellan flickors och pojkars resultat och prestationer, utvärdera metoder för att bryta traditionella könsroller samt föreslå lämpliga insatser.

Regeringen har också tillsatt en delegation som har till uppgift att öka flickors intresse för matematik, naturvetenskap, teknik och informations- och kommunikationsteknik. Det är viktigt att utmana traditionella val av utbildning och yrkesval om vi ska få en jämnare könsfördelning på arbetsmarknaden. Det är bra att regeringen tagit tag i denna fråga, att börja redan i skolan.

För att kvinnor ska kunna delta på arbetsmarknaden och samtidigt ha barn krävs att man kan förena familj och arbetsliv. Den svenska föräldraförsäkringen har gjort det möjligt för kvinnor att kombinera detta. Men för att få en mer jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet behöver vi få fler män som tar sitt föräldraskap på allvar.

Därför är det glädjande att Försäkringskassan nyligen visat på en positiv ökning av pappaledigheten. Statistik från Försäkringskassan visar att männens andel av föräldraledigheten ökar. I fjol var 22,3 procent av männen föräldralediga. Det är den högsta nivån hittills. I snitt tog papporna ut 34 dagar i fjol jämfört med 24 dagar år 2000. Uttagen har framför allt ökat när det gäller de yngre barnen. Det här är en positiv utveckling som vi måste fortsätta att uppmuntra. Barn behöver båda sina föräldrar. Regeringens jämställdhetsbonus är ett incitament som ska gynna ökad jämställdhet i hemmet, men den behöver bli bättre utformad och vara enklare att ta ut.

Fru talman! I dag är det drygt 10 procent av landets befolkning mellan 16–64 år som är sjukskrivna eller tar emot sjuk- och aktivitetsersättning. Fördelningen är 60 procent kvinnor och 40 procent män. Att så många kvinnor är sjukskrivna är inte bra för deras ekonomi, och det är heller inte bra för deras framtid. Om man har varit långtidssjukskriven är risken väldigt stor att bli sjukpensionär, och då får man leva på 64 procent av sin lön. Det är bättre att ge hjälp och stöd till att få ett nytt arbete. Och de insatser som regeringen har gjort inom ramen för rehabiliteringskedjan, just för att underlätta för sjukskrivna att återgå i arbete, är därför i allra högsta grad en jämställdhetsåtgärd. Regeringen har frångått den tidigare passiva modellen som råde där kvinnor kunde gå sjukskrivna i årtal utan att få hjälp och stöd av samhället med olika aktiva insatser. Genom så kallade nyfriskjobb har regeringen också gjort det billigare att

anställa dem som har varit långtidssjukskrivna. Alliansen har gjort vägarna tillbaka till arbete fler och bredare.

Vid sidan av det utanförskap som många kvinnor hamnar i som sjukskrivna är frågan om heltid och deltid en viktig fråga, som också har varit uppe här i dag. Jag tror att vi är överens om att det är bra om de som vill arbeta heltid får arbeta heltid, och de som vill arbeta deltid ska naturligtvis få arbeta deltid. Men frågan är om vi ska lagstifta om rätt till heltid. Jag tror inte att det är rätt väg. Jag har också noterat att Miljöpartiet i sin motion skriver att Miljöpartiet är tveksamt till lagstiftningsvägen. Oppositionen är alltså inte enig när det gäller heltidsfrågan. Socialdemokraterna skriver i sin motion att det i första hand bör ske via kollektivavtal. Det finns alltså inte någon tydlig enighet när det gäller heltidsfrågan i oppositionen.

Men låt oss vara eniga om att vi vill att fler ska få heltid av dem som har deltid. Vi ska absolut jobba på det. Men vi tror att vi måste hitta andra incitament och påtryckningsmetoder för att skapa fler heltidstjänster.

Skattereduktion för hushållsarbete, det som vi kallar RUT, fyller nu också en viktig funktion för att jämna ut skillnaderna. Kvinnor kan på så sätt minska sitt obetalda arbete för att utföra betalt förvärvsarbete. En majoritet av dem som köper städhjälp är kvinnor. Eftersom kvinnor i större utsträckning utför det obetalda arbetet i hemmet möjliggör RUT-avdraget för kvinnor att gå upp i arbetstid. Det höjer kvinnors löner och framtida pensioner. Trots det vill de rödgröna ta bort RUT-avdraget.

Enligt arbetsgivarorganisationen Almega, som samlar alla de här företagen, utgörs 70 procent av dem som jobbar inom städbranschen av kvinnor. Det är därför oftast kvinnor som har möjlighet att få anställning genom denna skattereduktion. Det är inte sällan kvinnor som tidigare varit arbetslösa och som genom avdraget lyckas få in en fot på arbetsmarknaden. Många gånger är det kvinnor med invandrarbakgrund.

75 procent av dem som har anställts i branschen de senaste sex månaderna kommer från tidigare arbetslöshet. Ändå står Socialdemokraterna här och säger att ROT-avdraget är bra mot arbetslösheten, men att RUT-avdraget inte är det. Det förvånar, fru talman.

RUT-avdraget motverkar dessutom en svart sektor där många kvinnor jobbade tidigare, utan avtalsenliga löner, pensionsavsättningar och försäkringar. Kvinnors trygghet i denna sektor har ökat genom att svarta jobb har blivit vita. Ändå vill man återinföra det system som tidigare rådde.

Man säger som sagt däremot ja till ROT-avdraget, som gynnar män. Det förvånar. Varför är mäns arbete viktigare än kvinnors arbete i det rödgröna Sverige?

Fru talman! Jag har gått igenom oppositionens reservationer. Det har varit ett högt tonläge här i dag. Men läser man noga oppositionens alternativa förslag ser man att det är ganska tunt.

I reservation 3 är man överens. Det handlar om entreprenörskap. Det finns dock inte särskilt många idéer eller förslag på hur vi ska utveckla kvinnors entreprenörskap. Man pratar om kvotering i bolagsstyrelser, hur nu det hänger ihop med rubriken Entreprenörskap; det kan man inte riktigt utläsa. Man säger att man vill ha kvotering i bolagsstyrelser. Men det står väldigt tunt att ”det finns anledning att arbeta vidare med detta för-

slag”. Då undrar man bara: Hur skarpt är ert förslag om kvotering till bolagsstyrelser? Det låter inte särskilt tufft.

I reservationerna 5, 6 och 7 är ni oense om föräldraförsäkringen. Ni har varsin reservation och är alltså inte ense.

Tittar man på vad Socialdemokraterna vill på föräldraförsäkringsområdet kan man läsa om nattis. Vad hade det med föräldraförsäkringen att göra? Men det är det de skriver. Vänsterpartiet skriver att man vill ha en individuell föräldraförsäkring. Okej, då har man i alla fall talat om vad man vill. Miljöpartiet skriver i sin reservation om föräldraförsäkring att de är motståndare till RUT-avdrag. Jaha, handlar det om föräldraförsäkringen? Utbyggd föräldraförsäkring som är tredelad vill man ha, och så vill man ha nattis.

Det är inte så mycket nytt när det gäller föräldraförsäkringen, och det är ingen enighet från oppositionen.

I reservation 8 skriver Vänsterpartiet att man är motståndare till privatiseringar inom vård och omsorg. Men det har inte Socialdemokraterna eller Miljöpartiet tyckt.

Frågan är vad det är för opposition vi har. Vad är det ni vill på jämställdhetsområdet på arbetsmarknaden? I hela betänkandet är det två reservationer där ni är eniga. Reservation 1 är en liten allmänpolitisk deklaration mot regeringen. I reservation 3 säger man lite tunt att det finns anledning att arbeta vidare med förslaget om kvotering. Det är inte någon särskilt kraftfull opposition.

Fru talman! Därför yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande.

(Applåder)

Anf. 157 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag tror att Désirée Pethrus Engström kan lugna ned sig lite. Hon behöver inte oroa sig för att det inte ska komma några propositioner efter valet 2010. Vi kommer med skarpa förslag, och vi är redan nu överens om ganska många saker. Det har inte varit så i detta betänkande, men våra partiledare och språkrör skrev till exempel på Aftonbladet på den internationella kvinnodagen, och där fanns en del skarpa förslag.

När det gäller rätten till heltid behöver inte heller Désirée Pethrus Engström oroa sig. Vi har en gemensam uppfattning i s, v och mp. Vi är tveksamma till lagstiftning. Vi önskar i första hand att arbetsmarknadens parter tar hand om detta. Men om de inte skulle lyckas utesluter inget av våra partier att vi måste ta fram en lagstiftning. Alla tre partier anser att detta är ett jättestort problem. Vi kan inte bara sitta ned med armarna i kors, som regeringen väljer att göra, utan måste göra aktiva insatser.

När det gäller kvotering i bolag har vi också en gemensam uppfattning. Det är någonting vi tänker gå fram med. Exakt hur lagstiftningen ska se ut, om den ska kopieras från Norge eller om det finns något annat förslag, vågar jag inte svara på. Men det fanns en utredning som lade fram ett förslag 2006, om jag inte minns fel, om hur det skulle gå till. Man hade bland annat tittat på om det är tillåtligt enligt EU-lagstiftning och så vidare. Det fanns enligt den utredningen inga juridiska hinder alls, ej heller från EU-lagstiftningen. Det är alltså möjligt.

Jag tror att det var allt. Nu svarade jag i stället för att ställa frågor, kom jag på.

Anf. 158 DÉsirÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Det var väl jättebra! Jag tackar för de svar som jag fick på mina frågor.

Det är lite intressant: Vi ska bli eniga, säger Ulf Holm. Det är jättefint. Vi får väl se vad ni kommer fram till. Men man kan inte utifrån det här se att detta skulle bli kraftfullt på jämställdhetsområdet. Det kan man inte säga.

Ni är tveksamma till att införa en lagstiftning om rätt till heltid. Men om det inte blir någon förändring är ni öppna för det. Men ärligt talat, vi tog vid 2006. Ni hade haft ganska lång tid på er innan dess, tolv år, då ni hade kunnat genomföra förändringar när det gäller rätten till heltid. Var det väldigt skarpt läge redan då? Det är väl inte så mycket som har förändrats egentligen sedan dess. Men vi vet att det finns problem med att gå in med lagstiftning. Många fackliga organisationer säger detsamma.

Kvotering i bolagen vill ni ha. Men hur? Det vågar du inte svara på, säger du. Vi får väl se vad det blir. Det är i alla fall väldigt otydligt, kan man konstatera. Oppositionens alternativa förslag är väldigt otydliga. Det är i dag svårt att stå här och känna att vi skulle vara angripna, för ni skjuter med en hagelböss rätt ut i luften. Men det är inte några säkra skott.

Är det här verkligen det bästa ni kan? Då kan jag bara beklaga. Det är ganska bra att ha en bra opposition; man kan få väldigt mycket bra förslag. Men än så länge har jag inte sett några nya förslag på hur man ska kunna förbättra jämställdheten på arbetsmarknaden.

Anf. 159 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Skillnaden mellan att vara i opposition och i majoritet är att majoriteten lägger fram propositionerna och har tillgång till utredningstjänsten på Regeringskansliet, medan oppositionen inte har denna möjlighet. Därför är det väldigt svårt för oss att lägga fram lagförslag i våra reservationer. Jag hoppades kanske att Désirée Pethrus Engström hade förstått att hon nu sitter i majoriteten och inte i oppositionen.

Vi kommer med förslag. På många av de här områdena har problemen blivit större under denna mandatperiod. Regeringens jämställdhetspolitik har misslyckats på flera punkter. Bland annat har lönegapet ökat med 1 000 kronor mellan män och kvinnor. Vi måste därför ta stegen.

Vi har angett inriktningen på det rödgröna jämställdhetsarbetet. När vi, hoppas jag, får regeringsmakten efter valet den 19 september kommer vi att lägga fram skarpa förslag. Jag tror inte att Désirée Pethrus Engström behöver oroa sig. Jag tror också att vi har tillräckligt många bra förslag som kommer att få väljarnas stöd.

Väljarna ser också de problem som finns på arbetsmarknaden. Väljarna förstår också att man inte kan lösa allting skattevägen. Det är inte sänkta skatter som är svaret på allting. Lösningen på den ojämställda arbetsmarknaden heter inte enbart hushållsnära tjänster. Det finns andra förslag också som vi kommer att lägga fram. Det kommer vi att göra när vi har fått väljarnas stöd efter valet den 19 september.

Anf. 160 DÉsirÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Absolut, ni har ingen möjlighet att lägga fram lagförslag, eller ni kan naturligtvis göra det, men jag hade förväntat mig lite mer

idéer kring hur vi ska förändra och förbättra. Det ni pratar om i era reservationer är frågor som har varit på tapeten under *många* år.

När det gäller nattis vet vi att kommunerna vill ha kvar sitt självstyre. Det är de som vill bestämma.

Heltidsfrågan – om vi inför rätt till heltid kan det innebära att några arbeten slås ut. Facken tycker inte heller att det alltid är så jättebra.

Kvotering till bolagsstyrelser – visst kan man göra det. Men har vi förändrat attityder på vägen mot det målet? Eller ska vi börja här uppe och utforma en lagstiftning men inte ha människorna med? Jag tänker på alla öststatsländer där man införde kvotering för kvinnor. När man tog bort kvoteringen försvann alla kvinnorna. Vad hade man uppnått då? Inga förändringar i attityder hos de män som ville ta över så fort kvoteringen försvann.

Visst kan vi jobba med sådana plakatpolitiska frågor, men vi måste också förändra. Vi måste börja så. Det är det den här regeringen faktiskt har gjort. Tittar vi på alla de förslag som har lagts fram, handlingsplaner mot våld mot kvinnor, människohandel, prostitution, ser vi en här av olika förslag.

Om du börjar analysera kommer du att se att vi faktiskt har gjort jättemycket när det gäller metodutveckling, olika projekt, studier och forskning. Jag skulle vilja säga att det här är en väldigt forskningsbaserad alliansregering. Jag tror att det är det som kommer att leda till förändringarna. Det är inte att vi går ut med en lagstiftning och säger att det här är lösningen på allt.

Lönegapet minskar, vad jag har förstått. Jag har sett andra studier än Ulf Holm har sett. Lönegapet minskar därför att kvinnors andel på arbetsmarknaden har ökat. Kvinnor jobbar mer. Vi vet att jobbskatteavdraget har gjort att kvinnor går upp i heltid. Får båda del av jobbskatteavdraget ökar inkomsterna i familjerna.

Anf. 161 JAN ERICSON (m):

Fru talman! Först vill jag instämma i Hillevis, Evas och Désirées anföranden som jag tycker visar mycket tydligt att alliansregeringen har gjort väldigt mycket för jämställdheten. Det har varit viktiga åtgärder, inte bara plakatpolitik utan sådant som faktiskt har haft betydelse.

Sedan måste jag faktiskt kommentera Ulf Holms inlägg lite. Han säger att den rödgröna sidan vill ta krafttag mot problemet med för mycket deltidstjänster till skillnad från regeringen som är passiv. Då lyssnar man efter vad det egentligen är Ulf Holm föreslår. Det är att man inte vill lagstifta om rätt till heltid men tycker att arbetsmarknadens parter ska ta tag i det. Det är krafttagen från den rödgröna sidan i den här frågan. Det är ingen skillnad mot regeringen som tycker precis samma sak. Var är krafttagen, Ulf Holm?

Jag ska inte ägna mitt anförande åt att tala om allting som vi ska göra och som vi har gjort. Jag ska faktiskt ägna mitt anförande åt att tala om vad vi inte ska göra.

Min dotter Anna är snart 17 år. Hon har precis som så många av sina vänner drömmar, visioner och mål i sitt liv. Hon vet vad hon vill. Hon är ambitiös och flitig i skolan, har bra betyg och ser bara möjligheter för sitt framtida liv. Hon vet redan att hon vill bli advokat. Hon tänker bli framgångsrik. Hon tror på sig själv och har en väldigt stark framtidstro.

Frågan är: Ska vi politiker försöka stärka min dotters och andra unga kvinnors självkänsla eller ska vi motarbeta den?

Ska jag verkligen säga till Anna: Tyvärr, min dotter, du är tjej. Politikerna i riksdagen tror inte att du klarar dig själv utan att vi lägger oss i. Du förstår, du är svagare än killarna, du duger inte på egna meriter. Du är inte tillräckligt stark för att få fatta egna beslut om ditt liv. Därför måste vi hjälpa dig med fast hand genom livet. Vi måste kvotera in dig på olika platser, från vaggan till graven.

Vi måste tyvärr tvinga din blivande man att vara hemma med barnen, för vi tror annars att du kanske skulle välja att vara hemma mer än halva tiden, och det vore inte bra för din karriär, förstår du. Och för att du ska ha några chanser att få ett toppjobb måste vi faktiskt lagstifta om detta också, för annars kommer du aldrig att ha en chans.

Vill du jobba politiskt måste vi varva valseglarna, annars kommer du aldrig att kunna stå överst, även om du är bäst.

Sedan finns det en liten baksida av politikernas omsorg också, för om du är mest kompetent för en utbildning kan det tyvärr hända att du ändå inte kommer in, för du vet, vi kan inte bara ha duktiga tjejer på vissa utbildningar. Vi måste kvotera in lite killar också. Det kan gå ut över dig, men det får du leva med. Pappas kolleger i riksdagen vet bäst, mycket bättre än du vet själv.

Okej, det kanske är en lite tillspetsad beskrivning. Jag medger det. Vi är inte där i dag. Men, allvarligt talat, är det verkligen denna bild av framtiden som vi vill ge unga tjejer, att de på något sätt är andra klassens medborgare, hänvisade till politiskt stöd och kvotering för att ha en chans i livet?

Fru talman! Jag är stolt över att kunna konstatera att den här regeringen inte har infört några typer av kvoteringar alls under mandatperioden. Tvärtom kommer inom kort ett lagförbud mot den könskvotering som i dag sker till vissa högskoleutbildningar.

Vi har också en mycket klok jämställdhetsminister som inser att kvotering är fel väg. Hon ser sambanden och vet att könskvotering alltid motverkar sitt syfte.

Kvoteringshoten lurar ändå i vassen. Med en rödgrön regering skulle vi få både könskvotering till börsbolagens styrelser och en mycket hårdare kvotering av föräldraledigheten, beslut som vore ett direkt hån mot alla kompetenta och självständiga kvinnor i vårt land som vill bestämma själva över sina liv.

Fru talman! Diskussionen om könskvotering till styrelseuppdrag i börsbolagens styrelser har blivit en obegriplig symbolfråga. Jag har aldrig någonsin hört någon kvinna utanför det politiska etablissemanget berätta att hon ligger vaken om nätterna i ilska över könsfördelningen bland några hundra styrelseledamöter i börsbolagens styrelser. Det är en lyxfråga för ett litet antal svenskar.

För de flesta kvinnor handlar jämställdhet om helt andra saker än om vem som sitter i börsbolagens styrelser. De flesta inser att de ändå aldrig skulle komma i fråga för dessa mycket få och exklusiva jobb. För den vanliga svenska kvinnan handlar livet mer om att få tillvaron att gå ihop, att kunna kombinera familj och karriär, att vara garanterad lika lön för lika arbete, men också rätten att få bestämma själv om föräldraledighet, utbildning och karriär – utan pekpinnar från politikerna. Alliansregering-

en har prioriterat dessa frågor de senaste åren i stället för att ägna kraften åt meningslösa symbolfrågor.

Diskussionen om kvotering till börsbolagens styrelser bygger för övrigt på en djup okunnighet om hur det ser ut i börsbolagsstyrelserna i dag. En liten begränsad grupp personer sitter i ett stort antal styrelser. Ofta är det män i 55–60-årsåldern. De känner varandra och har förtroende för varandras kompetens, men stänger på detta sätt också ute inte bara kvinnor utan även yngre personer, invandrare eller personer som inte ingår i de nätverk och maktsfärer som styr en stor del av svenskt näringsliv. Kan någon förklara för mig varför röster hörs endast för att kvotera in kvinnor i börsbolagens styrelser? Varför inte kvotera in unga män, invandrare, glesbygdsbor, pensionärer eller kanske mörkhåriga hundägare från Ubbhult?

Norge åberopas ofta som ett föregångsland när det gäller kvotering till börsbolagens styrelser. Man har en lagstiftning som kräver att minst 40 procent är kvinnor i dessa styrelser. Självklart medför det också att det i dag finns just 40 procent kvinnor i styrelserna. Det är ju inte så konstigt. Frågan är bara om det har gynnat jämställdheten och kvinnors ställning.

Timbro presenterade nyligen en rapport, som Eva Flyborg berörde lite kort förut, som visar att resultatet har blivit det omvända. Förutom att många börsbolag har avregistrerats från börserna, för att man i fortsättningen ska få behålla rätten att utse de personer som man vill och anser vara bäst lämpade, har andelen kvinnliga chefer på andra nivåer utvecklats sämre i Norge efter reformen och sämre än i andra länder. Rapporten konstaterar faktiskt att kvoteringslagen riskerar att stjälpa dem som man hade tänkt hjälpa.

Om uppdrag delas ut på grund av kön i stället för kompetens skadas kvinnors trovärdighet. Det gäller inte minst kvinnor som före kvoteringslagen fått styrelseuppdrag på egna meriter. Timbros rapport sticker till och med ut hakan och påpekar att forskare har studerat effekterna av den norska kvoteringslagen och konstaterat att den lägre erfarenheten hos inkvoterade kvinnor till och med drabbat vissa företag negativt. Detta menar man har medfört att styrelsekvinnors kompetens i allmänhet riskerar att ifrågasättas.

Visst är Timbrorapporten endast en av många röster i debatten om kvotering. Men den väcker frågor. Vilka signaler skickar könskvotering ut till samhället? Ska vi som politiker verkligen säga till svenska kvinnor att de inte duger på egna meriter, att de är för svaga för att ta sig fram och att de behöver politiska beslut för att klara familjeliv, utbildning eller yrkesliv? Är kvotering det bästa sättet att markera att män och kvinnor generellt har samma värde, samma förmåga och samma kompetens? Medför inte könskvotering just att man befäster bilden av kvinnan som underlägsen mannen?

Fru talman! Det kända styrelseproffset Peggy Bruzelius sade nyligen att könskvotering till bolagsstyrelser skulle vara en förolämpning mot alla kompetenta kvinnor. Tänk om det är så! All form av kvotering, inte bara på grund av kön, är kanske en förolämpning mot dem man vill kvotera fram i livet. Det kanske inte alls får den effekt som man har hoppats.

Själv har jag motionerat om ett lagförbud mot all form av kvotering, för jag anser att det är fel i alla sammanhang. Samhällets uppgift när det gäller jämställdhet är att ge unga kvinnor och unga män självkänsla och

framtidstro genom goda exempel och goda förebilder. Bara på det sättet bygger vi ett samhälle där alla människors kompetens tas till vara och där alla har samma chans och värderas på samma sätt oavsett kön.

Anf. 162 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s) replik:

Fru talman! Det senaste anförandet kan bara komma från en man som är okunnig i jämställdhetsfrågorna. Man blir upprörd. Självfallet ska vi uppmuntra våra döttrar att ta fajten för att få samma rättigheter som männen har i samhället i dag. Kvotering finns redan i bolagsstyrelserna. Det är bara det att kvoteringen sker så att män kvoterar in män. Kvinnor har inte ens chansen att öppna dörren och komma in. Man blir upprörd när någon säger att kvinnor inte ska få komma in med sin kompetens, och att det är så det ska vara.

Man kan bara titta på en rapport som heter *Styrelsekompetens*. Den visar att kvinnliga ledamöter i Sveriges största börsbolag i genomsnitt har högre utbildning än manliga. Dagens styrelsekvinnor är tvungna att prestera högre än sina manliga motsvarigheter för att nå dit. 7 procent av de manliga ledamöterna får i rapporten betyget noll, vilket betyder att de saknar högre utbildning än gymnasienivå. Ingen kvinna har fått motsvarande betyg. Endast 7 procent av kvinnorna saknar universitetsexamen mot 13 procent av de manliga ledamöterna. 52 procent av kvinnorna har erfarenhet av tre eller fler höga chefsposter mot 40 procent av männen. Brist på kunskap är det alltså inte, utan snarare en kvotering av män.

Anf. 163 JAN ERICSON (m) replik:

Fru talman! Ann-Christin Ahlberg säger att unga kvinnor ska ta fajten. Jag tycker också det, men frågan är hur. Ska de ta fajten genom en stark självkänsla, ett gott självförtroende och en tro på sig själv? Eller ska de ta fajten genom att någon annan talar om att någon annan talar om att du duger inte själv, utan vi måste hjälpa dig genom kvotering? Det är denna frågan handlar om. Jag har mycket större tro på unga kvinnor än vad Ann-Christin Ahlberg har. Det är det hela frågan handlar om.

Det är helt rätt att kvinnor inte har kommit in i de svenska börsbolagens styrelser. Det ser vi; det är bara att titta i bolagsordningarna och årsredovisningen. Men frågan är om detta verkligen beror på att man medvetet missgynnar kvinnor. Det kanske handlar om precis det som jag säger – att de svenska börsbolagen i dag styrs av en liten, liten grupp människor som sitter i varandras styrelser och som tillhör olika maktsfärer i näringslivet. Jag vet detta, för jag har själv arbetat mycket med börsbolag och analys av börsbolag i mitt tidigare arbete. Det är en liten grupp människor som styr en stor del av näringslivet i Sverige. De släpper inte in någon annan än personer från sina grupper. Det är en liten grupp män i övre medelålder som styr detta.

Precis som jag sade missgynnar detta inte bara kvinnor. Det missgynnar också ungdomar och alla andra som står utanför de här sfärerna. Det är där problemet ligger. En liten grupp män styr alla svenska börsbolag, eller många av dem, och sitter i alldeles för många bolagsstyrelser samtidigt. Där anser jag att problemet ligger, och inte i att det skulle finnas någon strukturellt missgynnande just av kvinnor.

Prot. 2009/10:86
11 mars

*En jämställd
arbetsmarknad –
regeringens strategi
för jämställdhet
på arbetsmarknaden
och i näringslivet*

Anf. 164 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s) replik:

Fru talman! Självfallet ska vi stötta våra tjejer så att de får uppfattningen att de duger själva. För så är det; de duger själva. Men det hjälper dem inte in i de positioner som de är värda att få utifrån den utbildning och kunskap de har.

Jag tycker att det är rätt så konstigt. Är ni inte eniga i ert parti i den här frågan? Från talarstolen sade du att du höll med Hillevi Engström. Henne har jag hört säga både här i kammaren och på tv häromdagen att man öppnar upp för möjligheterna att lagstifta om kvotering till bolagsstyrelser. Men jag kanske missuppfattade det.

Okej – det kan vara en liten klick som inte släpper in andra. Men varför släpper de hela tiden in män och inte kvinnor? Kvinnorna har utbildning och kompetens, men på hela arbetsmarknadsområdet är det så att kvinnor får ta det som blir över. De värderas inte på samma sätt som män.

Jag vet inte vilken erfarenhet Jan Ericson har av det. Men jag har stor erfarenhet av hur kvinnor diskrimineras på svensk arbetsmarknad. Det handlar inte om att de har lägre kompetens, utan det handlar om ren diskriminering. Det gäller allt ifrån ofrivilliga deltider till att komma in i bolagsstyrelser.

Om vi inte uppmuntrar de tjejer som går framåt blir det ännu värre. Men vi som politiker kan hjälpa dessa tjejer att få den möjlighet som alla män har tagit sig rätten till utan att för den sakens skull kanske ha den rätta kvalifikationen eller kompetensen. När kvinnor har detta får de stå och vänta på sin så kallade tur.

Anf. 165 JAN ERICSON (m) replik:

Fru talman! Jag har ganska god erfarenhet av frågorna. Jag har jobbat fackligt i 20 år och bland annat suttit och förhandlat när det gäller att jämna ut löneskillnader mellan män och kvinnor på min tidigare arbetsplats. Jag har sett mycket av detta och hur fel det ser ut.

Men jag tror inte att detta löses genom att man kvoterar till börsbolagens styrelser. Det hjälper inga andra kvinnor än just den lilla klick som platsar i styrelserna. Jag ser fortfarande att detta är lite av ett lyxproblem. De problem som rör vanliga kvinnor finns på helt andra nivåer i arbetslivet.

Man släpper inte in kvinnor i börsbolagens styrelser. Man släpper inte in *någon*, Ann-Christin Ahlberg! Man släpper bara in varandra inom en liten grupp människor. Man sitter i varandras styrelser. Det är där problemet ligger. Man släpper inte in någon – inte kvinnor och inte någon annan heller.

Jag har sett baksidan i verkligheten av könskvotering i olika sammanhang på min tidigare arbetsplats. Jag har sett hur personer som har könskvoterats in till chefsjobb efteråt har beklagat sig och sagt: Jag önskar att jag inte hade ingått i det här projektet, där man var garanterad en chefspost för att man vara kvinna bara för att man gick igenom ett jämställdhetsprojekt. Under hela sin karriär fick de här kvinnorna en stämpel på sig: Du fick inte chefsjobbet för att du var bäst utan för att du är kvinna! Det är en katastrof om man hamnar i det läget.

När det gäller vår diskussion internt i partiet om kvotering till börsbolagens styrelser har vi inte fattat något beslut om att vi ska ha detta. Tvär-

tom har vi ett partistämmobeslut som säger att vi inte ska ha det. Däremot har vi öppnat upp för en diskussion om detta, och det tycker jag är bra. Men när det gäller var vi kommer att landa i den diskussionen ska det givetvis underställas en ny partistämma i Moderaterna innan vi kommer att ta ett beslut om det. Vi har en arbetsgrupp som har arbetat med de här frågorna i partiet, och vi har många konstruktiva och framåt-syftande förslag. Just när det gäller könskvotering till börsbolagens styrelser för vi en diskussion, och vi får se var vi landar så småningom.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 mars.)

Prot. 2009/10:86
11 mars

*En jämställd
arbetsmarknad –
regeringens strategi
för jämställdhet
på arbetsmarknaden
och i näringslivet*

14 § Anmälan om interpellation

Anmälades att följande interpellation framställdes

den 11 mars

2009/10:284 Höjningen av priset på djurläkemedel
av *Catharina Bråkenhielm* (s)
till jordbruksminister *Eskil Erlandsson* (c)

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 mars.

15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 11 mars

2009/10:629 Utrikesdepartementets och utlandsmyndigheternas anlitande av privata säkerhetsföretag i utlandet
av *Hans Linde* (v)
till utrikesminister *Carl Bildt* (m)

2009/10:630 Svenska studenter deporterade från Colombia
av *Hans Linde* (v)
till utrikesminister *Carl Bildt* (m)

2009/10:631 Razzia mot kurdisk tv-station
av *Hans Linde* (v)
till utrikesminister *Carl Bildt* (m)

2009/10:632 Avskrivning av Haitis skuld till IMF
av *Hans Linde* (v)
till finansminister Anders Borg (m)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 mars.

16 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmäldes att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 11 mars

2009/10:600 Kärnkraft
av *Kent Persson* (v)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 mars.

17 § Kammaren åtskildes kl. 19.59.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen
kl. 13.55,
av andre vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 118 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 130 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med anf. 161 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Utökning av antalet suppleanter i miljö- och jordbruksutskottet	1
3 § Val av extra suppleant i miljö- och jordbruksutskottet	1
4 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan.....	1
5 § Meddelande om namnändring.....	1
6 § Hänvisning av ärende till utskott.....	2
7 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen.....	2
8 § Mellanöstern och Nordafrika	2
Utrikesutskottets betänkande 2009/10:UU9	2
Anf. 1 CARINA HÄGG (s).....	2
Anf. 2 HANS LINDE (v)	5
Anf. 3 BODIL CEBALLOS (mp)	8
Anf. 4 GUSTAV BLIX (m).....	11
Anf. 5 HANS LINDE (v) replik	14
Anf. 6 GUSTAV BLIX (m) replik	14
Anf. 7 HANS LINDE (v) replik	15
Anf. 8 GUSTAV BLIX (m) replik	15
Anf. 9 CARINA HÄGG (s) replik.....	16
Anf. 10 GUSTAV BLIX (m) replik	17
Anf. 11 CARINA HÄGG (s) replik.....	17
Anf. 12 GUSTAV BLIX (m) replik	18
Anf. 13 BODIL CEBALLOS (mp) replik	18
Anf. 14 GUSTAV BLIX (m) replik	19
Anf. 15 BODIL CEBALLOS (mp) replik	19
Anf. 16 GUSTAV BLIX (m) replik	20
Anf. 17 KERSTIN LUNDGREN (c).....	21
Anf. 18 CARINA HÄGG (s) replik.....	23
Anf. 19 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	24
Anf. 20 CARINA HÄGG (s) replik.....	24
Anf. 21 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	24
Anf. 22 HANS LINDE (v) replik	24
Anf. 23 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	25
Anf. 24 HANS LINDE (v) replik	26
Anf. 25 TREDJE VICE TALMANNEN	26
Anf. 26 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	26
Anf. 27 BODIL CEBALLOS (mp) replik	27
Anf. 28 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	27
Anf. 29 BODIL CEBALLOS (mp) replik	28
Anf. 30 KERSTIN LUNDGREN (c) replik.....	28
Anf. 31 ERIK ULLENHAG (fp).....	29
(forts. 10 §).....	32
Ajournering.....	32
Återupptagna förhandlingar	32

9 § Frågestund	32
Anf. 32 ANDRE VICE TALMANNEN	32
<i>Stasiarkiven</i>	<i>32</i>
Anf. 33 THOMAS BODSTRÖM (s)	32
Anf. 34 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	33
Anf. 35 THOMAS BODSTRÖM (s)	33
Anf. 36 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	33
<i>Brottsofferfonden.....</i>	<i>34</i>
Anf. 37 ELSE-MARIE LINDGREN (kd).....	34
Anf. 38 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	34
Anf. 39 ELSE-MARIE LINDGREN (kd).....	34
Anf. 40 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	34
<i>Ekonomin för personer med funktionsnedsättning</i>	<i>35</i>
Anf. 41 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (fp).....	35
Anf. 42 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	35
Anf. 43 MARIA LUNDQVIST-BRÖMSTER (fp).....	35
Anf. 44 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	36
<i>Åtgärder mot hatbrott.....</i>	<i>36</i>
Anf. 45 MEHMET KAPLAN (mp)	36
Anf. 46 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	36
Anf. 47 MEHMET KAPLAN (mp)	36
Anf. 48 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	37
<i>Svenska skolföretag i England.....</i>	<i>37</i>
Anf. 49 ANNA LILLIEHÖÖK (m)	37
Anf. 50 Statsrådet EWA BJÖRLING (m).....	37
Anf. 51 ANNA LILLIEHÖÖK (m)	38
Anf. 52 Statsrådet EWA BJÖRLING (m).....	38
<i>Det småskaliga kustnära fisket.....</i>	<i>38</i>
Anf. 53 PETER JEPPSSON (s).....	38
Anf. 54 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c).....	39
Anf. 55 PETER JEPPSSON (s).....	39
Anf. 56 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c).....	39
<i>Våldsutsatta kvinnor.....</i>	<i>40</i>
Anf. 57 ANNIKA QARLSSON (c)	40
Anf. 58 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	40
Anf. 59 ANNIKA QARLSSON (c)	40
Anf. 60 Statsrådet MARIA LARSSON (kd).....	41
<i>Den biologiska mångfalden.....</i>	<i>41</i>
Anf. 61 TINA EHN (mp).....	41
Anf. 62 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c).....	41
Anf. 63 TINA EHN (mp).....	42
Anf. 64 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c).....	42
<i>Förebyggande arbete mot ungdomskriminalitet.....</i>	<i>42</i>
Anf. 65 HENRIK VON SYDOW (m).....	42
Anf. 66 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	43
Anf. 67 HENRIK VON SYDOW (m).....	43
Anf. 68 Justitieminister BEATRICE ASK (m)	43
<i>Yttrandefriheten.....</i>	<i>44</i>

Anf. 69	CHRISTER NYLANDER (fp)	44
Anf. 70	Justitieminister BEATRICE ASK (m)	44
Anf. 71	CHRISTER NYLANDER (fp)	44
Anf. 72	Justitieminister BEATRICE ASK (m)	45
<i>Utfiskning vid Västsaharas kust</i> 45		
Anf. 73	HILLEVI LARSSON (s)	45
Anf. 74	Statsrådet EWA BJÖRLING (m)	45
Anf. 75	HILLEVI LARSSON (s)	46
Anf. 76	Statsrådet EWA BJÖRLING (m)	46
<i>Tillgången till psykiatrisk behandling</i> 46		
Anf. 77	LARS-ARNE STAXÄNG (m)	46
Anf. 78	Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	47
Anf. 79	LARS-ARNE STAXÄNG (m)	47
Anf. 80	Statsrådet MARIA LARSSON (kd)	47
<i>Maten i skolor och vårdinrättningar</i> 47		
Anf. 81	MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c)	47
Anf. 82	Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c)	48
Anf. 83	MARIA KORNEVIK JAKOBSSON (c)	48
Anf. 84	Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c)	48
<i>Biogasproduktionen i Sverige</i> 48		
Anf. 85	ALEKSANDER GABELIC (s)	48
Anf. 86	Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	49
Anf. 87	ALEKSANDER GABELIC (s)	49
Anf. 88	Miljöminister ANDREAS CARLGREN (c)	49
<i>Jakt och viltvård</i> 50		
Anf. 89	BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	50
Anf. 90	Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c)	50
Anf. 91	ANDRE VICE TALMANNEN	50
10 §	(forts. från 8 §) Mellanöstern och Nordafrika (forts. UU9).....	50
Anf. 92	HANS LINDE (v) replik	50
Anf. 93	ERIK ULLENHAG (fp) replik	51
Anf. 94	HANS LINDE (v) replik	52
Anf. 95	ERIK ULLENHAG (fp) replik	52
Anf. 96	CARINA HÄGG (s) replik	53
Anf. 97	ERIK ULLENHAG (fp) replik	54
Anf. 98	CARINA HÄGG (s) replik	54
Anf. 99	ERIK ULLENHAG (fp) replik	55
Anf. 100	BODIL CEBALLOS (mp) replik	55
Anf. 101	ERIK ULLENHAG (fp) replik	56
Anf. 102	BODIL CEBALLOS (mp) replik	56
Anf. 103	ERIK ULLENHAG (fp) replik	57
Anf. 104	HOLGER GUSTAFSSON (kd)	57
Anf. 105	CARINA HÄGG (s) replik	59
Anf. 106	HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	59
Anf. 107	CARINA HÄGG (s) replik	60
Anf. 108	HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	60
Anf. 109	HANS LINDE (v) replik	60
Anf. 110	HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	61

Anf. 111 HANS LINDE (v) replik.....	61
Anf. 112 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik.....	62
Anf. 113 BODIL CEBALLOS (mp) replik.....	62
Anf. 114 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik.....	62
Anf. 115 BODIL CEBALLOS (mp) replik.....	63
Anf. 116 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik.....	63
Anf. 117 YILMAZ KERIMO (s).....	63
Anf. 118 MEHMET KAPLAN (mp).....	66
Anf. 119 NIKOS PAPADOPOULOS (s).....	70
Anf. 120 TREDJE VICE TALMANNEN.....	72
Anf. 121 AMINEH KAKABAVEH (v).....	72
Anf. 122 MATS PERTOFT (mp).....	75
Anf. 123 GULAN AVCI (fp).....	75
Anf. 124 TREDJE VICE TALMANNEN.....	78
Anf. 125 ANNELIE ENOCHSON (kd).....	78
Anf. 126 JACOB JOHNSON (v).....	80
Anf. 127 AGNETA BERLINER (fp).....	82
Anf. 128 ESABELLE DINGIZIAN (mp).....	83
Anf. 129 LENNART SACRÉDEUS (kd).....	84
(Beslut fattades under 12 §.).....	84
11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 10 mars.....	85
SkU27 Allmänna motioner om beskattning av företag, kapital och fastighet.....	85
SkU28 Allmänna motioner om mervärdesskatt.....	86
NU13 Vissa handelspolitiska frågor.....	86
12 § Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	88
UU9 Mellanöstern och Nordafrika.....	88
13 § En jämställd arbetsmarknad – regeringens strategi för jämställdhet på arbetsmarknaden och i näringslivet.....	89
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2009/10:AU6.....	89
Anf. 130 HANS BACKMAN (fp).....	89
Anf. 131 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s).....	89
Anf. 132 JOSEFIN BRINK (v).....	92
Anf. 133 ULF HOLM (mp).....	95
Anf. 134 HILLEVI ENGSTRÖM (m).....	97
Anf. 135 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s) replik.....	100
Anf. 136 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik.....	100
Anf. 137 ANN-CHRISTIN AHLBERG (s) replik.....	101
Anf. 138 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik.....	101
Anf. 139 JOSEFIN BRINK (v) replik.....	102
Anf. 140 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik.....	102
Anf. 141 JOSEFIN BRINK (v) replik.....	103
Anf. 142 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik.....	103
Anf. 143 ULF HOLM (mp) replik.....	104
Anf. 144 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik.....	104
Anf. 145 ULF HOLM (mp) replik.....	105
Anf. 146 HILLEVI ENGSTRÖM (m) replik.....	105

Anf. 147	EVA FLYBORG (fp)	106	Prot. 2009/10:86
Anf. 148	ANN-CHRISTIN AHLBERG (s) replik	108	11 mars
Anf. 149	EVA FLYBORG (fp)	109	<hr/>
Anf. 150	ANN-CHRISTIN AHLBERG (s) replik	109	
Anf. 151	EVA FLYBORG (fp) replik	110	
Anf. 152	ULF HOLM (mp) replik	110	
Anf. 153	EVA FLYBORG (fp) replik	111	
Anf. 154	ULF HOLM (mp) replik	111	
Anf. 155	EVA FLYBORG (fp) replik	112	
Anf. 156	DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd)	113	
Anf. 157	ULF HOLM (mp) replik	116	
Anf. 158	DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik	117	
Anf. 159	ULF HOLM (mp) replik	117	
Anf. 160	DÉSIRÉE PETHRUS ENGSTRÖM (kd) replik	118	
Anf. 161	JAN ERICSON (m)	118	
Anf. 162	ANN-CHRISTIN AHLBERG (s) replik	121	
Anf. 163	JAN ERICSON (m) replik	121	
Anf. 164	ANN-CHRISTIN AHLBERG (s) replik	122	
Anf. 165	JAN ERICSON (m) replik	122	
	(Beslut skulle fattas den 17 mars.)	123	
14 §	Anmälan om interpellation	123	
15 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	123	
16 §	Anmälan om skriftligt svar på fråga	124	
17 §	Kammaren åtskildes kl. 19.59	124	

Tryck: Elanders, Vällingby 2010